

Sigrid Undset

Den lykkelige alder

bokselskap.no
Oslo 2021

bokselskap.no, Oslo 2021

Sigrid Undset: *Den lykkelige alder*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1908 (Oslo/Aschehoug). Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no).

ISBN: 978-82-8319-621-4 (bokselskap.no),

978-82-8319-622-1 (epub), 978-82-8319-623-8 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

ET HALVT DUSIN LOMMETØRKLÆR

[3] Torleif og Helge sad paa kjøkkentrappen og gnog paa hver sin skalk.

«Har du siddet igjen du da – aa fy for skam, Bildit har siddet igjen paa skolen!»

«Men kjære barnet mit, har du siddet igjen?» spurgte fru Iversen ud af kjøkkenvinduet.

«Neida», sagde Bildit fort. Hun stod og dasket skolevæsken ind mod læggen. Det var en skolevæske af strie med broderede blade og B. I. paa i rødt uldgarn. «Jeg havde følge med Sossa Ødegaard jeg, jeg fulgte hende hjem –.»

«Jassaa du – var du med inde hos Ødegaards ogsaa, kanske?» sagde fru Iversen interesseret.

«Nei – i –.»

«Jamen kom ind og faa af dig paa bena da, Bildit –. Du skal ikke altid bære væsken din i venstre arm, har jeg sagt, ved du – du skal bytte med hænderne –.»

Da Bildit kom ud paa kjøkkenet og satte sig paa vedkassen for at ta af støvlerne, spurgte moren – hun stod med ryggen til og skar op løg bortved bænken:

«Har du hængt op tøiet dit ordentlig da?»

«Jada mama!»

[4] «Og lagt bøgerne dine i hylden?»

«Nu skal jeg gjøre det, bare jeg faar byttet – jeg havde sneklabber under bena, skjønner du –.»

Og Bildit fór ind i barnekammeret og ryddet i hylden, saa det skranglet i penalet og klasket i bøgerne; det hørtes ud paa kjøkkenet.

«Kan jeg værssaasnil og faa lidt mellemmad, Hedda?»

«Vi skal spise, bare papa kommer,» sagde fru Iversen, «du behøver vist ikke mellemmad – Hedda har det travelt –.»

«Neida, det kan være det samme da,» sagde Bildit fromt.

«Stakkars, jeg kan da gjerne skjære lidt mad til a,» sagde Hedda. Hun stod borte ved komfyren og vasket barneklær. Hun tørket hænderne i forklædet og skar i en fart to smørbrød, skummet fløden af et melkefad op i den lille muggen og øste op melk i Bildits kop – hun dypet koppen op i fadet og tørret af den med haanden:

«Se her du, Bildit.»

Bildit sad paa vedkassen og spiste. Af og til tittet hun paa sin mor – fru Iversen saa træt ud, og det randt af øinene efter løgen, hun havde skaaret. Det var ikke værdt at sige noget til mama, det kunde vente til efter middag, saa vilde hun be papa. De skulde ha ærter, kunde hun lugte – hun turde ikke spørge, hvad de skulde ha efterpaa.

Smørbrødet lugtet af løg, og det var det værste, Bildit vidste; hun skyllet det ned med melk og sagde tak for mad, da hun var færdig.

«Er det no, som jeg kan hjælpe dig med, mama?»

[5] «Ja tak, ta og læg paa kniver og gafler, du, og se her – aa neimen nu skriker Lillegut – aa Hedda – nei Bildit – aa ta den flasken du, som staar paa apparatet og giv ham, og gaa ind og pas Lillegut og Tullik.»

Bildit tog flasken op af det varme vand, tørket den og lagde den mod kindet, som de voksne pleiet gjøre, klemte etpar draaber ud i haanden og smagte:

«Aasaasaasaasaa – aa, ninnedut, naa tomme vi – syssyssyss! Jada, ta dutten faa fa'ka si, deili fa'kemamam.»

Hun tog op gutten og bysset, lagde kinden sin ind til det vesle, røde hodet, der var svedt af skrik – saa nydelig blød i skindet, som den ungen var!

«Tokkelongen te Bildit – er det tokkelongen til Bildit ja? Tol dut, maake kike, to maanter paa onsa. Aassaa vaat i den lille bossen da!»

Hun lagde gutten i barnevognen igjen, rettet og glattet, vendte ham om paa siden og stak en pude under taateflasken, bredte et teppe over den, saa den kunde holde varmen.

«Saa – aaja! Deilige dutten! –Aa Magrete tomme te Bildit! Dei aa mei pasere, Magrete?»

Og Bildit dumpet paa hug og klasket i hænderne og bredte ud armene, saa Magrete kom agende paa enden i fuld fart, krabbet sig op og faldt, skrigende af fryd, i Bildits arme.

Saa hørte hun papa komme. Han pratet høit og lo med Torleif og Helge og var i godt humør. – Bildit blev saa glad, at hun næsten dræbte Magrete med kjærlighed, brølte som en bjørn og krøb paa fire rundt barnekammerset, til hun blev kaldt tilbords.

[6] «Ærter du Torleif – saa godt paa kalle vintern,» sagde sagfører Iversen og gned sig i hænderne. «Vesle dadda,» nikket han til Bildit, mens han fæstet servietten i halsen.

Bildit spiste saa pent og haabet, faren skulde begynde at snakke til hende. Han var i saant godt humør. Da pleiet han at lade hende fortælle, hvad leven de havde havt paa skolen og sligt.

Sagføreren rakte tallerknen over bordet for at faa den fyldt en gang til.

«Godt for dig, du ikke har no haar at lugge i, du, som skal passe Magrete,» sagde han og lo,

mens han tog bortover Bildits snauklippede hode. Bildit syntes sandelig ikke, det var godt; de brugte ikke at snauklippe smaapiger mere; alle de andre pigerne i klassen havde langt haar, og de ærtet hende saa for det snauede hodet; men nu smilte hun og dukket sig ned over tallerknen.

«Naa, aassen gik det paa skolen da, Bildit,» spurgte Iversen.

«Tak bra.»

«Hvadfornogen karakterer har du faat da?»

«Jeg blev ikke hørt idag,» sagde Bildit.

«Aa saa naa,» sagde faren og lo. «Ja da kan jeg skjønne, det gik godt,» og Torleif og Helge og Hjørdis lo og skreg i kor «aa da saa!»

«Holdt dere mye leven da,» spurgte Iversen.

«Ja for tænk,» sagde Bildit rivende fort, «der er kommet en danselærer til byen, og der skal være danseskole paa Eriksensalen; der er kommet bud paa skolen, og alle de andre i klassen skal gaa –.»

☞ «Jasaa du,» sagde faren og saa paa moren. «Jasaa du Bildit.»

«Det blir saa frygtelig leven saa,» sagde Bildit.

«Ikke sidde og dingle med benene, Bildit,» sagde moren, og faren sagde: «Bildit kunde ha noksaa godt af at gaa paa danseskole, du mama – sandelig kunde hun det.»

«Jeg vilde saa *frygtelig* gjerne,» sagde Bildit sagte.

«Ja,» sagde moren, og det blev stille lidt. «Vi undte dig nok den glæden, papa og jeg. – Hvad koster det da, ved du det,» sagde hun om en stund.

«Fem kroner om maaneden.» Og Bildit føiet fort til: «Lilla Pedersen siger, det er saa forfærdelig billig saa –.»

«Ja, fem kroner er nok ikke meget for Pedersens,» sagde fru Iversen.

«Det pleier at koste meget mere, siger Lilla. – Og saa skal der være afskedsbal tilsidst, og da faar de brus og blødkage, og saa skal Lilla ha dansemoro og alle de andre vist ogsaa –.»

«Nu skal vi tænke paa det,» sagde papa.

«Jeg vilde saa frygtelig gjerne,» sagde Bildit sagte.

*

Hun blev sendt ud for at lege, til de skulde tænde lampen. Bildit vilde ikke være med gutterne og bygge snefæstning; hun gik nederst i haven og stod paa gjærdet og saa ud. Det begyndte saa smaat at bli mørkt; Bildit stirret nedefter den mørke landevei, der skar over de hvide jorder;

nedfor bakken laa byens hustage med sne paa – nu tændte de lys ^[8] paa kvisten hos konsul Ødegaards, saa skulde Sossa læse lekser – og nu tændte de lys paa den anden side fjorden, paa Katten var det. Himmelen var saa graa, saa graa, men det blev vist ikke sne; der var søndendrag i luften – saa gik skiføret. Men Bildit vilde ikke være lei for det – bare hun fik gaa paa danseskolen.

Hun fik nok lov – ja, det gjorde hun sikkert. Papa havde været saa flot med penge i den sidste tiden til hende – ret som det var, fik hun fem øre og to øre og et øre – hun havde 47 øre paa sparebøssen sin alt. Han havde lovet hende noget rart forleden dag, fordi hun var saa flink til at passe smaaerne ogsaa.

Moren raabte paa hende: «Kom ind, saa skal du faa en kop kaffe.»

Barnene pleiet ikke at faa kaffe hos Iversens – bare af og til om søndagene fik de. Moren tog Bildit med ind i spisestuen.

«Du Bildit –,» hun havde fløde opi Bildits kaffe. – «Papa og jeg har talt om den der danseskolen. Vi har ikke raad til det iaar desværre.»

«Aa mama!»

«Nu som Torleif og Helge skal begynde paa skolen ogsaa –.»

«Jamen mama, nu skal du høre – jeg skal gjerne læse med Torleif og Helge iaar – jeg kan godt – Torleif kan alfabetet næsten alt – mama!»

«Det er ikke bare de fem kronerne, skjønner du, ven min. Ikke for det, det er nok mange penge for os det, men kanske vi kunde greie det; men jeg har tænkt paa det – saa afskedsbal og kjole og balsko og alt sligt – der kommer saa meget ekstra til –. ^[9] Saa vi kan nok ikke, skjønner du. Vi vilde nok saa gjerne saa –.»

«Alle de andre skal, mama!»

«Det er nok ikke sikkert – fordi om de tror det.»

Bildit tænkte paa, at hun havde sagt paa skolen, at hun sikkert fik lov. Hun havde aftalt med Sossa saa meget leven, de skulde ha sammen. Hun var slet ikke veninde med Sossa ellers; Sossa var datter til konsulen og den fineste i byen, men idag havde de været sammen hele tiden og var blit næsten bedsteveninder, og Sossa havde sagt, Bildit skulde bli buden paa hendes bal og danse med Carsten, hendes bror. – Det var slet ikke hyggeligt paa skolen ellers; for det første var hun den eneste, der havde snauklippet haar, og for det andet havde hun altid omsyddede kjoler, som mama selv sydde, og om de var aldrig saa pene, saa opdaget de andre altid, at de var gamle og tøiet gammeldags og sligt. – Og nu, da hun skulde faa være med paa moro med de andre, saa havde de ikke raad –.

«Nu maa du være fornuftig, Bildit – man kan ikke faa alt, man ønsker heller. Du kan nok faa lære og danse en anden gang – kjære, hvormange smaa piger tror du faar gaa paa danseskole, naar de bare er ni aar. Se saa, nu maa du ikke graate –.»

«Fy skamme dig,» sagde faren, «sidder du og graater?» Han kom ind fra soveværelset og gik og fæstet paa sig slipset; han skulde spise torsk paa hotellet. «Ved du hvad, Bildit, det er du sandelig for stor til. Naar papa ikke har raad saa –.»

«Jeg var buden til dansemoro hos Sossa allerede jeg,» sagde Bildit og prøvet at holde igjen mod graaden.

[10] «Jamen gudvelsigne dig, jenta mi, saa kommer du der nok, og saa faar du jo moro lel.»

«Naar jeg ikke kan danse da?»

«Tøv – har man hørt mage til vrøvl – skal smaaunger paa ni–ti aar gaa paa danseskole ogsaa nu for at kunne hoppe omkring en aftenstund – nei mor!»

«Naar alle de andre har lært og danse og bare ikke jeg, saa vil jeg ikke gaa –.»

«Nu skal du ikke være uskikkelig – kanske du ikke fik ha barneselskab her i høst, og sidst her var karrusel, fik du ikke kjøre der to aftener – nei ven min, man kan ikke faa alt, man har lyst til heller –.»

«Margit Dahl skal gaa ogsaa, og hendes far er da bare skrædder –.»

«Dahls har bare det ene barnet, de. Kanske du heller vilde faa gaa paa danseskolen du, og saa ikke ha Thorleif og Helge og Hjoradis og Tullik og Lillebror? Vilde du det kanske?»

Bildit havde lyst til at svare stygt igjen, men turde ikke. Gud kunde høre det og ta hende paa ordet. Hun tørret øinene.

«Saa ja, det var rigtig det! Det var papas pige det. Gaa ind og læs lekserne du Bildit. Se her skal du faa fem øre, saa har du over en halv krone paa sparebøssen din. Saa ja, kysse papa da, før han gaar. Adjø da, mama, adjø Bildit ven min.»

*

Bildit var lige ved at graate etpar gange, mens hun skrev afskriften sin, og det var vanskelig at lære udenad det tiende bud. Mama hørte hende, mens hun stelte Lillegut, og efterpaa, da han var mæt og [11] ren og god og laa i vognen sin, stod Bildit og kjørte ham. Han skulde egentlig ikke vænnes til den kjøringen, men Bildit følte sig saa stor og voksen, ligesom hun var med om at passe ham og ofre sig for ham – for var ikke han kommet, saa havde hun nu ganske sikkert faat gaa paa danseskolen. –

«Kom ind til mig du Bildit,» kaldte moren, «saa skal du se, hvor hyggeligt jeg har gjort det for dig.»

Mama havde lagt i ovnen og tændt lampen i dagligstuen. De var ellers aldrig i dagligstuen nu paa vintertiden, uden om søndagene, og børnene fik heller ikke være der, for der stod saa meget smaat nips paa etagererne, og saa laa der broderte stykker og sofapuder paa alle stolene. Men det var det deiligste, Bildit vidste, bare at faa gaa og se paa alle tingene, saa meget pent, der var: foran

hvert vindu stod der en sort søile med en aspedistria i majolikakrukke, og paa marmorkonsollen mellem vinduerne, foran pillespeilet stod der et ur og to kandelaberstager med glasprismer paa, og i det ene hjørne mamas skrivebord med nips og fotografier paa over det hele. Møblerne var tyndbente med grønt plyschtræk, og paa væggene var der en masse oljemalerier i guldrammer. Dem havde Bildits mama selv malet, før hun blev gift, efter norske landskabskort og billederne i Moderne Kunst. Et forestillet en nydelig dame med silketørklæde og guldpenger i haaret; sidst Bildit havde barneselskab, havde hun fortalt, det var hendes mama i maskeradedragt; men Laila Brandt sagde: «Gid saa rart at din mor har havt sort haar, og nu er det gult!» Saa maatte ^[12] Bildit si, at hun havde farvet haaret sit til den maskeraden.

«Spil lidt da, mama,» bad Bildit og strøg over pianoets blanke laag.

«Er du gal du, barnet mit, tror du, jeg har tid til det da,» og mama brettet bordtæppet bort fra halve bordet og satte sig med lappetøiet sit. Saa fik Bildit lov til at se i billedbøgerne – paa den ene etageren laa Øverlands Norgeshistorie og Folkebladet og Den hellige Krig i pragtbind, og Bildit bladet dem igjennem og forklarte Torleif og Helge og Hjørdis. I Den hellige Krig var der saanne deilige billeder.

De vidste ikke ordet af det, før mama kom med en bakke: det var en underkop med bringebærsyltetøi og tre fattigmand til hver. Bildit blev ganske rød af taknemlighed.

«Faar prøve at være lidt snil med dere, barna mine,» sagde mama og klappet Helge – han sad nærmest.

Bildit fik lov at være oppe efter aftens, for det var varmt i dagligstuen endda, og mama syntes, de fik benytte varmen. Saa tog hun brevpreserne paa skrivebordet, to billeder af Kjøbenhavn og Hamburg under tykt glas, og fik mama til at fortælle om alt, hun havde seet, da hun var der paa bryllupsreise, og om operaen, og mama tog sin yndlingsbog, «Gyldenregn», og læste digtene om «Sille» og «Blinde Anders», som de kunde udenad begge to. Og til allersidst satte mama sig til pianoet og spillet «Husarenritt» og «Klosterklokkerne» og «Ræven laa under birkerod». –

Da papa kom hjem, gik mama og Bildit endda ^[13] og holdt paa at klæ af sig. Papa var i saant godt humør, og da han hørte, hvad de havde holdt paa med, lo han saa godt:

«Ja slig skal det være – gaar papa ud og rangler, rangler mama hjemme – det er grei skuring det –.»

Og han kom ind til Bildit og gjorde nar af hende, der var genert og vilde gjemme sig, fordi hun stod i bukserne –.

«Se det var fornuftig pige det – du er ligeglad med hele danseskolen, du.»

Det gav et stik i hjertet paa Bildit. Danseskolen havde hun næsten glemt. Aa gid, saa fælt det blev paa skolen imorgen –.

«Du Bildit,» sagde faren og svinget hende rundt, «vi skal danse vi, du og jeg – og saa skal jeg ta en pen ting med til dig, jeg, naar jeg kommer fra Kristiania – en rigtig pen ting, fordi du er

snille, flinke pika mi –.»

*

Det *var* fælt paa skolen den næste dagen. De skulde gaa paa danseskolen allesammen i klassen uden hun og saa Oline Sørum, datter til skomageren, som sagde, det var synd at danse, og Annie Martinsen, som de aldrig regnet med, for hendes mor havde en liden melkehandel og gauket øl til sjøfolk, og Annie havde pultost paa maden og lugtet vondt.

Bildit holdt sig saa langt fra Oline og Annie, som hun bare kunde – hun skulde ikke ha noget af at bli regnet sammen med dem. De andre smaapigerne snakket om al den moro, de skulde ha paa danseskolen og spurgte hende ud, hvorfor hun ikke [14] skulde gaa der. Sossa kom først til anden time, og da skreg de i kor til hende allesammen:

«Tænk Birgit Iversen faar ikke gaa paa danseskolen!»

«Aa gid! Hvorfor ikke det?»

«Papa syntes, jeg var forliden – jeg skal være flittig iaar, har jeg lovet ham –.»

«Aa gid, det var lompent – er du ikke sint, Birgit,» skreg de alle.

«Aa jeg ved ikke,» sagde Bildit, «– jeg skal faa gaa næste gang – og saa skal papa ta med noget fint til mig fra Kristiania, fordi, jeg ikke faar gaa iaar.»

«Hvad tror du, du faar?»

«Aa, kanske koraller – » sagde Bildit. Det slap hende af munden; papa havde sagt engang, at hun skulde faa koralperlebaand, naar han fik raad, for Hjørdis og Tullik havde.

«Aa gid, skal du faa koraller!» Det var Laila. «Jeg har saanne yndige koraller, jeg fik til min daab –, jeg.»

«Det fik Tullik ogsaa,» sagde Bildit, «– men jeg blev døbt oppe i Finmarken, jeg, saa jeg fik ingen, og saa har papa sagt, jeg skal faa af *ham*.»

*

Bildit fik følge sin far paa bryggen, den morgen han reiste til Kristiania. Det var koldt og taaget, og Bildit stod og ønsket, hun havde saan fin skindmuffe som den kraven, den udenlandske herren havde paa frakken sin – eller saan kremer, som frøknerne Ødegaard havde. De skulde ogsaa med baaden, fortalte de sagfører Iversen.

Den udenlandske herre kom lige forbi dem flere [15] gange – han lugtet af odekolonje og tørret sig under næsen med et fint, fint, kulørt silketørklæde.

«Aa gid, se paa han du, papa, saant fint lommelørklæde – og saan skindkrave – aa gid jeg havde den – er den ikke skrækkelig dyr, tror du?»

«Ved ikke, barnet mit. Det er den vist. Det er en hamborgjude – han tjener penge han, kan du stole paa.»

Bildit stirret paa ham, hver gang han strøg tæt forbi dem. Thora Ødegaards gule krøller under skindluen og hendes byste, der hvælvte sig som en velstoppet pude i den blaa spadserdragten, havde nok gjort indtryk.

Iversen var et stort stykke af en kurtisør endda – han var svært gode venner med frøknerne Ødegaard – og han glædet sig svært til byturen. Da baaden lagde fra bryggen, viftet han lystig til Bildit paa bryggen, og Bildit viftet straalende igjen med skolevæsken.

*

Sagfører Iversen kom fra en virkelig bedre middag paa Gravesen og skulde hjem og klæ sig om. Han havde bedt en liden kusine med i teatret til om aftenen – en kusine, der var blit voksen og rigtig kjæk og nydelig, siden han saa hende sidst. – Iversen var glad, han var gaaet op til sin tante denne gangen – sandelig var Tinken blit sød! Han stanset op paa Egertorvet foran en manufaktur – i vinduet hang der rigtig nydelig skindtøi – noget hvidt plyschagtig, kraver for 1.50, lue 2.60, muffe 3.00 – det var noget for Bildit det. Han skulde huske paa det. Stakkar, hun var nu ikke elegant, som hun stod der paa bryggen ^[16] i den blaa gutteluen og med kjolen et langt stykke nedenfor kaaben, og saa den fæle væsken – en bogrem ønsket hun sig ogsaa, det var sandt.

Iversen tænkte paa Bildit flere gange, naar han saa noget pent i vinduerne – en dag var han lige ved at gaa ind og købe en søvlænke – det var i saan en billig guldsmedbutik nede ved jernbanen. Men saa saa han paa stationsuret, at han havde ikke tid; han skulde ud til nogen venner paa Lian. Og om aftenen opdaget Iversen, at han havde brugt flere penge, end han trodde – han havde havt 220 kroner med, og det burde da været rigelig, men han havde jo betalt en regning for sin kone hos Jensen i Torvgaden paa 11.80, og saa havde han faat sig støvler og nogen snipper og slips og to par underbukser. – Nu var det omtrent 65 kroner igjen, og han skulde betale paa hotellet og drikkepenge – naa, det skulde nu alligevel bli en pen ting til Bildit, men han fik vente og købe den tilsidst.

Da han havde gjort op paa hotellet, havde han lidt over 18 kroner igjen. Det var en time til baaden skulde gaa, og Iversen gik op i byen for at drikke kaffe og købe den tingen til Bildit.

Han gik ind i den butikken paa Egertorvet – der havde staat prislapper paa tingene i vinduet, saa det var saa greit.

Over seks kroner for det skindtøiet, – det var der jo igrunden ikke mening i –.

«Det blir naturligvis skiddent med en gang ogsaa,» sagde han til damen, – «det er jo egentlig ikke noget for en unge, der ligger ude og griser sig hele dagen –»

^[17] «Det er altsaa vaskeplysch – blir lige pent – kan vaskes saa mange gange, det skal være. Forresten saa har vi det i graat ogsaa – dette her.»

Iversen saa lidt paa det. Hun behøvet jo ikke at faa alt paa en gang – et stykke om gangen. –

Borte paa disken laa noget nydeligt blomstret, tyndt tøj – sirts vist. Et kjoletøj af det var igrunder bedre. Iversen spurgte paa det.

«1.40. Det er nedsat pris – organdy, det fører sig aldeles nydelig –.»

«Joho. Det er pent. – Hvor meget regner dere til en barnekjole – saan ni–ti aar?»

«Fire meter,» sagde damen og draperede tøjet over skulderen. «Det er noget ganske nyt –vi sælger en masse af det.»

«Hm,» sagde Iversen, «– det er saa lyst.»

«Saa har vi det i andre farver ogsaa – blaat, hvis De vil se her –.»

Iversen betænkte sig. Faen skulde gaa og kjøbe saant, som man ikke skjønte sig paa. – Damen begyndte at underholde sig med en af herrerne i forretningen – smaa træt om noget. Lommeløklær! faldt det pludselig Iversen ind. Hun havde været saa imponeret af det silkeløklædet til probenreuterer.

«Jeg skal faa se paa nogen silkeløklær.»

«Værsgo – 1.05, 1.15, 1.30, 1.45 –,» damen snudde sig og snakkede videre med Lie.

Iversen aabnet paa maafaa et par æsker. I en af dem laa der nogen bomuldsommeløklær med rød bord og paatrykte billeder.

«Disse her – hvad koster de?» «Ti øre stykket,» sagde damen.

[18] Fine var de jo ikke – men herregud, det var da ikke det, der gjorde det heller. Saan en unge – hvad skjønte hun sig paa det. *Et silkeløklæde* var jo ingenting – og disse var rigtig morsomme. Der var nogen barn, der drog hjem med et juletræ, og nogen som løb paa skøiter og bygget snemand – hun kastet dem saa bare bort alligevel –.

«Tak, jeg skal faa et halvt dusin,» sagde Iversen, «med forskellige billeder helst.»

«Det var ikke no mere?» sagde damen.

«Aa jo, jeg kan faa et af de der –,» der hang nogen smaa halstøklær til 25 øre paa en snor. Det var naturligvis ikke silke, men –.

Paa veien til baaden gik han indom Dopheide. Der laa saanne pene, billige glasskaaler i vinduet – de saa rent ud som krystal. Iversen fik lyst til at ha en ting med hjem til sin kone. Han gik ind og kjøbte to pene skaaler til 40 øre stykket.

*

Fru Iversen blev saa glad for de to skaalerne.

«Men at papa rent har glemt af dig da, Bildit,» sagde Iversen. «Tænk jeg har glemt at ta nogen tingen med til dig,» sagde han og lo skøieragtig.

«Aa – du har vist det!» sagde Bildit og lo igjen.

«Du faar komme ind paa kontoret,» sagde papa. «Du skal vel ha undervist karakterbogen ogsaa.»

Bildit kom med karakterbogen, og hun var gaaet op fra 1.72 til 1.55.

«Jaja,» sagde papa. «Du faar se og pille dig op paa udmerket næste gang da.» Og saa undertegnet han og lagde to øre paa bogen. «– Det er ^[19] sandt, gaa ud og se, om der ligger en liden pakke i lommen paa yderfrakken min.»

Bildit fløi ud. Og hun kom igjen med pakken og stod og hang ved skrivebordet.

«Neimen aassen er dette,» sagde sagføreren, «– jeg skjønner ikke, hvad det kan være – jeg skulde nu vel aldrig ha husket paa no til dig lel? Se efter da, Bildit.»

Bildit pakket op.

«Sandelig har jeg det! Der er nok baade for trynet og halsen der – baade for snue og vondt i halsen – naa du Bildit?»

«Mange tak,» hvisket Bildit.

«Ogsaa kom med haanden da – faa en kys af jenta mi da? – Nei men Bildit!»

For da papa vilde ta om Bildit, prøvet hun lynsnart at tørke bort to taarer.

«Hvad er dette for no da – fy skamme dig, er du ikke fornøiet med det, du faar –. Naar papa kommer hjem med presenter til dig fra Kristiania, saa staar du og graater? – Er det ikke fint nok kanske – – Bildit!»

Bildit stod og saa ned i gulvet. Det skalv lidt om munden hendes, og hun tidde bomstille.

«Gad vidst, hvad du egentlig vilde ha, hvad? Kan du si mig det? Synes du ikke, de lommeørklærne er pene, du? Med morsomme, forskjellige billeder paa? Damen i den butiken, som jeg kjøbte dem, hun sagde, de solgte saan en masse af dem. Alle barn i Kristiania har saanne – de er saa glad i dem. – Jeg synes rigtig, du skulde være lidt mere taknemlig, barnet mit, naar jeg gaar bort og kjøber ^[20] baade halstørklæ til dig og seks lommeørklær, som koster fem og tyve øre for stykket –.»

«De koster tolv øre her i byen –,» hvisket Bildit ned i gulvet.

«Hva! – hvad var det, du sagde?»

«Jeg sagde, de har nogen, som ligner dem nede hos frøken Kaarbø,» sagde Bildit, «men de er ikke saa fine naturligvis.»

«Du kan skjønne, de er ikke det – de er nok finere, de som de har i Kristiania – som alle barna derinde er saa glad i –.»

Han trak Bildit ind til sig og fik hende op paa knæet.

«Du Bildit, du som er saa stor og forstandig – du ved jo godt det, at papa og mama har ikke saa forfærdelig god raad – med alle dere velsignede ungerne, som skal ha mad i skrotten og klær og sko og – og saa ved du, det kostet en masse penge, da mama var syg nu, dengangen Lillegut kom til, og nu skal vi ha barnedaab, ved du, snart – ikke sandt, Bildit, du er fars kloke lille pige? – Kanske jeg heller skulde kjøbt mere til dig, synes du, og saa ikke tat med de vaserne til mama, stakkar – aanei, det synes du nok ikke, det – vel Bildit min?»

«Nei,» hvisket Bildit og puttet sig ind til sin far.

«Saa ja, det er vennen min det – gla i faren din? – saa ja. – Jamen du, næste gangen jeg skal op til Svebø, saa skal du rigtig faa kjøre med – kan det ikke bli leven? Mor Svebø, som er saa hyggelig – du skal se, hun bager gjerne vafler til dig – vil du gjerne være med mig did da?»

«Ja,» sagde Bildit og sukket.

[21] «Ja saa gjør vi det vi. Og saa faar du gaa ind og gjemme bort presenterne dine da – du er nu litegran glad i dem da – er du ikke?»

«Jo, forfærdelig glad,» sagde Bildit.

*

Hun graat lidt, da hun lagde pakken ned i den komodeskuffen, som var hendes. Ischa – ischamei, at hun havde sagt det til dem i klassen. Bildit saa lidt paa lommeørklærne. – Hun vilde fortælle de andre, at hun havde faaet et dusin silkeørklær, som var saa fine, at hun fik ikke lov at bruge dem om søndagene engang – mama havde sagt, de skulde ligge, til hun blev stor –.

DEN LYKKELIGE ALDER –

I.

[25] Fru Iversen gik langsmed havegjærdet, skjørtende op, for græsset var vaadt efter regnet.

«Kom hid, smaapiger, her kan dere se hele huset – er det ikke yndig da? Ja nu er det jo saa forfaldent, haven er jo et rent vildnis – aa men dere kan se – den verandaen!»

Birgit tog sin mors arm og stod sammen med hende og saa ind. Uni blev staaende oppe paa veien.

Den gamle trævilla laa saa gjemt og fredelig inde i sin store have. Over porten stod der «Solitude» paa et skilt.

Nu laa den nede mellem fire nyanlagte gader, hvor der endnu ingen huse var bygget. De graa, nye veilegemer drog et net over de grønne jorder. Midt ude i engen kneiste en ny gaard med karnapper og zinktaarne og balkoner; rundt om huset laa noget halm, der lyste som guld i aftensolen. Byen rykket frem paa alle kanter med stykker af husrækker, leiegaarde med bygmesterflotte spir og altaner.

Uni følte en nervøs grebethed ved dette bybillede. Om det saa var skyerne, violette, lysbræmmede, der trak bort over tagene over mod Bærumsaaserne, saa [26] syntes hun, de saa anderledes ud end hjemme, – i den lille byen, der havde været hendes hjem snart i halvandet aar.

Saan havde hun kjendt det ogsaa, den morgen, de kom til Kristiania. Da dampbaaden begyndte at gaa for halv fart i det fede, graagrønne vandet paa havnen, da hun saa de kjendte aasene og byen indunder i den tætte taagen af støv – og solskin – villaerne opover Bækkelagshøiden, og Bygdø og Oscarshal, gamle graa Akershus – og da hun hørte i den stille, varme sommerluft daanet af hamrer paa metal fra Nylands verksted og vognrammelen paa stenbroen – hun var nær ved at stortude. Og byluften – hede, støv og stank – ja, som hun havde nydt de første drag!

«Det store asketræet – kom hid, Uni, det har du da hørt din mor tale om, ved jeg – den store asken plantet deres bedstefar, barn, mens jeg var ganske liden; det er guldbryllupsasken, kaldte vi den. Aa ja, det skulde nu ikke være – men far og mor de talte nu bestandig om, at den skulde vi spise middag under deres guldbryllupsdag.»

Fru Iversen begyndte at gaa, men stanset igjen og saa ind i haven.

«Ja nu er her jo saa forandret. Men dengang kan dere tro, her var skjønt! Grønne løkker hele veien, vi havde udsigt over hele Vestre Aker fra vort værelse, din mor og jeg. – Ja som jeg husker – dengangen som vi var forlovet, Nora og jeg. – Ja dine forældre havde bryllup her, Uni, ved du nok. – Neimen vi faar kanske gaa, dere. Tante Bendikte liker ikke at vente med aftensmaden.»

[27] Den lille fru Iversen begyndte at gaa indover – med en af de høie, unge piger under hver arm.

«Naar saa din papa kom paa besøg da, Bildit – saa gik vi lange turer omkring paa veiene her – papa var vakker og kjæk dengangen, kan du tro, Bildit – ja Gud, saa vakker han var!»

Hun trykket pludselig begge pigernes arme ind til sig:

«Aa, det er en lykkelig alder, smaapiger, saan som dere nu – hele livet, hele den velsignede ungdommen foran dere!»

*

Tanten bodde oppe bag Sankthanshaugen i en ny gade, der var bare huse paa den ene siden.

«Tante Bendikte bor deilig og landlig, dere! Tænk for en udsigt!»

Fru Iversen maatte stanse i porten og samle kræfter til at gaa op af trappen.

Byens udkant. – Nye gader løb ud over de grønne bakker, nye kvartaler stod midt ude i engene omkring gamle proprietærgaarde med vidtløftige udhusbygninger og frodige haver. En smal stribe af by trak sig opefter langs elven, helt op under Grefsenaasens stenknuder, hvis granskog stod skarpt og grissent mod østhimmelens nøgterne klarhed, og mod Ekebergaasens lange bølgelinje, der var sløret af byens dis. Og bagom Grünerløkkens triste, graa kasernekvartaler Østre Akers lange, grønne sletter, med røde gaarde og haver, tætte som lunde, badet i aftenens guldgule solskin.

«Naa har vi dere der,» sagde tante Bendikte. «Ved du hvad, Hilda, jeg tænker paa, om vi skulde [28] spise paa verandaen. Det blir bare vi fire, for Thomas er ude iaften. – Uni, du er nok saa snil, du hjælper mig!»

Tante Bendikte ordnet de mange smaa asjetter med opskaaret om temaskinen og osteklokken.

«Vil du sætte dig her, Hilda – saa, er du snil – her er lidt trangt om plads ja – Birgit og Uni, dere tar den lange krakken og sætter dere i døren, dere er saa tynde –.»

Der var knap plads, det var ganske sandt. Tanten, fru Iversen og tebordet fyldte hele verandaen.

Aftensbordet hos tante Bendikte var altid en lang forretning. Uni sad paa krakken og faldt sammen i ryggen – i en behagelig, drømmende stemning. Byens stemmer naadde hende som en fjern melodi under den tørre, beroligende passiar og latter, der dæmpet lød over fra de andre altaner. Etsted spillet et piano, og saa var det suset af Akerselven, der nynnede sterkere og svagere,

som lufttrækket steg og faldt – og duren af en trik, der gnistret sin vei opover Grünerløkken i den tiltagende skumring. Himlen blegnet uden at blive mørk, men blomsterne i balkonernes kasser tegnet sig efterhvert mod luften som farveløse silhouetter, mer og mer skarpt. Og pludselig var der en stjerne, der blinket svagt og fjernt.

Hun hørte som i søvne tante Bendiktes fedladne, sørgelige stemme. Hun fortalte, vist for tiende gang, om sin søn styrmandens dødsleie.

«Men saa fortalte jeg 'n om far da, aassen han døde saa lys og saa inderlig frimodig i troen paa den herre Jesus. Men saa sa 'n, ja det var far det, mor, sa 'n, men jeg, ja du ved ikke for en synder jeg er, ^[29] mor, jeg ligger her paa et forspildt og forvildet liv, jeg, og saa er det ikke bare det, jeg har syndet, men jeg har bespottet 'n og fornegtet 'n, nei mor, jeg kan nok ikke tro, sa 'n, ja han var i saan sjælenød! men saa sa jeg til ham, om dine synder var rødere end blod, saa har Herren sagt, han skulde to dem hvidere end sne, og Gud indgav mig alle sine trøstefulde velsignede forjættelser, det er sikkert, det, og jeg ihukom alle Guds vidunderlige trøstefulde forjættelser, ja, saa bøiet han sig da, og han brast i graat og graat og graat slig – gudskelov –, saa sønderknust saa, og saa bad jeg med ham da, ser du –.»

En blodrød sommermaane steg op over Ekebergaasen, blegnet og blev gylden, som den hævet sig over byens støvtaage.

«Du tante,» sagde Uni sagte, «Birgit og jeg gaar en liden tur, før vi lægger os –.»

«Neimen er du gal, saa sent. – Nu skal vi gaa ind ogsaa straks – her begynder at bli for koldt ogsaa for dig, Hilda!»

«Bare en liden tur – jeg trænger saa til at røre mig saa!»

«Kjære, jeg skulde mene, du har nu vel faat røre dig idag – du har jo været ude hele tiden, synes jeg.»

«Med dig og tante Hilda –,» Uni smaabanket med taaspidsen i gulvet – «jeg trænger til at røre mig, skjønner du – gaa altsaa, i lidt fortere tempo saan.»

«Nei, har jeg sagt. – Ikke no tøv nu da, Uni. Jeg tænker, vi gaar ind og tænder, jeg, saa er nok Uni saa snil og spiller lidt for os.»

^[30] Uni kastet sig demonstrativt i en lænestol. Tante Bendikte vugget ind og tændte hængelampen. Saa rettet hun paa lysedugen og lettet lidt paa puder og antimakassar rundt om paa de røde ripsstoler.

«Nei nu var vi jo paa konserten paa Sankthanshaugen igaar – og saa ved dere, hvad jeg har tænkt paa? – At vi skulde ta ud paa Ladegaardsøen imorgen eftermiddag og drikke kaffe paa Hengsengen – ja, hvad siger du, Hilda?»

«Aa, det kunde bli fortryllende, Uni og Birgit, kunde det ikke –?»

«Saa tog vi brød med os da – blev til aftens kanske ogsaa –.»

«Tænk akkurat som i gamle dage – akkurat som landturene vore – kan du huske den kurven til mor, tante, med det broderede baandet rundt?»

Birgit bar ud tebordet og lukket verandadørene. Saa tændte hun pianolysene.

Tanterne satte sig tilrette i sofaen.

«Naa, hm? – Gjør vor lille kunstnerinde sig kostbar? – Ja, vi venter spændt, barn!»

«Jeg kan ingenting.»

«Det maa jeg virkelig sige! Stakkars din mor, her gik hun og spenderte timer paa dig i dyre domme, istedetfor at la dig lære noget nyttigt – og saa kan du ingenting, siger du –.»

«Jeg kan ingenting udenad.»

«Aa du da,» sagde Birgit, – «du kan en masse! Hun er *saa* flink, saa. Du kan den nocturnen af Chopin, ved du –.»

Det skalv lidt i Unis mundviger:

[31] «Den – den skjønner dere jo ikke et klunk af!»

Saa slængte hun sig paa pianokrakken og druknet tanternes udraab i Myosostisvalsen.

*

Uni kom nedover Karljohan formiddagen efter. Hun skulde paa torvet efter en krans til sine forældres grav.

Hun gik paa fortauget ved Studenterlunden og suget ind duften af lindetrærne. Aaa lindeblomsterne, og saa gaden sollys og forladt – nogen gamle folk paa bænkene og nogen fattigbarn inde paa pladsen omkring Wergeland –.

Akkurat som i gamle dage, naar man var indom i ferien. – Men hun nu og ferie! Idioti! Idioti, at hun havde glædet sig til denne turen! Idioti, for hende at *glæde* sig til noget. – Ikke et menneske i byen, hun kjendte. – Gudskelov endda, siden det viste sig, at hun var fordømt til at trække om med familien bestandig – paa museer! med Birgit, der var henrykt for alting, og tante Bendikte, der krammet ud sin viden for slegtningerne fra landet, saa det hørtes femogtredivemeter omkring, og stakkars lille tante Hilda, der maset dødstræt efter og ikke vilde gi sig.

«Uni Hirsch! Nei du gode verden! Er *du* i byen!»

«Dagmar Schjøttlevig!»

«Du da!» Dagmar stak armen ind under Unis og snudde hende helt rundt.

«Du ved det altsaa ikke!»

«– du har mistet din mor, jo,» sagde Uni i en deltagende og dæmpet tone. «Jeg saa det i

Aftenposten.»

[32] Dagmar sukket og tidde stille nogen sekunder. Saa spriket hun med høire haand op for Unis ansigt. Der sad en glat guldring paa fjerde finger.

«Gratulerer! Du er forlovet!»

«Langtifra – længe siden, rettere sagt. Gift!!»

Hun drog uden videre Uni med sig opover gaden igjen.

«Jo du. Dagmar Keyser. Fru kaptein Keyser. Kjækt, hvad? Kaptein Christoffer Keyser, du ved, hvem han er. Jo, han ved, hvem du er, han synes, du er saa pen – nei men jeg er ikke jaloux, du maa bli med ud, vi bor paa Helvik – kan du ikke! Nei gid saa væmmelig – reiser du imorgen, siger du! Aa fy dig Uni, Uni Isch!»

Dagmar lo. Uni Isch, det var hendes klængenavn paa skolen.

«Jo, jeg har været gift i to maaneder, nu snart. Papa syntes, det var ligesaagodt, der var jo ikke noget hjem hos os da mere, skjønner du – ja gid, nu faar du ikke se mit hjem – det er deiligt, kan du tro, og Christoffer er simpelthen!»

Uni gik og saa paa hende. Hun var deilig – fuldendt skjøen var den dragten, fra hælen paa den franske lakstøvlen. – Uni følte sig rent Askepot. Kjolen som en sky, hvid og klar med sorte spetter og fløielsbelte, og en hvid hat med sorte strudsfjær og violette roser ned paa haaret, Dagsmars deilige haar, der var som mørk mahogni i farven og kruset og saa altid saa nyvasket ud. Hun var bare nitten aar, et aar ældre end Uni, men rent en verdensdame! Som hun hilste paa etpar herrer, de mødte!

«Neimen du, vi gaar op til mig alligevel! Jeg [33] bor her lige borte i Incognitogaden – saa faar du se, hvordan jeg har det!»

Dagmar havde en længere, leende konference med portnerkonen. Saa gik de op.

Hun fór foran Uni gennem alle stuerne og rullet op. Hun laaste op skaber og buffet og kommoder og viste frem.

«Sølvtoiet er i banken. Du kan tro, vi fik en masse deiligt! Jeg har hel garnitur til toiletkommoden. – Det er Christoffers seng og det er min! Der skal du ligge, naar du kommer og besøger mig – hører du, du maa komme ind og være hos mig nogen dage i høst! – Saa skal vi ligge saa deilig og prate, du – Christoffer lægger jeg paa sofaen i røgeværrelset – det har han saa godt af etpar nætter saa!»

Dagmar lo – saa der var som et helt fyrverkeri paa bunden af hendes gulbrune øine.

Portnerkonen kom med en flaske vin og kager. De slog sig ned i dagligstuens røde plyschstoler.

«Saa *var* det altsaa dig, jeg saa i Universitetsgaden igaar! Jeg var ikke sikker paa det nemlig –

var det din familie, du var sammens med? Aa stakkars dig – ja undskyld!» Hun lo igjen.

Uni smilte, sukket og pustet cigaretrøgen fra sig.

«Du har enslags hygge- og nyttepost der, har du ikke – eller guvernante eller hvad?»

«Begge dele, kan man si.»

«Uf men sig, er det ikke rædsomt da?! Der er vel et las med unger ogsaa?»

«Ti.»

«Aa herregud og herregud, det var da frygtelig – det burde være strafbart, sligt! Ja, det har jeg [34] sagt til Christoffer, at mere end tre – vil du ha flere, faar du faa dem sjøl! – Men kjære, hvad har du for det – om maaneden altsaa.»

«Ti kroner. – Det er altsaa ikke til et par støvler engang, skjønner du.» Hun sad og saa paa Dagmars lakfødder.

«Din onkel er altsaa en lus med andre ord? Ti! Alvorlig talt, Uni, med dine evner – at du finder dig i det!»

«Kjære, onkel og tante betragter det da som en god gjerning – at jeg fik et hjem hos dem efterat mama døde. – For den sags skyld, jeg tror virkelig ikke tante Hilda har havt ti kroner om maaneden til sig selv nogensinde – for dag og nat –.»

Uni kastet sig bagover i stolen med lukkede øine. Det var ligesom det lettet hende at ha faat sagt noget kynisk – hun maatte gi lidt efter for den utaalelige bitterhed – –.

«Skaal Uni!» Dagmar lo. «Men altsaa for alvor, du *maa* ikke gaa og kaste dig bort i det derre Trangvik – ja, for du er altsaa *storartet* begavet –! Jo, du *er*! – Igrunden, det er rart, vi aldrig var saan veninder paa skolen – jeg beundret dig bestandig, skal jeg si dig, Uni – skaal! Jo, du skulde absolut gaa til scenen – du har talent, skal jeg si dig –.»

«Jeg tror det jo selv –,» hvisket Uni og knuget kvasterne paa lænestolen.

«Der kan du bare se – Gud, Uni, det gaar nok for dig ogsaa, skal du se –.»

«Naar man ingen penge har – man skal jo leve –.»

«Du maatte gjøre noget ved siden af, naturligvis, mens du gik og læste – en formiddagspost, eller [35] musikelever – men Uni, et rigtig stort talent, det baner sig nu altid vei da, trods alle vanskeligheder – det er jeg da sikker paa. Nei Gud, du med den stemmen din – og saa vidunderlig du spiller, og saa nydelig du er – du kan skjønne, du har en fremtid for dig –.»

Dagmar skjænket vin og snakket.

«Aa, vi skulde ha det hyggelig sammen, du – forfærdelig, og du skulde komme her ofte – og saa blev du nok gift snart – med nogen af Christoffers venner, fik *dit* yndige hjem – vi skulde faa

det knakende koseligt, du –.»

«Nei Uni,» sagde Dagmar og smækket fødderne over hinanden, «livet er fan steike mig ikke saa værst det.»

*

Uni kom nedover Karljohan igjen, hed i kinderne, lidt tung i hodet. Nei, portvin paa formiddagen var nok saa lurt. – Hun havde fulgt Dagmar op til hendes svigermors dør; nu var det over torvtid, saa hun fik gaa ned i en blomsterbutik –.

«Frøken Hirsch – De *vil* altsaa ikke mere kjende Deres gamle venner?»

«Kjære – Thorne – er det Dem?»

«Saa til en viss grad ja.»

Sixten Thorne stod og hang med sine altfor skraa skuldre og med et lidet jep paa sit runde, rødkindede gutteansigt.

«Jeg sad paa en bænk deroppe altsaa, og saa gaar De forbi, lyslevende, ser lige paa mig og hilser ikke –! Jamen det er ved Gud Uni Hirsch, siger ^[36] jeg til mig selv – kjendte det lyse haaret Deres med *én* gang – styrter efter Dem som en gal –.»

Han var i seilforeningsdragt, eleganteste lintøi, en anelse af violparfume. – Uni nød ham hemmelig, mens de gik op og ned under lindetrærne.

«Neimen det er jo et mageløst held da – De er paa et kort besøg i byen, og jeg træffer til at komme ind netop idag. Jo, jeg har ligget og seilet etpar uger med Schjødt og Magelssen – jo, jeg skal da en tur til Sverige isommer ogsaa. Mama og Ebba er paa Rossaryd ja. Bedstefar var her forresten ivaar en tur, og saa kom det til en mindre saan – ja meningsudveksling altsaa mellem os – saa jeg har ikke netop nogen hast med at reise –.»

Sixtens morfar var friherre Stjernskjøld.

«Saa De skal paa kirkegaarden – faar jeg lov at følge Dem – neimen sig, er De sint paa mig for noget? Jo, jeg synes, De er saa – retiré –ja Uni, – undskyld – har De rent glemt, vi var dus engang?»

Uni saa smilende op paa ham:

«Før jeg var konfirmeret vist?»

«Nei omforladelse – husker De den aften, vi var ude og ro, De og Hans og Peter Lunde og Gerda Larsen og jeg?»

Uni smilte og nikket ned for sig. Saa fæstet hun sine blaa øine i hans et øieblik og lo igjen.

«Aa Uni, Deres cendré haar i aftensolen dengang – da *var vi* dus, Uni, ikke sandt?»

Uni viste sine hvide tænder.

«Tja – vi var kanske det. Jeg husker ikke – og det gjør ikke *De* heller, Thorne.»

*

[37] Nei tak, Uni vilde ikke gaa med ind paa Teaterkaféen og drikke et glas vin. Hun maatte hjem nu – hun havde netop siddet oppe hos fru Keyser og drukket portvin ogsaa –.

«Jamen kjære, vi kan jo faa noget andet – is, Uni, lidt is i denne varmen. Neimen Uni, De er blit saa – er det Storsand, det? Jamen saa til Günther da – til minde om gamle dage? Jeg tør vædde, De har ikke været indom Günther engang, mens De var i byen – med Deres tanter, jasaa – naa, det kan vel neppe kaldes nogen lysttur!»

Lidt efter sad de paa Teaterkaféen, hyggelig i en krog. Uni nippet til isen – med albuerne paa marmorbordet og hænderne foldet under hagen sad hun og smilte koket til Thorne.

Nei, hun skulde reise imorgen. Og hun skulde ud med tanterne om eftermiddagen. Det var aldeles totalt umulig at møde ham –.

– Da hun kom forbi uret, var klokken næsten et kvarter over tre. Det vil sige, hun kom over en halv time forsent hjem. – Skidt! – Hun havde halvt om halvt lovet at møde Sixten – det vil sige, hun gik altsaa bort til sjøbadet, naar de andre havde drukket kaffe – var han der, saa kunde de jo snakke sammen og gaa lidt omkring –.

Det var leit, hun ikke rak op paa kirkegaarden med de blomsterne. Men hun kunde jo sende pengerne ind og be nogen besørge det – Dagmar for eksempel. To kroner havde hun bestemt til det.

– Aa, hvor de støvlene var sjofle. Uf Sixten, som lagde saa merke til damers klær –.

*

[38] Klokken var meget over fire, da hun kom hjem.

«Vi har spist for længe siden,» sagde Birgit, der lukket op. «Tante er saa sint saa.»

«Jeg maa si, du er da det mest hensynsløse,» sagde tante Bendikte, «– her skal vi ud paa tur bare for at more dig – og saa kommer du over en time forsent til middag; jeg skjønner ikke sligt, jeg.»

«Jeg blev lidt længe paa kirkegaarden,» sagde Uni kort, «– traf forresten ogsaa en veninde, fru kaptein Keyser –.»

Mens tante Bendikte pakket madkurv og tante Hilda sov middag, stelte Uni og Birgit sig inde paa pigeværelset, hvor de laa.

«Nei Uni, noget saa delikat!» Birgit strøg haanden over de nye, graagule chevreaux støvler. Uni sad paa sengekanten og lod sine ben beundre.

«Men gaar det an til sort kjole da?»

«Kjære, det er netop raffinert – paa lidt smaa og nette ben saa. – Jeg fik dem billig, sytten kroner –.»

«Gud! Uni, noget saa flot. Du er gal!»

Uni var forresten kapitalist i Birgits øine – med ti kroner maaneden. Og tanterne var enige om, Uni var ødsel. Akkurat som Nora forresten.

Uni saa sig med velbehag i speilet. Sort *saa* nu elegant ud – paa en god figur. Hun spændte hænderne om hofterne og strøg nedover – hun havde snørt sig lidt ekstra. Saa viste hun tænder til sig selv – kjedelig, munden var lidt stor og blas. Ellers var ansigtet fint og smalt, blegt, med høi, lidt krum næse og brusende, blondt haar høit op fra panden.

[39] Hun *havde* ikke havt raad til de støvlerne – næsten to maaneders løn. Nu fik hun altsaa ikke lagt de blomsterne op paa graven – foreløbig.

Det var leit, for hun havde bestemt det, følt det som enslags offer til morens minde. – Hun havde ikke været snil hjemme bestandig, misfornøiet tidt – siden hun kom til Iversens, havde hun ofte tænkt paa det. Du gode Gud, saa storartet mama havde været igrunden. – Og saa kunde hun ikke afse den smule blomster til hende engang, men købte op pengene i pynt –.

Struben snørte sig sammen, og i den følelse, der pinte hende – ydmygelse, armod, træthed, fødtes et pludseligt, smerteligt minde – fra for længe, længe siden, men saa bedsk, at det aldrig glemtes. Hun og Gerda havde stjaalet stikkelsbærkart, hele hattene fulde, og saa opdaget moren det, forbød hende at spise det umodne skidt og kogte suppe paa det. Det var det hele; ingen, ikke moren, ikke nogen i verden vilde forstaat det, havde hun sagt, at hun var saa fortvilet, at hun blev syg bare af at *se* suppen. – Det var jo meningsløst, men det var et barns vanvittig saarbare sind, en fantasi, svid af fattigdommen, betændt af kameraternes gjøren nar for gamle klær og stygt fodtøi, af morens klager, af ønsker, der var umulige for hende *bare* – af tusen smaatterier – for en skam, for en skam, – stjæle til middagsmad! Var de saa fattige! –

«Uni, hvor nydelig du er,» sagde Birgit sagte. Hun stod og stirret paa kusinen.

Ufja, hun slap vel ikke Birgit, hun maatte vel ha hende med og bade nemlig –. Stakkars, *han* [40] var ikke for nydelig. I en pludselig medlidenhed, hvori der var lidt foragt, tog hun sig af Birgit, flettet et hvidt baand ind i hendes tykke, korte, skiddengule flette og fandt et hvidt slips og belte til hendes blaa matrosdragt.

«Nu er du jo rigtig pen jo.»

Birgit var straalende.

Og Uni *vilde* ikke være trist. Nei, nei – hun saa i speilet igjen og slog armene sammen bag nakken.

«Aajajajajaja – livet er fan steike mig ikke saa værst, det –.»

«Men Uni, er du gal du,» sagde Birgit forfærdet.

*

Kaffedrikningen tog en uendelig tid, syntes Uni. Hun selv havde ikke lyst paa noget – de forklemte wienerbrødene og kagerne saa just ikke indbydende ud.

Men de andre var henrykte. Det lille røde hus med de hvide vinduesrammer mellem granerne, og det blaa glimt af vand mellem træerne – tante Hilda kunde ikke tænke sig noget saa idyllisk. – Hun vilde endelig gaa rundt og se sig om.

Uni tog hendes arm. Det var tungsind, og det var forventning og den fredelige, solfyldte sommerdag i granskogen, der pludselig gjorde hende øm overfor den lille tanten med de store øine i det gulgraa ansigt. Fru Iversen rugget omkring, liden og uformelig – hun gik daarligt; hun havde faaet et underlivstilfælde nu, ovenpaa de ti smaa Iversener.

«Ja ved dere, mens dere hviler dere, gaar Birgit og jeg og bader,» sagde Uni, da tanterne var fortøiet med haandarbejderne.

[41] «Uf nei da Uni,» det var tante Bendikte naturligvis – «bliv nu hos os andre da. Der er altid saa meget tøv med dig.»

«Jeg trænger virkelig saa til det saa, – i denne forfærdelige varmen.»

«Du kan jo bade hver evige dag hjemme i Storsand. Desuden, man skal ikke bade førend tre timer efter man har spist – –.»

Uni sad som paa naaler. Klokken seks, havde hun sagt til Sixten, og den var over allerede, men hun vilde ikke gi sig – undte simpelthen ikke tante Bendikte det. Tanten kom med hundrede grunde imod.

Det var tante Hilda, der tilsidst fik den anden til at gi efter.

Uni løb næsten. Aa den Birgit – hun vilde gaa langsomt, var henrykt over skogstien – engang stanset hun vedgud for at plukke jordbær!

«Gud, kan du ikke plukke jordbær nok i Storsand kanske –.»

Birgit styrtet efter hende med jordbærflæk midt paa maven og paa slipset. Klokken var over halv syv.

Foran sjøbadet spaserte Sixten hvidklædt, og han og Uni var overmaade forbausede over dette uventede møde:

«Min kusine frøken Iversen –.»

– Som de gik der, Uni og den nydelige, fine herren, og snakket om gamle minder og fælles venner – om en masse mennesker, der alle lod til at være rige og fine og morsomme og leve i bare fest og moro bestandig – i en jargon, hun ikke forstod det gran af – begreb Birgit pludselig, at Uni

var en voksen, fin dame, som hørte til her i dette storartede ^[42]Kristiania. Tænk saa at gaa hjemme hos dem i Storsand mellem alle barna, læse lekser med de smaa, spille med Margrete og hjælpe til med alt muligt – stakkars Uni, hvor frygtelig det maatte være – «hjemme» blev pludselig saa graat og fattigt for Birgit. –

«Er det første gang, frøkenen er i Kristiania?»

Birgit blev hørirød over at han pludselig vendte sig til hende. Nei, hun havde været der engang som liden –.

«Og hvad synes frøkenen om byen?»

«Tænk jeg tror, Birgit synes bedst om landet, jeg – hun er saa begeistret for Bygdø saa. Jeg kunde næsten ikke faa hende med mig; hun gik og sværmet i naturen og plukket jordbær.» – Det var den røde flek paa Birgits mave, der generte Uni lidt. – «Det var derfor, jeg kom saa sent –.»

Birgit stirret. Saa lo Uni høit: «Ja, du sladrer ikke, Bildit!»

Tænk, et stevnemøde – –.

«Jamen ved De hvad, saa skal rigtig Deres kusine faa jordbær, ikke sandt, frøken Iversen, De vil nok ha jordbær –.»

«– Kan De se, hvor meget snillere jeg er, end Deres kusine, frøken Iversen,» sagde Sixten, da de havde fundet sig plads, og han havde bestilt. «Hun er blit saa slem nede i Storsand saa – synes De ikke, hun er rigtig styg mod mig? – Men hun har naturligvis blit saa fetert dernede og faaet en masse nye tilbedere –.»

«Sixten, Sixten, fordærv ikke barnet med saan letsindig snak – hun gaar til presten –.»

^[43] «Ikke sandt, frøken Birgit – hun har en masse tilbedere, hun koketterer med og er styg mod?»

«Jo,» sagde Birgit.

«Aa Herregud. De skulde rigtig seile ned og se til os, Sixten – saa kan De bli alderspræsident mellem mine tilbedere –.»

«Aa – aa du! End kandidat Løkke da? – Og Carsten Ødegaard!»

«Snille dig –.» Uni vidste ikke rigtig, om hun skulde ærgre sig over ungen, men lo forceret. «Det er jo din tilbeder det – han og min kusine staar i hop sammen om vinteren –.»

«Nei staar De i hop, frøken Iversen? – Jeg haaber, De kommer ind til byen i vinter, saa faar jeg lov at staa i hop med Dem –.»

Jordbærene kom, og sherry. Birgit havde pent fløde og sukker paa sine, men Uni slog sherryen ud paa sin tallerken, og hun og Sixten sad og sølte med fløde opi vinglassene og bær opi flødemuggen og lo og holdt leven. Birgit saa, at Sixten sad og holdt Unis haand, og Uni var rent

overgiver, nynnede og vuggede hovedet efter musikken og gjorde rasende morsomme bemærkninger om alle, som kom forbi.

Det blev dygtig sent, inden de gik. Og lige udenfor badet kom tanterne imod dem.

«Gud, *hvor blir* dere af! Vi har været saa rædde – Birgit, din mor var aldeles vis paa, dere var druknet.»

Fru Iversen var virkelig ganske bleg – hun havde grædt ogsaa.

Uni præsenterede sin ven Thorne. Og Sixten bad tusen gange om undskyldning – han havde truffet ^[44] damerne, og det var jo saa morsomt at se frøken Hirsch igjen –.

Uni gik bare og ønsket, han vilde sige farvel. Men han gik mellem begge tanterne og konverserte. – Uni blev rent rasende, for hvert ord, tante Bendikte sagde – og uf, saa tuslete de saa ud.

Han fulgte helt frem til Hengsengen. Paa bordet stod spaankurven med det broderte baand og melkeflasken og pakkerne med smørbrød i de fedtede papirer.

«Ja, jeg ved ikke,» sagde tante Bendikte. «Hvis herr Thorne vil gjøre os den fornøielse saa – bli her og spise aftens med os – i al tarvelighed –.»

Sixten kunde desværre ikke. Han tog afsked med en masse af sine elegante buk, snille smil og «paa gjensyn» –.

Saa spiste de andre. Uni sad og saa paa anretningen og fik næsten kvalme. For skams skyld spiste hun et stykke – det var noget fæl pølse paa, der lugtet løg –.

Birgit var ogsaa nok saa stille og svarte forholdsvis lidet paa tanternes krydsforhør.

*

Birgit løb ind paa pigekammeret, straks de kom hjem. I mørket begyndte hun at rede op Unis feltseng – hun vilde saa gjerne lægge sin deltagelse for dagen.

Saa kom Uni. Hun begyndte ganske taus at klæ af sig. Birgit mere forstod end saa, at hun graat.

Til hun med et slængte sig ned over sin seng. Hulkende, rasende, fortvilet, knugende sit unge legeme ned i puderne, skreg hun –. Hun reiste sig halvt ^[45] – fanget i et glimt billedet af det lille, fattige pigekammer med julekortene paa væggen, kommoden og vaskestellet paa taburetten – og hun hulket igjen, voldsommere og voldsommere, sit unge hjertes fortvilelse over fattigdom og tranghed og ingen, ingen glæde –.

Birgit saa næsten andægtig til. Og rent uvilkaarlig, høitidelig, hvisket hun:

«Aa Uni, Uni – elsker du ham!» Uni reiste sig paa knæ – og skreg:

«Aa din idiotiske unge!»

Saa faldt hun rent sammen af graat.

II.

Uni gik langsomt opover Homansbyen, stanset og saa i hverandet vindu. Han havde saa godt af at vente, han ogsaa, engang – og hun blev staaende udenfor en broderiforretning – stod og trippet, for hun frøs saa paa fødderne altid i denne barfrosten. Fra et speil inde i vinduet saa hun sit eget ansigt – det var vel bare gaslyset, der gjorde det saa gult.

Aa huttetu saa koldt. Hun stak hænderne i jakkelommerne og løb næsten.

– Fabriken var mørk og stille. Bare et eneste blus tændt oppe i anden etage.

Uni fór opover trapperne og aabnet døren til ingeniørkontoret uden at banke:

«Evening, sir!»

Manden henne under det eneste blus snudde sig halvt:

[46] «Godaften Uni – snilt du kom – sæt dig ned, saa skal jeg straks være færdig.»

Glødelampen lyste paa en bred ryg, en bred, solbrændt nakke og et lyskruset hode, der var bøiet ned over tegnebordet.

Uni listet sig om lidt hen og blæste ned paa hans nakke.

«Straks du, straks – sæt dig saa længe –.»

Uni spaserte omkring og kikket paa de indrammede maskintegninger og fabrikprospekter. Saa gik hun ind i chefens kontor ved siden af, slog lys paa kronen og satte sig i lænestolen.

«Nei Uni, Uni – sluk straks og kom hid.»

Saa var hun borte ved hans ydertøi –.

«Den flossen din, Kristian – den er ikke forfærdelig elegant, du!»

«Jeg skal købe en ny til min bryllupsdag –.»

Hun tog hans yderfrakke paa, satte hatten paa hodet, og med hans penneskaft i munden som cigar og hagen hvilende paa stokkens benhaandtag, satte hun sig ved det andet tegnebord.

«Jeg er ræd, ingeniør Hjelde, vi kan ikke bruge Dem længer – De blir jo aldrig færdig med

Deres arbeide.»

«Naada, Hvidepus!»

«Jeg synes da forresten ikke, den hatten er saa værst, Uni,» sagde han, mens han tog paa sig. – «Hvadforno! Vil du ikke kysse kjæresten din?» – For hun gjorde modstand, da han tog om hende.

«Kunde du vente til nu, kan du vel vente til en anden dag ogsaa –.»

[47] «– Hvor dum du er, Kristian,» sagde hun sagte, da de gik ud af porten.

«Naada?»

«Naar jeg siger, du ikke faar kysse mig –.»

Pause.

«– saa venter jeg, til Hvidepus kommer og maler – det gjør saanne smaa katunger altid.»

«Tosken!» Hun gik langt fra ham.

Saa tog han hende og kysset hende. Mange gange. Og hun opgav al modstand og kysset heftig igjen, glad for at føle sig tynd og liden og vel gjemt i sin store kjærestes rummelige favn. –

*

De gik opover Kirkeveien.

«Jeg kan ikke skjønne –,» sagde Kristian, «for en stund siden, da jeg saa ud, var der nordlys –.»

«Du kan da begribe, nordlysene kan ikke gaa og vente hele natten, til du faar tegnet fra dig.»

«Jasaa, du er furten endda, du –.»

«Tøv.»

Nordlys var der ikke mere af, men der var maaneskin bag et tyndt, tæt skydække, der lyste som hvidligt perlemor. De rimhvide trær og de hvide jorder skimret svagt – aaserne syntes udviskede og skyggelige i det blege tusmørke.

De stod længe ved gjærdet og stirret udover – dette hvide halvlys var næsten dunklere end mørke; de kunde sletikke skjelne hinandens ansigter. – Uni frøs gjennom sine sko, der var lidt istykker, og gjennom jakken, der egentlig var vaarkufte – i en pludselig træt, saar følelse af at være utilstrækkelig klædt, utilstrækkelig mæt, med vissheden om, at hun ved [48] maanedens slut fik penge bare til lidt af alt det hun trængte – lagde hun sig pludselig ind til ham, med hodet paa hans skulder og haanden i hans:

«Jeg er saa lei af mig, Kristian!»

«Kjære – hvad er det med pusungen min?»

«Aa – altid saa gaar vi to og smaa trætter –.»

«Jamen Uni – hvem er det som begynder? – Men du er nervøs, stakkar,» sagde han hurtig, for at slette ud det første, «– stakkar, du slider dig ud; paa kontoret dit til fire, og saa gaar du og synger og læser med fru Thomsen og lever daarlig og har pengesorger og er træt og blir irriteret for ingen ting –.»

Uni sukket.

«Jamen Kristian – neimen nu snakker vi ikke mere om det; nu blir du med op til mig, og saa laver jeg te til os og vi spiser aften og har det hyggeligt –.»

«Jeg skulde jo egentlig ha arbeidet iaften da –.»

«Det siger du altid –,» sagde Uni bedsk.

«Jamen søte ven min – du ved da nok, hvem som jeg arbejder for –.»

«Aaja – du slider og du stræver – for fremtiden, forat vi kan bli gift engang – og naar jeg trænger til dig nu, *nu*, fordi jeg er saa træt og saa bedrøvet, at jeg næsten er syg, saa har du aldrig tid –. Lad nu være i aften da!»

«Ja. Du kan skjønne, der er ikke noget, jeg hellere vil.»

De gik nedover mod byen igjen. «Kjære, var det ikke Birgit?»

Der gik et par forbi dem.

«Hvad er det for en kadet, hun gaar og sværmer med?»

[49] «Aa, det er en, som bor i pensionatet hendes. Førsteklasses, han kommer og henter hende paa handeleggymnasiet om aftnerne. Gurstad heder han –.»

«Jeg synes du skulde flytte bort i et pensionat du ogsaa, Uni – for eksempel til frøken Paulsen. Der har du da din kusine, hun er da saa sød.»

«For at faa mig en kadet, jeg ogsaa?»

Det lo han af.

«Ja, du er jo altsaa misfornøiet med mig. – Neimen saa fik du da lidt bedre stel. Og saa liker jeg ikke rigtig dette hybellivet dit.»

«Jeg trodde forresten, du likte dig godt hos mig, jeg, Kristian.»

«Aa, du ved godt, hvad jeg mener. Din tante har sagt det mange gange til mig og, at hun synes, det er rent galt. Folk kan faa saa meget at si ogsaa –.»

Uni tidde stille. Hun snudde og begyndte at gaa nedover mod byen igjen.

«Nu tar vi trikken, Uni, og drar ned og spiser aften paa Teaterkaféen, du –.»

«Du skulde jo arbeide. Saa det er vist bedst, vi siger godnat nu.»

«Hør nu, Uni – saapas maa jeg da kunne si til dig, – som din forlovede. Det er da min simple pligt, at jeg passer paa dit rygte –.»

«Naar jeg gir det fanden med fedt paa, hvad folk siger – saa kan du sandelig ta det med ro, synes jeg – jeg synes, det er noksaa rart af dig i det hele at komme med sligt –.»

«Du ved ikke, hvordan folk er – saa onskabsfulde og tarvelige –.»

[50] «Du kan vel skjønne, jeg ved saapas. – Saant føler jeg mig virkelig hævet over –.»

«Jamen hvis jeg følte mig hævet over det, var jeg en pøbel –.»

De var kommet til trikken.

«Ja godnat da, Kristian, og tak for iaften.»

«Aanei Uni –.»

«Alvorlig talt, tror du egentlig, jeg er oplagt til at sidde hjemme og spise aftens med dig, naar jeg ved, du sidder og tænker slig?»

«Nei, jeg mente, vi skulde spise ude –.»

«Tror du ikke folk kunde snakke om det og?»

«Ved du hvad, vi er da forlovet.»

«Jeg er ikke klædt til det heller –.»

«Aa Gud, Uni, du gaar og forkjøler dig – blir syg for mig kanske – jeg er ræd for dig –.»

«Jeg er buden bort og forresten – til te hos frøken Giæver – jeg havde ikke tænkt at gaa rigtignok –.»

«Uni –.»

«Nei slip da, Kristian – godnat da.»

Trikken begyndte at gaa. – Uni havde lidt samvittighedsnag, da hun saa paa Kristian, som stod igjen paa fortauet. Han saa svært lei ud.

*

Hun saa ikke glad ud, Uni heller, da hun udpaa natten gik og ryddet op paa sit værelse.

Uf igrunden, saanne dame-hybel-teer! Røde lampeskjermer og cigaretrøg, tyk som havrevelling, og vrøvl – de havde snakket om den fri kjærlighed, saa der havde ikke været ørensyld at faa. – Kristian taalte ikke lampeskjermer.

[51] Henne foran sofaen havde hun dækket til ham og sig. Med alt det bedste, han vidste – fersk rugkage og godt smør og mysost. Apparatet færdigt til at tænde paa –.

– Hvorfor kunde de aldrig mer ha det godt sammen, som i den første tiden –.

Hun skar sig smørbrød og spiste, mens hun satte bort sagerne, og klædte af sig. Hun havde ikke faat andet siden middag end te og vandmelon.

Og klokken var blit et. Uni gruete paa forskud til vækkeruret skulde ramle hende vaagen klokken halvtotte.

*

«Hvorfor har du fortalt far, at du vil bli skuespillerinde?», sagde Kristian.

«Hvorfor skulde jeg ikke fortælle ham det?»

De gik paa Strandveien under fæstningen og saa paa solnedgangen – en kold, messinggul og rustrød solnedgang i frosttaagen.

«Engang maa han jo faa vide det alligevel –,» sagde Uni utaalmodig.

«Jeg kan ikke indse, det hastet med det,» svarte Kristian omsider.

De gik en stund og tidde stille. – Der var ingen andre paa veien end de – og nogen arbeidere længere ude, der kjørte sne fra gaderne og hvælvet i sjøen. Ganske stille. Rammelen inde fra byen, den var deres øren saa vant til, at de ikke hørte den – bare den melankolske gnusslen af isstykkerne i vandet, der skurte mod hinanden i den lille dønning.

Uni havde lidt daarlig samvittighed. Gamle Hjelde havde en af de første dage, han var i byen, [52] snakket om en post ved et anlæg oppe i Namdalen, som Kristian burde søge. Flødningsinspektøren kjendte folkene godt, havde selv havt med opmaalingen og udbygningen af elven og mente, Kristian skulde have gode chancer. Saa havde Uni fortalt ham dette om sine teaterplaner en dag, de var alene. Men hun ønsket sletikke, at Kristian skulde gennemskuet dette.

«Det kom slig, skal jeg si dig,» begyndte hun pludselig, «din far snakket om, at det kunde jo vare længe, før vi to kunde gifte os. Saa sagde jeg det – at hvis jeg kunde faa engagement, saa var det jo altid en hjælp –.»

«Du ved jo godt, Uni – selv om du skulde faa et engagement, saa vilde jeg aldrig ta det med i betragtning. For det første saa vilde du nu vel neppe tjene mere end vi kom til at bruge mere, naar du skulde ha dit udenfor –. For det andet saa vil ikke jeg gifte mig, uden jeg kan forsørge dig, saa du ikke *behøver* at ha noget selv. Da kan du selvfølgelig gjøre, hvad du har *lyst* til –.»

«Lyst til –. Altid saa siger du, jeg kan gjøre, hvad jeg har lyst til. Naar det kommer til stykket, saa vil du nok, jeg skal gjøre det, som du har lyst til.»

«Nei, jeg vil ikke, Uni. Du kan ikke si, jeg nogensinde har gjort noget for at hindre dig heller. – Jeg skal ikke søge noget paa landet – bare af den grund, at jeg ved, du ikke vilde trives der.»

Uni bøiet hodet. Hun gik og sparket en isbete foran sig.

«Ikke for det,» sagde Kristian, «– for en tid vilde det ikke være dumt. Saa kunde jeg ha bedre udsigter herinde efterpaa.»

[53] «Du maa gjøre, som du har lyst til –. Endda jeg vilde synes, det var fælt at undvære dig –.»

«Ja –,» sagde Kristian trist. «Men –.»

Isflakene gnusslet og gnusslet i vandet med en liden valen lyd. Han gik og ledte ængstelig efter ordene. Hvorfor skulde det ogsaa altid være saa vanskeligt at snakke sammen – saasnart de skulde tale om fremtiden, om forholdet sig imellem, saa gik de og famlet slig –.

«Du mener, at vi gaar og slider formeget paa hinanden paa denne maaden,» sagde Uni pludselig sagte.

Kristian nikket svagt.

«Jeg vilde saa nødig, du skulde tro slig, som du sagde netop, Uni. – At jeg ikke mener noget med det, naar jeg siger, jeg vil ikke hindre dig i det, du har lyst til. Jeg mener det Uni, – ved Gud. Jeg vilde allerhelst, du skulde ikke merke det engang, naar jeg har noget imod det. Du maa tro det, Uni.

Og det har ikke saa meget paa sig, som du vist tænker. Det er bare det – jeg er gammeldags, jeg har ligesom engang gjort mig et billede af, hvad jeg tænker ved et hjem. – Ja nu har du seet far –.

Men jeg vil ikke forsøge at spærre dig inde i forhold, som ikke passer for dig. Aldrig –.

Og dersom jeg reiste fra byen for en stund, saa tror jeg, det vilde gaa lettere for os begge. Du kunde arbeide med dit ifred. For du har ret i det – vi slider svært paa hinanden nu –.»

Uni smilte fattigt.

«Vi er altsaa enige – engang.

Aa Kristian –. Jeg vilde det saa gjerne – [54] bare leve dit liv –. Hvis jeg havde været ved scenen nu – været flink og alting – jeg skulde saa gjerne gi det op. Du kan kanske ikke forstaa det, – men netop fordi jeg ikke har forsøgt, saa længes jeg saa frygtelig.

Nu kan jeg det saa daarlig. Jeg har jo bare villet *det* bestandig. Jeg *maa* faa se, om jeg duer –.»

Hun gravet lommelærklædet frem af muffen og trykket det rundt i ansigtet.

«Lille Hvidepus –.»

Uni smilte – det samme triste smil:

«Har du lagt merke til, hvor sjelden du kalder mig det – alle de gamle tøvete navnene, alt det vrøvlet vort, vi havde i begyndelsen. Kan du huske, dengangen jaalet og vrøvlet vi altid. Og saa var vi bestandig saa lykkelige, naar vi var sammen. Og enige ogsaa altid –.

Og med engang vi havde gjort det offentlig, saa blev det anderledes.

Endda vi er da ikke mindre glad i hinanden nu?»

«Jeg har tænkt paa det, ja – du havde kanske ret dengangen –.»

«Aa, jeg havde det paa følelsen – det vilde gaa saan – du skulde hørt paa mig. Hvorfor vilde du ogsaa endelig deklarerer det?»

«Jeg havde jo faat sikkert løfte paa den posten. Ellers havde jeg jo aldrig –. Og saa det, at du ikke noget hjem har. Jeg følte det simpelthen som jeg gjorde noget galt, naar jeg saan var oppe hos dig og vi var sammen bestandig.»

Kristian sparket hidsig en sten udfor.

«Det var jo bagateller, som jeg skulde sat mig [55] udover. Men hvis du ante, hvor det var mig modbydelig, naar folk brydte sig med os. Kom jeg paa kontoret en dag og var i daarligt humør, begyndte de, hele banden: Naa, faat skjend af Uni, uvenner med Uni –. Ringte du op, saa kom de straks farende – især damerne, dem kunde jeg jo ikke rigtig kværke heller: Uni, Uni i telefonen – isch fan –.

Der er jo ikke anden maade at faa folk til at holde sin snude fra andres sager, end at sætte det i avisen og sende kort og alt det der. Saa gir de sig –.»

De elektriske buelamper suste pludselig op og tændte med en sagte nynnende lyd – en straalende hvidblaa perlekjæde mod den rustrøde aften.

Uni puttet sin haand i Kristians.

«Nu er din far ovenfor Lillestrømmen alt. – Jeg skal følge dig opover, jeg – det er saa moro at gaa i byen, nu jeg er saa fin –.»

Hun rettet sig i skindjakken – Kristians julegave.

«Saa gaar jeg opom Charlotte –.»

*

Charlotte var netop kommet fra kontoret. Hun sad og spiste i dagligstuen – søsteren havde elev i spisestuen.

Fiskesuppe og opvarmede kjødkager paa et præsentertæppe.

Uni havde altid trods alt haft et indtryk af fin og festlig hygge af Charlotte Hedels' hjem. – Første gang, hun saa det, var en vinterformiddag, hun kom indom for at faa Charlotte ud en tur – solen skinnede paa de mange billedrammer, guldlister og glas. Der var tæt i vinduerne og bortefters væggene af ^[56]levende grønt, slyngplanter og blomster med vinterblege, men frodige, nye skud, og mange morsomme, gamle møbler, fint porcellæn, familie billeder og snurrigt, gammeldags nips. Og Charlottes mor var en nydelig liden dame med et fint, lidt vissent ansigt og graat haar, men ung, spæd figur. Hun og de tre høie, pene døtre klædte hinanden.

Fru Hedels gik i tøfler og opheftet kjole ud og ind fra køkkenet.

«Jeg kan virkelig ikke skaffe det bedre – de var virkelig udmerkede imiddags – men naar jeg skal varme det saa mange gange – Ellen maatte afsted igjen klokken fire, og saa kommer du klokken fem –.»

«Uf herregud, mama, jeg siger jo ingenting.»

«Jeg maa sige, det er grusomt at skulle holde hus paa den maade – gik du lige fra kontoret og hjem?»

«Vist gjorde jeg det.»

Charlotte skjænkede kaffe til Uni og sig selv.

«Røg nu ikke formeget, Charlotte! Jeg forsikrer dig, det er al den tobak, der gjør dig saa nervøs og pirrelig!»

«Ja selvfølgelig – noget andet kan det jo umulig være –.»

Uni var ilde tilmode. Fru Hedels' tone var blit mer og mer klynkende, og Charlottes mer og mer ubehagelig.

«Det er virkelig ikke morsomt at skulle lukke den dyre varme ud og lufte hele dagen, fordi du opfører dig, som du var herren i huset –,» fru Hedels slog demonstrativt begge vinduer op.

^[57] Charlotte tog kaffebrettet.

«Saa sætter vi os ind til mig.»

Charlottes værelse var hyggeligt, med gamle birketræs møbler.

Hun stod henne ved skrivebordet og rodet – rakte et blad til Uni:

«Hvis du gidder –.»

Der stod:

Som øiet brænder,
træt af at stirre
og prøver at kløve den svarte nat

og intet kjender –;

aarvaagent bange
som øret anspændt,
træt af at lytte mod lyd i ødet
og ingen fange:

Mit hjerte skjælver,
træt af at lytte
og speide under den tomme himmel
som om mig hvælver.

Jeg er saa ene,
som var jeg glemt i en uddød verden
hvor bare skyer langs himlen sniger
og mosen smuldrer paa liggraa stene.

«Ja,» sagde Uni og rakte papiret tilbage. «Det er svært godt, synes jeg.»

«Nei.» Charlotte lagde papiret tilbage. «Jeg er lei af alting,» sagde hun om lidt rolig.

«Har du ikke gjort noget mere paa det, du begyndte paa ihøst –,» spurgte Uni forsigtig.

Charlotte tændte en ny cigaret og rystet paa hodet.

[58] «Forresten – det er rart igrunden, at jeg ikke kan lave noget.»

«Kan du ikke skrive om dig selv?»

«Jeg havde lyst til at skrive om byen. Du, alle disse halvpene strøgene, som vi bor i – vi respektable sliderne. De vaade, skidne gaderne med hulslidte fortaugsfliser og smaaleiligheder og smaabutiker – jeg kunde gidde og skrive om saanne butiksvinduer – sæbeforretninger og legetøisbutiker med badedukker og syskrin og glasperlebaand, som unger staar i klaser udenfor og siger «frit for». Du, naar jeg nu ved, hvor mange smaa, fattige længsler der har dugget hver eneste liden femtiøres herlighed indi der –.

Om aftnerne gaar jeg af og til og valfarter i de gaderne, hvor jeg har bod før, havt skolevei og kontorvei. Forleden kom jeg forbi et sted i Underhaugsveien, hvor vi bodde engang. Der er en gaslygt lige udenfor, og der stod en liden gut i vinduet og prøvet at læse – der var ikke tændt lys. Og saa saa jeg det blanke hjulet paa en symaskine indenfor –.

Sligt noget. – Jeg kunde komme til at elske og arbeide med alle de slidte, smaa ord, som mennesker slænger ligegyldig fra sig – stikker til hinanden med, gir hinanden i et lidet kjærtegn, hvisker, naar de er bedrøvet eller naar de overraskes af en liden glæde –.»

Der var et stillestaaende udtryk i Charlottes store, graablaa øine. Det, som gav det bløde, runde pigeansigt lidt særpræg, var brynenes fine, regelmæssige buer – denslags øienbryn, som

pleier at være paa malerier fra firti–femtiaarene – og den fyldige, røde mund. Charlotte Hedels saa ud, som hun var skabt ^[59] til sund og rolig lykke, med det frodige, blanke haar og den runde, slanke figur – hun gik meget i glatte kjoler uden linning, og halsen var bred og rank og hvid.

«Jeg kunde skrive den bogen om dig – om mig selv, eller hvemsomhelst anden af os – kontorrotter!

Vi gaar og har et arbeide, som vi skal leve af – vi kan ikke leve *for* det. Vi sætter ingenting paa spil; der er ingen tab og ingen vinding, som holder vore tanker i spænding ved det, naar vi er gaat fra kontoret – eller butikken – eller skolen. Jeg vil skrive, – du vil spille teater – de andre – –.

Jeg *kan* dem, – disse stakkars spurvene; de har ikke nogen historie, men en række af dem: Et værelse i det pensionatet, en mand, de var sammen med der, som mødte dem, gik ud med dem. – Saa kom den manden bort – de blev uvenner – kanske han døde – kanske de bare flyttet hver til en anden kant, og den vesle smule forhold smuldret bort formedelst forskjelligt smaatteri – saa et nyt rede en anden steds under tagstenene, et nyt værelse, en ny mand at tænke paa, pynte sig for, digte sin lille drøm om, en ny vei til kontoret gennem andre gader –.

Og det er det samme, vi vil allesammen – hvilken maade vi saa vælger for at faa tag i det –.

Leve et eneste øieblik, med alt vort væsen vendt indefter. Saan, at vi ikke ser med øinene ud i taagen og gaslygterne – men ind paa vort eget «brændende» hjerte –.»

Der var ganske mørk i værelset. Uni laa udstrakt paa den lærbetrukne sofa.

«Det er vist sandt i grunden –.

^[60] Men du Charlotte –.

Nu jeg og Kristian. Jeg har jo aldrig elsket andre end ham. Nok lidt en og anden – ja, saan som du siger om de andre. Men det er jo ikke kjærlighed – vel?»

«Nei.»

«Jamen nu har jeg altsaa kjærlighed – til overflod. Alligevel var jeg lykkeligere, – eller jeg havde ikke tid til at gaa og være mismodig – naar jeg var optat med de andre – spændt paa, hvordan det skulde gaa. Og saa da jeg traf Kristian, saa skjønte jeg straks, at det andet, de andre, det var *ikkenoget*. Jeg var lykkelig, rent svimlende. Og jeg blev bare mere og mere lykkelig, saa jeg blev rent ræd næsten, for – – ja at jeg skulde fare til himmels med engang i en gloende automobil. I begyndelsen, mens vi var hemmelig forlovet.

Og da vi saa gjorde det offentlig, da de allesammen gik og gratulerte, og jeg fik presenter af tanterne, og de snakket om huset og fremtiden og sligt.

Men jeg er da ikke noget daarligt eller letsindigt menneske – –.

Og de andre vidste det jo forresten ogsaa før, gik og ærtet os med hinanden.»

«Kanske du ikke vidste det saa sikkert.»

*

I mars er det, at den rigtige vaar er i Kristiania.

Midt paa dagen tiner og drypper det; husvæggene blir sortflammet af det sodede vand, som siler nedover, og menneskene springer og hopper i sølen ^[61] for ras af sneis, som bruser gjennem luften og klasker i gaden med smaa flygende, blanke splinter. Der er al vaarens tungsind i det gule sollys, som gjør alt slidt og falmet, vinterklærne og de nøgne, graaladne trækroner – der er lidt af den evige længsel i hvert sind, om saa de smaa damerne bare ved, at de længes efter nye, fine klær. Vaarens første lyd er der; den livsalige bristen af issvulen paa fortauget, der ikke ligner noget andet, vindens sagtfærdige sus i trækronerne – hui, saa kommer der med en gang et stormstød, saa grenene kløver luften med hvin; og spurvene blir skingre i maalet, og oppe i skogen skjærer skierne paa skaren med en egen, skarpere tone, som det vaagne øre kjender. – Den første bare flek jord indmed en husvæg er en frydefuld nyhed.

Saa blir det kvæld, og luften er skjærende kold, og nyisen brister under fødderne med glasskjør klingren. Himlen er grønlig, og langs aaserne i sydvest dvæler aftenguldet uendelig falmende længe i de endeløse, fortærende lyse marsaftener.

*

Uni gik opover til Kristian med de første blaaveis, hun havde kjøbt hos en gammel kone i et portrum.

Han sad henne ved vinduet og skrev til sin bror; gjorde brevet færdig, mens hun satte blomsterne i vand.

«Vil du sætte en hilsen paa til Lars?»

Kristian stod og saa ud, mens hun skrev. Saa kom hun bort til ham og stod og tuklet med fingrene i hans haar, mens de stirret ud sammen, hvor skumringen stod gjennemsigtig og dunkelt violblaa over ^[62]løkken, som yret med legende unger i den brune bakke. Huset laa høit oppe, med en flod af mørke hustage nedenfor jordet, og paa den anden side stod Ekebergaasen med røde lysgnister nedover i mørket og svagtsvungen, sort linje mod østhimlen.

«Var du hos teaterchefen da? – Naa, hvad sagde han da?»

«Aa – at jeg var nydelig, og havde talent og alt det der. – Jeg kan det nu.»

Kristian tog hende ind til sig:

«Du maa ikke være saa modløs nu, Uni. Du kan vide, du kommer nok frem, du og. Lidt vanskelig er det naturligvis altid i førstningen – for alle.»

«Der er nu nogen ogsaa da, som slipper til med en gang. Jeg skal si dig, det er fordi han ikke kan fordrage fru Thomsen –. Som man kunde ha nogen bedre at lære af. – Ogsaa naar man ser, hvad det er for nogen – affekterte, skabagtige, talentløse kræ, han har til damer –.»

Kristian nikket bare.

«Jeg orker ikke gaa til tante Bendikte iaften, Kristian.»

Han strøg hende frem og tilbage over haaret

«Neinei da. Nu havde jeg forresten ringt op Thomas og sagt, vi kom.

Hvad skal jeg finde paa med dig iaften da, Uni,» spurgte han om lidt.

Uni klapped ham uden at svare.

Hun følte sig saar og nervøs. Det var ydmygelsen, hun havde følt overfor teaterchefen, der han sad og snakket sig bort fra hende og hendes, venlig og forekommende. – Det var dumt, at hun altid ^[63]skulde føle sig ydmyget ved alt mulig. Smaalig, barnagtig, forfængelig var hun – naar hun gik udover Drammensveien og misundte de mennesker, som bodde der, gik elegant klædt, havde deilige gardiner i vinduerne – og som hun igrunden foragtet, fordi de ikke digtet og drømte om livet som hun. – Som hun foragtet de andre paa kontoret – inderst inde følte hun sig ydmyget ved at maatte arbejde der. – Som forleden dag, Sixten Thorne kom op for at snakke med hendes chef: Hun blev blodrød, prøvet først at slippe hilse, og da han snakket til hende, stod hun og fomlet som en idiot.

Og hun vidste jo godt, hun burde være stolt af det, at hun arbejdet, havde klaret sig selv fra hun var barnet næsten. Og Kristian var hendes kjæreste, Kristian – du gode Gud, og saa gik hun og ønsket sig silkefor i kjolerne og hus paa Drammensveien! Og en dag – hun tvilte jo aldrig paa det selv – saa naadde hun det, hun havde drømt om altid –.

«Jeg har lyst til at reise over til Amerika –,» sagde Kristian med et.

«Men Gud, hvordan finder du paa det –!»

«Jo. Her er jo ingen fremtid. Nu ser du dig – talent siger de jo, du har i lange baner, du vil bare bruge det – nei tak, man greier sig uden det hertillands. Se paa mig da – skal jeg gaa i denne filleposten og søle med disse heiserne og ikke ha udsigt til at kunne by dig noget ordentligt nogensinde – du er sandelig ikke skabt til smaa kaar – ikke jeg heller for den sags skyld. Men faa noget ordentlig her – jeg ved da for fan, jeg kunde greie – jeg havde nær sagt hvadsomhelst.

^[64]Nei Amerika – se nu paa Lars. Du vilde passe der – gaa i silke og pelsverk og sidde ved et flygel og ikke ta dig andet til end synge og spille – slig vilde jeg, du skulde ha det!»

«Men herregud – har du glemt, hvordan Lars sled – gik og sultet et halvt aar i Chicago og alt det –.»

«Ved du, Uni, det er netop det, der ægger mig. At forsøge – tænke sig, ligge sulten under en jernbanebro, – i et gasrør – drømme om dig, vaagne og gaa og streife efter en job i byen, som et vildt dyr gaar efter mad i urskogen. – Gik jeg tilbunds – ja saa dudde jeg vel ikke, da var det bedst for os begge. Og kunde jeg bryte mig vei derover – skrive til dig en dag – ja jeg vilde helst skrive, kom over og vær min prinsesse –.»

Han lo.

«Herregud, gut – saa unyttig som du tror, er jeg da endelig ikke – du skal bare se –.»

«Det er ikke det, det er ikke det!»

Han løftet hende pludselig op og knuget hende.

«Skjønner du ikke – jeg skulde gjerne vente. Vidste jeg bare – engang saa kommer det i guldregn og stjernesud!

Men gaa her, se dig hver dag, hvor du slider, tænke, hver dag som gaar er en liden guldblank stump ungdom, vi ikke har brugt! Ikke kunde si til sig selv, en dag saa tar jeg hende – ja viser dig glinsende og glimrende, at jeg elsker dig, saa du *maa* se, en levende mand er mere værd end alle malte kulisser og skrevne elskovsord ovenpaa hinanden!

[65] Tror du ikke, jeg forstaar, dette *kan* ikke fylde dig, varme dig, være nok for dig, at vi gaar her – unge, ensomme, fattige – slider og venter paa en liden prik fremtid langt ude i det graa –.»

Han slap hende braat, gik bort og satte sig i sofaen.

«Kristian –.»

Hun kom hen og stod bagved ham med armene nedover hans bryst. Strøg hænderne opover under hans hage og tvang medet hans hoved tilbage, ind i sin barm.

«Jeg elsker dig jo meget, – meget, meget mere, end du tror!

Ikke bryd dig om, hvad jeg siger og gjør – Kristian. Alt det, som er paa overfladen saan i mig –.»

Hun hvisket nedover ham, paa graaden, mellem smaa kys paa hans øienlaag –.

«Lad os da være glad for det ialfald – at vi er unge –og fattige –og ensomme. Saa er det bare dig og mig. Ingen, vi har ansvar for, bare du og jeg. Unge og ensomme – Kristian!»

Hele tiden med hænderne om hans hals, hænderne, han havde tat fast om, gled hun rundt sofahjørnet ind i hans fang.

«Min ven, min ven –.»

Han knuget hende voldsomt.

Og saa stod han op og kysset hende stille.

«Det hjælper ikke mig – Uni.

– Tror du ikke, jeg har tænkt det – mangfoldige gange – det er bare hun og mig. Bare hende, jeg skal ha ansvar for, og hun elsker mig – aa bliv siddende her – nei, lad mig faa ha haanden din – saan ja –.

[66] Sommetider – mange gange – saa tænker jeg, alting var bedre for os end dette – ogsaa, om vi stjal os til – ja en liden hemmelig lykke. Vi er jo bare os selv, som du siger. Og das Leben ist so kurz, und man ist so lange todt, stod der paa en kafé i Berlin, hvor jeg var sommetider. – Vi kunde jo gifte os ogsaa, selv om det blev svært lidet at begynde med –.

Men det nytter ikke, om man ræsonnerer sig til, at man har ret og er sin egen herre slig. Man har noget andet siddende inde i sig paa tværs af ræson og fornuft og meninger –. Alle unge mænd, ialfald fra saanne almindelige, borgerlige hjem – selv om jeg kanske er fra Namsos i ualmindelig høi grad –. Der er noget, som er gaaet en inderst i blodet – blit ens religion, selv om man ved, det er overtro –.

Og saanne ægteskaber, som begynder slig i hastverk – det er ikke bare fordi, man har lidet at leve af, at de blir ulykkelige næsten altid. – Det er fordi en ganske almindelig mand altid skammer sig, naar han har bragt sin kjæreste opi sligt. Og Gud hjælpe dem, som skal leve sammen da. Det er ikke mange, Uni, som kan elske en, man har gjort uret –.»

III.

«Hvis jeg kunde bo i skogen altid, tror jeg, jeg vilde være lykkelig –,» sagde Charlotte sagte.

Hun laa paa ryggen i sneen og blaaste ringe op i den blaa luft.

«Du blev nok fort lei af det,» sagde Uni, «du [67] holdt ikke ud med bare naturskønhed du heller i længden.»

«Kan gjerne være –.» Charlotte satte sig op, slængte cigaretten og tændte en ny med en kvist fra baalet. Hun lagde mere paa varmen og sad med hænderne om knærne og saa paa den tykke, osende røg og de smaa blanke flammer, der hoppet ud af haugen.

Kristian og Tomas kom med en ny bør og drog afsted igjen efter mere.

De laa paa Kobberhaugen, lidt ud fra løipen og skulde holde middag. Det var en vakker soldag oppe i høiden, men frosttaagen laa tyk udover fjorden og seg indover Sørkedalen, fyldende hvert dalsøk indmelllem vestaasene, hvis øverste drag stod skarpe og sortblaa bag hinanden i al uendelighed.

«Ser det ikke aldeles japansk ud –,» sagde Charlotte –. «Det er det med skogen, den er ny med hvert eneste veir. Alle de aasene der – i klarveir er det bare en eneste mørk masse af granskog. Det er ikke naturskønheden, som du siger. Det er det, livet betyr saa lidet heroppe. Allevegne hertillands – bare man kommer lidt ud af stierne – saa smaa og faa sporene blir efter menneskene. Byen med alle de liv, der krydser og skjærer om hinanden hver dag – husene, gaderne med staalskinner i jorden og traade over hinanden i luften – det er bare et bittelidet

udslet paa jordens ansigt. Skogen staar udenfor. – Den har været anderledes engang, naturligvis – større træer, svære vindfald, der har faaet lov at raadne i ro, hvid spindel og lav og mug og vilddyr, tænker jeg mig.

[68] Det er den evige ufølsomhed. Vokster og død. – Husker du isommer paa fjeldet. Kvernberget, vi kløv op paa den kvælden? Uren nedmod vandet, gulgraa og livløs og uforanderlig, slig den har staaet fra før menneskenes tid. Naar jeg laa borti der, kunde jeg føle det, som jeg og alt liv i verden bare var et fnug i en bølge, der slikket et øieblik henover foden af det evige ingenting –.

Uf nei, man skulde være buddist, skjønner du –.»

Charlotte bøiet sig over baalet: «Kaffen færdig – holloi!»

Uni sad og frøs og orket ikke iskolde appelsiner.

Nei, hun manglet vist natursans. Hun havde været i Nordmarken med Charlotte endel; de havde gaaet fodtur sammen om sommeren ogsaa. Charlotte var et andet menneske paa turer – altid i humør, aldrig træt, praktisk –. Hun dat noksaa ofte paa ski, men hun var oppe med det samme igjen og satte udfor, hvor det skulde være, men Uni gruet til hver bakke, laa alle vegne og karret om sig med staverne og grov sig ned i sneen, maatte hales op og hjælpes med bindingerne bestandig. Paa ski gik hun i det hele taget for Kristians skyld, han vilde det saa gjerne.

Men ellers ogsaa – om sommeren for eksempel. Hun saa nok, det var vakkert, forfærdelig vakkert. Men alligevel gik hun bare og længtes efter at komme did, de skulde – og naar de saa var der, ja saa var der ligesom ikke mere. Naar hun havde seet det, saa kunde hun ikke gjøre mere med det.

Kristian og Tomas kom, røde og svede, og fik kaffe og mad.

[69] «Er du ikke glad, vi gik alligevel da, Uni?»

Uni tænkte bare med rædsel paa, at de andre vilde staa ned Skaadalen.

Tomas fik vinen frem og reiste sig:

«Jeg vil tillade mig at udbringe en skaal for skuespillerinden frøken Uni Hirsch!»

De lo og drak med hende, og Uni tvang sig til at smile og takke.

Men selv det var glansen næsten gaaet af heroppe. At hun skulde møde til prøven 15de.

*

Det var egentlig Charlotte, hun kunde takke for det. Hun havde forestillet hende for forfatteren Georg Ebert, der skulde ha et stykke op paa Cityteatret. Og Charlotte havde faaet overbevist ham om, at Uni netop var skabt til at spille hovedrollen.

Egentlig havde det hele været forbausende lidet festligt.

For det første var nu Ebert en skuffelse. En liden tuslet, filipenset fyr, der vist ikke rigtig vidste, hvordan væsen han skulde ta paa sig overfor hende og hjælp sig med en forvirrende masse jargon. – Hun var naturligvis kommet op til ham i sin stiveste puds, saa ladylike, som hun bare kunde bli, den dag, hun skulde stifte bekendtskab med «Clara Borg».

Ja, saa sad hun der da. Eberts værelse var skummelt og forsømt, en hule, som der ikke var gjort det mindste for at hygge. Og de havde beggeto saa forfærdelig vondt for at snakke sammen. Det var, som de kom fra to vidt adskilte verdner. – Kanske hun havde haft nogen svært barnslige forestillinger om kunstnere og kunst, faldt det Uni ind.

[70] Egentlig syntes hun, stykket var noget forfærdeligt vrøvl. Men da Ebert selv tydelig syntes, det var et ganske mærkeligt arbejde, og han roste hendes aandfulde opfatning af rollen, og da fru Thomsen syntes, den var storartet, saa gik Uni med paa, at «Clara Borg» var deilig.

Det var en lidt beklemmende følelse, at hun nu havde sagt kontoret farvel. Hun skulde leve af det, hun havde lagt sig op – til udstyr – og til høsten *maatte* hun jo faa engagement.

*

Uni mødte til prøverne.

Hun gik og sagde til sig selv – nu *var* det altsaa alvor, nu begyndte det, hun havde drømt om bestandig.

Vist var det morsomt. At hun nu havde været bagom scenen, seet kulisserne paa bagsiden, teatersalonen tom og mørk om formiddagen, skuespillerne prøvende i hverdagsdragter.

Men det var netop det, hun ikke rigtig kunde faa følelsen af, at hun hørte til der. Hun havde hele tiden den samme fornemmelse, som overfor Ebert – hun var udenfor.

Og saa det: Hun var vant til kontoret. Det faste, regelbundne arbejde. Saa og saa mange timer paa dagen – svært mange timer – de hørte ikke hende til; men saa var den tid forsørget, hun behøvet ikke uleilige sig med, hvad hun skulde gjøre da. Nu var der faktisk lange stunder af dagen, som hun ikke rigtig vidste, hvad hun skulde gjøre med. Hun var selv svært overrasket ved det – men det var ikke mulig at faa «Clara Borg» tøiet ud til at fylde 16 timer hvert døgn.

*

[71] Uni stod i sin baldragt, sminket og færdig, og turde ikke tite ud af teppet. Hun var stiv af rædsel og hørte ikke, hvad Torbjørg Bakke sagde til hende.

«Der sidder Deres forlovede nede ogsaa –.»

Uni kom hen til kighullet. Hun vidste nok, hvor de skulde sidde, Kristian og alle de andre, men kunde i skrækken ikke finde en eneste af dem.

Orkesteret spillede de sidste takter af valsen. Og saa tog flygelet bag scenen fat, og maaneskinsbelysningen tændtes. Uni sjanglet, syntes hun selv, hen til havebænken tilvenstre.

Tæppet gik op.

– Hun kom ligesom først til bevidsthed, da det gik ned igjen. Hun blev kaldt frem – sammen med Strøm og frøken Bakke, saa alene.

Ebert kom og trykket hendes haand. De ønsket tillykke allesammen. Det vilde ikke rigtig gaa op for Uni, at det virkelig var hende selv, som var midt inde i at spille et stykke. Hun var ræd og lykkelig – vilde saa evig gjerne tittet ned i salonen, men maatte ind og bytte dragt.

Der kom blomster, fra Kristian, og fra Abrahamsen, en ven af Kristian, som hun næsten ikke kjendte.

Det var først, da hun sad i Speilsalen med Kristian og drak med ham, med de gamle venner og de nye, Ebert og etpar fra teatret, som Kristian havde bedt med, at hun begyndte at komme til sig selv. Nu *var* det altsaa sandt. Og det var gaaet godt, og her var lys og blomster og vin og musik for hende, og folk rundt omkring – nogen af dem da, ialfald – saa paa dem og sagde, hvem de var. – Og imorgen aviserne –.

*

[72] Kritiken var bra, sagde allesammen. Saan overstrømmende var nu bare en ven af Ebert. Ellers var det mest etpar linjer – fordelagtigt sceneydre, god stemme, og en kjendelig nervøsitet.

Men engagement fik hun. Væsentlig paa grund af stemmen.

Uni spillet i endel operetter den næste sæson, og gjorde noksaa megen lykke. Det vil sige, kritiken var ret velvillig. Men det var jo ikke roller, hvor hun kunde gjøre stort andet end synge, agere og ta sig ud.

Saa kom flere af stykkerne til at gaa svært længe – til hun var inderlig lei rollen. Og prøverne og det hele – egentlig var Uni ikke saa henrykt. Hvor skuffet hun i virkeligheden var, tilstod hun ikke engang for sig selv. Dette var jo bare en overgang – første trin paa stigen.

«Kunstens præstinde!» sagde Torbjørg Bakke.

«Du er saa uhelbredelig høitidelig. Foruden din dyd saa har du bevaret alle dine illusioner og hele borgerskabets forargelse. Du maa se til at bli lidt usædelig – se paa mig: Jeg er gyselig usædelig og liker mig forfærdelig godt i verden!»

Saa lo Torbjørg af hendes forfærdede ansigt. Uni ærgret sig over sig selv – det kvak altid i hende, naar Torbjørg sad og snakket slig, endda nu kjendte hun hende og vidste, hvad hun skulde ta det for. Torbjørg Bakke var en storartet liden pige, som hjalp sin gamle far med sin smule gage og stelte for ham og en liden brorsøn – sommetider sagde hun, han var hendes egen, men Uni havde skjønt for længe siden, det var bare tøv.

[73] Men hun følte sig usikker og sky mellem de andre paa teatret. Hun kunde ikke greie sig, slig som Torbjørg, som var venner med alle og likt af alle, og alligevel holdt sig udenfor alt, som hun ikke havde lyst til at være med paa – uden at en eneste en fandt hende stiv eller hoven – som vist

de fleste syntes Uni var.

Det var sandt, hun havde let til forargelse.

*

Uni var kommet op til Charlotte paa hendes fødselsdag.

Der var noget i veien med Charlotte og hendes mor, skønte Uni. Fru Hedels havde munden knebet sammen og svarte i enstavelserord. – Charlotte sagde hellerikke stort, mens de drev opover langs Akerselven – de skulde gaa tur før aftens.

Charlotte blev staaende paa Beierbroen en stund og saa paa fossen, der gik stor og gul i den gyldne septemberaften mellem de mørkerøde fabriker. Opunder de blodbrune mure stod oretrærne i vandkanten, sommergrønne endda efter den regnfulde høst. Gjennem fosseduren skar der staalhvin nu og da fra et sted, hvor der blev arbeidet sent. Ellers gik arbeiderne ustanselig over broen. Der laa et lidet hus paa den anden side, lige i elveskrænten; nogen smaabarn legte ubekymret paa hældet, hvor elven sætter udfor i et nyt stup.

Etpaar gutter og piger, som strøg tæt forbi dem, slængte nogen halvhøie ord efter dem.

Charlotte begyndte at gaa:

«Har du lagt merke til – de ser det altsammen ^[74] med en eneste gang, hvor vi hører til. Man kan være saa tarvelig klædt, som man vil.»

«Kanske de ser det paa fødderne.»

«De ser det paa gangen, tænker jeg. Paa holdningen og det hele. Paa munden. – Man ser saa mange pene ansigter her. Men de bærer kroppen paa en helt anden maade.»

De gik gennem skidne kasernekvartaler, forbi smaa, gamle træhuse med haveflek foran, der saa ud, som hørte de egentlig til et andet, fredeligere sted og en anden, fredeligere tid – passe til boliger for gammeldags lystspilarbeidere med saftige vittigheder i munden og enfoldig, konservativ gudsfrygt i hjertet – ikke arbeiderne fra de mørke fabriker med truende hjul og remmer, med gitrede vinduer ned mod gaden; fagforeningsarbeiderne, der lytter ud mod byens stemmer, veirer, som fæet paa fjøset mod vaaren, og længes efter at sætte sine haarde pander mod de lag, som ligger ovenpaa dem, og bryde dem op.

– De var kommet bort til Nordre Gravlund. Charlotte aabnet grinden og gik indover birkealléen.

Mod den gule aftenhimmel kunde det sees, at trækronerne tyndedes. De saa mørke og fyldige ud i dagen – nu mod den blege luft tegnet de sig lette og gjennebrudte i de fine, sorte silhouetter.

«Jeg begynder at like september bedre og bedre.»

Charlotte stod ved en grav med mange roser.

«Det er dumt, vi ikke længer er saa naive, at vi kan gi blomsterne mennesketanker. Septembers blomster. Grovere, med den sterkeste duft, levkøierne, og resedaen og nellikerne, de ved, at frosten kan [75] komme hver eneste nat. De staar og skinner op mod maanen om nætterne – naar den snur, kanske kaster den vinterveiret ned paa dem. Roserne sætter trodsig knop efter knop, som de ikke kan faa ud –.»

«Herregud,» sagde Uni om lidt. «Femogtyve aar er da igrunden ingen alder.»

«Det kommer saa an paa.

Herhjemme. Dette fortærende lyset. De lyse aftener – man synes, man skulde leve dem, hver en – for det er straks sankthans – saa slukner det lige fort. Saa er det gult, løvet, nogen dage. Saa regner det væk. Saa er det jul igjen. Og saa kjender man næsten med det samme, fra søndag til søndag, paa lyset, paa føret, nu kommer vaaren. Ungt løv, lyse aftener – bare at vi er blit et aar ældre. Og tiden rinder over os, og vi ligger som lig under vandet – lever ikke.»

«Ja. Men Charlotte. – Selvfølgelig kan du ikke være fornøiet med det, som du har det. Men der er saa mange, der har det værre.»

Charlotte smilte fjernt.

«Det var ialfald en trøst, dersom ingen havde det værre.»

«Pyt, sligt siger man.»

«Jeg mener det. De fleste mennesker var tilfredse, hvis de havde det som jeg. Foruden at det da maatte være en aparte fornøielse at gaa omkring med den allerstørste ulykke, saa kunde man da vente sig noget af livet, naar man saa, det var lidt barmhjertigt mod andre. Nu ved jeg faktisk ingen, jeg synes, har det bedre. Altsaa er det vel min fejl, naar jeg er – ja ulykkelig rent ud sagt. Stelte jeg [76] mig paa en anden maade, blev det vel det samme. Jeg havde jo altid mig selv at trækkes med. Det blir man ikke energisk af.

Mama sagde netop idag, jeg kunde jo gi op posten min – se at faa noget i udlandet – komme i nye forhold. Jeg kan ikke – naar jeg ved, de skulde flytte i en uhyggelig, liden leilighed – Ellen og Hedvig gaa og slide sig op, som jeg har gjort – jeg vilde angre bestandig. – Og saa *kan* jeg ikke bringe noget offer slig, at de ikke merker, jeg ofrer noget.

Jeg duer ikke til martyr – og jeg tør ikke være hensynsløs i det store. Jeg duer ikke til noget –.»

«Ja. Men du skal nu huske paa, hvad det er at ha et *godt* hjem. Du skulde vide, hvad det er, ikke at ha noget.»

«Netop. Du for eksempel, du skulde vide, hvad det er, ikke at ha nogen at elske.»

Uni saa op.

«Ser du, vi skulde vide det allesammen, hvordan det var at være uden det, som vi eier. Vi ser

det aldrig, før det er forsent. Aldrig. Vi kan tænke det af og til. Men vi glemmer det hver dag alligevel. Naar de, vi holder af, er imod os – med sin vilje, eller mod sin vilje. Som en agtet forfatter har udtrykt det:

– her, herinde
har mennesket sin værste, sin uforsonligste
fiende –.»

Charlotte lo stille.

«Se nu paa den lille kusinen din. Nu har du fortalt mig om Iversens, et og andet. Se det hjemmet, ^[77] det er paradys for Birgit, nu hun gaar og slider herinde.

Hvad tror du ikke, mit hjem vilde være for mig, hvis jeg gik og stred min strid alene, langt borte – en himmel, man kunde drømme sig hjem til, en fredet plet i den urolige, farlige verden.

Men er man blit voksen, saa *vil* man ud i den. Maa forsøge at kjæmpe sin kamp – alene. Paa egne kræfter.

Ens mor. *Da* kunde man gaa til sin mor med alt, om man vilde. Selv om hun ikke var klog og fin, som mama – bare en ganske almindelig gammel en bag en stoppekurv dagen lang – som klødde sig i haaret med en strikkepind og sagde, Gud gjør det nok godt for dig og tilsidst.

Men det er ulideligt, hver dag at møde øine, som kjender alle ens sorger – om man saa aldrig har betroet nogen ting. Naar man skal leve sammen, aar ud, aar ind.

Aa du, sidde et sted langt borte og tænke hjem – paa hver liden ting, som staar paa sin lille plads – vide, hvordan dagene rinder jevnt og ens – de smaa ting, som blir sagt hver dag, hvordan alt det samme gjentar sig hjemme. – Og saa leve midt i det hele sin ungdom, til man hader, sommetider, hver stol og hvert bord og hvert billede, der har stirret fra sin plads paa ens hele liv, er medvidere til hver ens hemmeligste sorg og nederlag. Vaagne og vide paa forhaand alle de smaa hændelser og ord, der drypper uforanderlig ned over en paa tid og time.

Aldrig blir man voksen i sit hjem. – Jeg, som har seet min mor kjæmpe sig tappert igjennem med ^[78] os, da vi var smaa – forstaar du, hvor hun kan gjøre mig umyndig? – Men Gud, hvad det kunde være for en rigdom at vide, hvis jeg ikke var der, at et sted sad der en, for hvem jeg var den, jeg var som barn, en, hvis kjærlighed jeg aldrig kunde forspilde –.

Hun var forresten gift, da hun var paa min alder. Saa hvad forstaar hun forresten af det hele. Ikke for at jeg vilde, hun skulde forstaa det, ikke for alt i verden. Men det utaaelige, hun forstaar alt – men ikke det inderste –.»

«Jeg vilde ønske –,» sagde Uni om lidt.

Charlotte lo sin stille latter:

«Naada?»

«Jo forresten, jeg skal si det. At du blev forelsket – rigtig paa liv og død.»

Den anden nikked stille.

«Jeg har aldrig været forelsket. Kan ikke bli det. Man blir ikke nøisom af at vente – er det ikke sandt, Uni? Man gaar og tar paa forskud i sine drømme – dynger paa og dynger paa. Tilsidst er *alt*, som livet kan byde paa, for lidet.

Vi gaar alene – stirrer ned i os selv, speider og undersøger, digter og drømmer –.»

Uni saa fra siden paa Charlottes blege, rene ansigtsoval i tusmørket. Hun længtes pludselig efter Kristian, voldsomt og inderlig – et varmt, levende menneske, ikke dette frysende øde.

«Du er ligesom den der i fortællingen, Narkissos, ved du. Han, som elsket sit eget speilbillede og druknet.»

«Ja,» sagde Charlotte rolig. «– Men tror du ^[79] ikke, der er noksaa mange af os, der er slige – nutildags?»

Fru Hedels havde dækket bordet med lys og blomster, vin og frugt, da de kom hjem.

Uni sad og husket, hvor hun havde været fortryllet i begyndelsen, over saanne aftener hos Hedels! Hvor sorgløst og muntert de kunde le sammen, moren og døtrene. – Hvordan var de igunden, de andre?

Charlotte skaalte rundt. Nu lo hun og smilte – op til sin mor, der kom hen og strøg hende over den hvide, brede pande.

«Min kjække, gode lille pige!»

*

Uni stod og manøvrerte med haandspeilet – beundret sig selv fra alle sider. Hun var fuldstændig henrykt over den nye hat og hele dragten. Den gjorde bleg, det var sandt, men Gud alligevel, – om hun nogensinde havde havt noget saa klædeligt.

Skræddersyet og mellemblaa. Hatten, blaagrønt og blaat og grønt, sad og vippet høit paa hendes lyse haarpur, høit over det blege, regelmæssige ansigt – med en krans af roser i alverdens lilla farvetoner under bræmmen.

Pokker, at ikke Kristian kunde komme –.

Omsider! Det banket.

«Naa?» sagde Uni forventningsfuldt.

«Gratulerer!»

«Kan du ikke si da, at jeg har aldrig været saa nydelig i mit liv?»

«Du ved, jeg er imponeret af din deilighed altid.»

«Det er opmuntrende!»

[80] «At jeg beundrer dig saa intenst?»

*

– De drev nedover mod Karljohan. En vakker, solblank februar dag med mindelse om vaar i luften.

Uni kom fort i humør igjen ude paa gaden. Hun gik og hilste forbindtlig glad paa folk.

«Stakkars fru Keyser. Gud, hvor hun har tabt sig. Tænk, hun er ikke stort ældre end jeg. Du kan tro, hun har været pen engang.»

«Hvor vil du, vi skal gaa hen?» sagde Kristian.

«Hvor du vil.»

Han havde ringt op og bedt hende spise middag med sig. Hun vilde egentlig helst gaaet paa Grand, men Kristian ligte sig ikke der. Saa blev det Teaterkaféen.

«Stakkars Sixten», sagde Uni ved kaffen. «Jeg fulgte ham ombord, jeg, igaarftes. Det er forfærdelig synd paa gutten. Jeg tror nu, det er det, han er altfor snil, som hele ulykken kom af. Gud ved, hvordan det vil gaa med ham derover. Gid nu din bror kan hjælpe ham ivei.»

Sixten Thorne skulde expederes til Amerika. Der havde været nogen leie pengehistorier med ham. Uni havde skrevet til Lars Hjelde og bedt ham ta sig af ham. De havde opfrisket bekjendtskabet om høsten, han og Uni, og været stadig sammen den vinter.

«Si mig, Kristian – naar du nu havde hørt disse rygterne – allerede før jul – at du aldrig sagde noget til mig?»

Kristian saa tankefuld paa sine negle:

«Synes du det?» Jeg pleier da ikke at fortælle rygter om dine venner.»

[81] «Neida, gudbevars, du er altid saa nobel saan.»

Kristian blev skarp i stemmen:

«Hvorfor skal du ta alting slig idag?

– Det var det, jeg vilde fortalt dig – jeg har faaet paalæg – til 2600 –.»

«Er du ikke glad for det da?» sagde Uni spagt.

«Jeg var det ialfald –,» svarte Kristian lavt.

Uni trykket hans haand og løftet likørglasset: «Skaal, Kristian!»

«Skaal! – –

Det er jo ikke meget,» sagde Kristian lidt efter. «Om det er nok, faar saa du afgjøre.»

«Fy» – Uni hvisket og tog hans haand i sin. Kristian bøiet sig ned under bordet, som om han tog op noget, og kysset den.

«Jeg er saa forførdelig glad, Kristian. Skal vi skrive opover til din far iaften – sammen?»

«Du er saa sød. – –

Der er noget, jeg gjerne vilde snakke med dig om,» sagde han om en stund.

«– Jeg har aldrig spurgt dig om det før. Er du fornøiet med dit arbeide – glad i det der nede paa Cityteatret?»

Uni trak rent uvilkaarlig sin haand til sig.

«Du har været noksaa mismodig undertiden; det ved jeg. Men naar du skulde se det alt under et –. Jeg vilde aldrig be et menneske gi op et kjært arbeide – –.»

«Du ved, hvad min kunst er for mig.»

«Ja. Jeg ved, hvad det har været for dig. Hvor oprigtig du har villet din kunst. Nu har du spillet to sæsoner derborte. Er din kunst endda det første for dig? [82] Er den det – saa skal jeg aldrig mere snakke om dette til dig. Tror du lige fuldt og fast paa den saa. Selv om jeg skulde bli den anden. Det nytter ikke, det ved jeg godt, – er det slig, at kunsten er dit liv, saa maa du vel leve det. Du, du er mit liv, saan som du er, med alt dit. – Men lad os snakke ordentlig om det idag – paa forhaand.»

«Jeg tar ikke noget fra dig, Kristian. Du er ikke den anden for mig. Kunsten, det er jo noget helt andet. – Det er det, som er det bedste hos mig. Hvis jeg ikke kunde elske noget høiere end mig selv, ja lide for noget – kunde jeg da elske dig med en kjærlighed, som var noget værd?»

Kristian Hjelde svarte ikke. Kunsten, hun elsket mere end sig selv – det var jo bare hende selv, hendes eget væsens udfoldelse. Kunsten – noget graat, abstrakt noget – det virkelige, det var hendes egen længsel, energi, hendes selv. Han, det var altsaa noget udenfor det.

«Om vi nu faar barn – tar jeg fra dig, naar jeg elsker dem – mere end mig selv, elsker jeg dig mindre fordi, tror du?»

Bitterheden steg smertelig op i ham. Barn –ja det var jo igjen ens eget jeg.

«Det kan jeg jo umulig vide nu.»

«Ser du – denne kunstanstalten borte paa City, for mig er det jo bare en overgang, kan du skjønne. Herregud Kristian – hvad kan man dømme efter to sæsoner?»

«Andre ingenting, selvfølgelig. Men du selv?»

Uni sad og stirret. Kunde han da ane – det hun havde spurgt sig selv om, saa mangel ensom time – –.

[83] Og det var mod sin egen fortvilede angst, at hun svarte:

«Jeg tror det, Kristian, fuldt og fast tror jeg det. Der maa være evner, hvor der er slig en vilje, som min, slig en kjærlighed, slig en længsel – nu, jeg har prøvet vanskelighederne, alt næsten, der kan være mod kunsten i ydre kaar og sligt. – Jeg har mod, jeg har tro, jeg har kjærlighed endda!»

«Ja. – Jeg tænker paa det, du har fortalt om Charlotte Hedels. Tror du, nogen har slig længsel, slig kjærlighed til livet – evner ogsaa kanske – tror du, hun nogengang kommer til at leve?»

«Kristian!» – Hun tog sig i det, og hun prøvet at smile:

«Du begynder at bli saa uhyggelig intelligent, synes jeg.»

«Kanske du har ret i det.» Kristian talte ganske lavt og alvorlig.

«Ser du, Uni, da vi forlovet os; der var vel ikke et menneske, der vidste mindre om kunst, end jeg. Jeg ante ikke, hvad den kan være for de mennesker, der lever for den.

Nu *aner* jeg det ialfald. – For mig er det, at jeg elsker dig, detsamme. Gud ved, jeg har længsel. Og tro. Og vilje. Og kjærlighed. Jeg *vil* ikke hindre dig. Endda sidder jeg her idag – og det er ikke første gang – slig, at du maa føle det, som vi kjæmpet om det, som du tror er lykken for dig. Som jeg sad her og var din fiende – kanske lagde lumske baghold for dig.

Du faar forsøge at tro paa min ærlige vilje. – Men du kan jo forstaa: Brister det en dag for [84] dig her – din tro og dit mod – da ved jeg ikke, om min kjærlighed kan hjælpe dig.»

Nu var det Uni, der dukket under bordet og kysset hans haand.

De sad en stund. Saa sagde Uni, da hun igjen turde stole paa sin stemme:

«Jeg har netop faaet en rolle idag. Jeg venter mig lidt af den. Jeg skal snakke med dig om dette, naar jeg faar gjort den.»

«Kan du ikke fortælle mig lidt om den,» bad han blødt lidt efter.

«Det skal bli en overraskelse,»

«Ja, Gud gi, du maa faa glæde af den da, kjære,» sagde Kristian inderlig.

*

Uni var forresten slet ikke sikker paa, at hendes overraskelse vilde glæde Kristian.

Det var hovedrollen i en fransk farce. Hun var henrykt over denne lille Genevieve, der af pureste uskyldighed siger og gjør saa græsselige ting. Men hvor nydelig hun skulde faa det til – den lille klosterfrøkens yre livslyst og eventyrmod. Den freidige uvidenhed, nysgjerrigheden efter at faa greie paa dette mystiske, de gamle nonnerne og den gamle formynder gaar og stikker

afveien for hende – og den varme strøm af længsel, der gaar under det hele. Saa forelskelsen, der gjør hende frygtsom og blyg først, og siden saa overmodig tryk og lykkelig – og den kvindelige stolthed og barnagtige triumf paa en gang, da hun blir overrasket af formynderen paa hotellet, hvor hun er rømt med sin kjæreste og har [85] giftet sig – naturligvis med ham, onkelen havde bestemt hende for.

Der foreskrev nu stykket, at Genevieve kommer styrrende ud i korset og bukser. Direktøren havde spurgt, om hun vilde spille rollen i det kostume. Ellers kunde det jo nok gaa an at ta et underskjørt med.

Uni var gaaet ind paa det. Hun var indtat i rollen og hun mente, hun skulde nok faa noget nydeligt ud af det – gutagtig kaadt og rent.

Saa kom det jo rigtignok an paa, hvad Kristian vilde si.

*

Hun følte, hvor hun havde publikum med, fra hun kom ind. Hun straalte i en lyksalig følelse af at gi sit bedste – saa de farlige repliker fløi fra hendes læber som et barns uskyldige kvidder.

Seir, seir – Kristian kom op i første mellemakt – gudskelov, han var bare glad.

«Naa gut – aassen synes du, jeg er?»

Han lo og klemte hendes haand.

«Brilliant! Nu er du vel glad vel?»

Hun nikket og stod med opspilte næsebor og tog mod komplimenter.

Herregud hvor alt var godt. Væk var nervøsiteten, angsten, kritikken, der sad og holdt igjen i hjertet.

Hun blinket og tindret gjennem rollen som en guldfisk.

Hun smuttet ud i sin smule kniplinger, paa slanke, røde ben, stod og forklarte, freidig og rolig – og saa den pludselige, undselige bevægelsen med [86] hænderne, det sky blik til speilet, flugten ud – hun følte, hvor hun gjorde det yndigt, uendelig meget finere end nogen gang paa prøverne – hvor hun *kunde* det nu –.

Men da det saa var forbi, og da Kristian kom efterat forestillingen var slut –. Han sagde ikke et ord om det, men hun merket paa ham, nei, han var ikke glad.

Hun læste aviserne næste morgen, til hun kunde udenad, hvad der stod om hende. Det var herligt altsammen. En oplevelse, kaldte en hendes spil. Og hun pyntet sig og gik i byen for at træffe bekjendte og nyde triumfen. Men inderst inde gruet hun bare for at træffe Kristian.

Hun gik og samlet op til et forsvar mod det angreb, der ventet hende. Nei, Kristian skulde ikke faa lov at ødelægge dette for hende!

Om middagen gik hun op og mødte ham ved fabriken.

Han ønsket tillykke igjen – snakket om successen. Og Uni gik nervøs og ventet bare paa at faa gjort op, speidet i hvert ord, han sagde, efter anledningen.

«Hvad tror dere dernede da – tror dere, det kommer til at gaa længe?»

«Du kan skjønne det – saan en glimrende kritik. Jeg haaber da, det skal gaa det meste af sæsonen. Saa skal vi jo paa turné, ved du –.»

«Jeg kan godt forstaa, du er glad i den rollen,» sagde Kristian. «Men den dragten i sidste akt – kunde du ikke faaet lov til at forandre den lidt?»

«Umulig – kjære, replikerne da!»

[87] «Dere forandrer da noksaa meget paa replikerne ofte – det har du da før sagt mig.»

«Jeg brød mig ikke om det forresten. Saan som jeg tog rollen, vidste jeg, jeg vilde klare det. Det synes jeg, jeg har gjort og.»

«Det har du. Du greiet det storartet. Alligevel –. Bare den maaden, de sagde det paa idag paa kontoret, hvor fortryllende Deres forlovede er –.»

«Er du gal? Det er da for latterligt – skal jeg rette mit spil efter, hvad de siger paa kontoret hos dig?»

«Du ved godt, hvad jeg mener. Hvis du vidste, hvorfor øine etpar hundrede mandfolk saa paa dig med igaarftes – og vil se paa dig med hver aften i det stykket –.»

«Jeg er ligeglad med – mandfolk!»

«Jeg er ogsaa mandfolk,» sagde Kristian lavt.

«Skammer du dig ikke –.»

«Aajo kanske. Det hjælper bare ikke, om man skammer sig. Det forandrer ikke sagen.»

«Nu synes jeg, du bruger stygge vaaben, Kristian.»

«Vaaben?» Kristian saa hvast paa hende.

De var kommet op til Vestre Akers kirke, gik alene op og ned der i veien.

«Du kan ikke negte, Kristian, du vilde hellere, det skulde gaaet mindre godt igaar.»

«Tror du det, du siger der?»

Uni svarte ikke.

«Jeg *var* glad igaar. Mere og mere, som jeg saa dig spille. Jeg var glad for din skyld; at du vandt. Helt til sidste akt. Da vilde jeg ønsket, mens jeg saa paa de ansigterne, som stod der

sammen med [88] mig, at du havde vundet helt frem – med andre «vaaben», som du siger.»

«Det er ikke sandt, Kristian.»

Han brød af:

«Tror du ikke, det er *sandt*, det som jeg siger til dig?»

«Du tror det. Det ved jeg godt. Men det er ikke det lille, du tar fat i – det er det, du har aldrig før trodd, det skulde bli til noget med mig. Du har ventet paa, at jeg skulde gi det op en dag, bli træt og ty til dig.»

Kristian stanset. – Han følte en syg, raadvild angst – hvor meget ret havde hun i det, hun sagde – kanske det var saan? Og en bitter smerte – hvor det var stygt, det hele.

«Og da er det umuligt –,» brød Uni ud i taarer.

«Hvad er umuligt – Uni, Uni da!»

«At det kan bli ved!»

«Det mener du ikke – hvad kan ikke bli ved?»

«At vi piner hinanden slig!»

Hun havde tat af sig hansken og drog ringen af fingeren.

«Uni, Uni, nei –! Uni, jeg skal finde mig i alt –.»

«Det er netop det, jeg ikke vil, du skal! Gi mig ringen min, Kristian –.»

*

Hun havde ret, tænkte Kristian, da han sad alene hjemme hos sig selv om aftenen. Det er umuligt.

Det baand, som bandt dem sammen – naar de begge drog i det hver til sin kant, naar der hver dag var fine traader i det, som blev gnavet itu [89] af smaa og hæslige ting – saa fik det heller rives over.

Saa glad som han var i hende! Kristian Hjelde lagde ansigtet ned i sine hænder. Og hun var glad i ham og, ja det var hun.

Men det var alligevel umuligt. Den evige, pinende mistillid. Aldrig kunde de være helt ærlige mod hinanden, aldrig mod sig selv. Han havde ikke kunnet hindre det idag, at han tænkte et øieblik: Nu gaar hun, – nu staar hendes vei hende aaben, du er bare iveien nu. Og han selv, havde han ikke havt sine hemmelige tanker: Nu er hun snart din, helt og holdent – og *havde* han ikke tænkt det, hans hjem, hans kjærlighed, hans barn, de skulde binde hende – vinde hende, kaldte han det nok selv; men binde hendes vinger, det mente han vel – –.

Det var hæsligt. Væmmeligt. Som nu ihøst, hun var sammen med Thorne. Han var skinsyg, skjulte det, men gik og mistrodde. Ikke netop, at Thorne var nogetsomhelst andet, end en barndomsven – men at hun gik og længtes efter de kredse, han hørte til – «snobbeklikkerne», som han selv kaldte det, societeten, som det hed. Kredse ialfald, hvor han ialfald ikke havde udsigt til nogensinde at kunne føre hende ind.

Nei – det, han kunde byde hende, det var ihvertfald ikke noget, der gav ham ret til at holde igjen, naar hun vilde gaa.

Kjærlighed, kjærlighed – naar den ikke kunde bære over alle hverdagens smaa, onde ting, ikke engang skjærme mod smaa og stygge, stille tanker –.

Saa sendte han Uni hendes ring.

*

[90] Uni graat, da hun fik den. Hun havde tænkt, det skulde briste eller bære, det fik gjælde et forsøg. Hun opdaget pludselig, at hun havde i virkeligheden slet ikke tænkt, det kunde falde ud til briste. –

Og hun graat og længtes efter Kristian. Og alting var hendes egen skyld.

I begyndelsen haabet hun, de skulde træffes, og saa skulde det bli godt igjen. Men de traf aldrig sammen. Han gik til og fra kontoret til sine faste tider, og det var ikke hendes. Tomas var af og til sammen med ham, men hun fik ingen greie paa ham der.

Saa kom hun til at reise paa turné, og saa var det sommerferien. Og saa gik tiden, og hun tænkte ikke saa ofte paa ham; – men hver gang hun tænkte paa ham, længtes hun lige bitterlig.

Til Torbjørg Bakke en aften ud i den næste sæson sagde:

«Har du seet – din forhenværende tilkommende svigerfar er død?»

Uni hørte bare «forhenværende tilkommende» og «død». Hun maatte ind; hun havde bare en kort scene; men det var langt som mange timer, mens hun, lammet indvendig, mekanisk afleverte sine repliker. Hun var som svimeslaaet – kjendte ikke rigtig smerten endda.

Torbjørg stod i kulissen og rakte hende aftenavisen. Der stod:

«Vor kjære far, fløtningsinspektør Lars Hjelde, afgik igaar aftes pludselig ved døden i Namsos, nær 57 aar gammel.
Bekjendtgjøres kun paa denne maade.
Paa egne og fraværende brors vegne
Kristian Hjelde.»

[91] Hendes første følelse var jubel – og bagom befrielsen, at Kristian levet, stod en ny, straalende glæde: Hun vilde skrive til ham straks iaften. Stakkars, stakkars Kristian, saa glad som han var i den faren –. Men hun følte, hendes sorg for hans sorg var ikke ægte. Nu kunde hun

komme tilbage til ham, nu trængte han til hende; hun vilde ikke bli vist tilbage.

Hun skrev og bad om at faa komme op til ham. Hun maatte faa være for ham alt, hun kunde, hun, som alligevel havde staaet ham nærmest saa længe. Ingen vidste jo som hun, hvad han havde mistet i sin far.

Det blev et langt brev, og et ømt og forsigtigt brev. Varsomt vilde hun liste sig ind til ham.

Hun maatte vente paa svar i tre dage. Uni gik syg af angst og spænding. Du gode Gud, hun maatte faa komme tilbage til ham, nu, han havde det ondt. Aldrig mere skulde hun være egoistisk nu. Nu vidste hun, hvad det var at være foruden kjærlighed. Hvor hun skulde være god, ydmyg og god.

Den anden dag gik hun op til ham. Han var flyttet derfra, hvor han havde boet før. Hun gik til hans nye logi. Han var reist fra byen dagen før.

Den tredje dag, da hun om aftenen kom fra teatret, laa der endelig brev. Det var stemplet Røros. Der stod:

«Kjære Uni!

Jeg er dig saa usigelig taknemlig for dit kjære brev. Jeg vilde skrevet til dig, straks jeg fik telegrammet, men jeg orket ikke, og saa tænkte jeg at skrive, naar jeg kom hjem. Jeg kan ikke sige dig, ^[92] hvor taknemlig jeg er. – Ja du ved, hvad far var for mig; du har jo ogsaa kjendt ham, og dere var glad i hinanden. Du tænker paa mig i denne tid, det ved jeg nok og er glad for. Dine blomster kom, netop som jeg skulde reise, saa jeg kunde heldigvis faa dem med; jeg lægger dem i kisten fra dig. Tak for dem ogsaa, kjære Uni.

Men jeg tror, det er bedst, vi ikke træffes, naar jeg kommer tilbage. Jeg vilde forfærdelig gjerne, kan du nok forstaa, men det er bedst alligevel, at vi ikke gjør det, tror jeg. Naar det ikke kan forandres alligevel. Ja Uni, jeg ved, du er min ven, og jeg vil altid bli ved at være glad i dig; men naar det nu engang maa være saan.

Jeg sidder og skriver dette til dig i kupeen. Jeg reiser hjem til begravelsen nu. Far døde af slag, ganske pludselig. Kanske det er det bedste for dem selv, at slippe sygdom og lidelse, men det er frygteligt, naar det kommer saa ganske uforberedt. Han var jo nok ogsaa ung ogsaa, forholdsvis.

Farvel, kjære Uni, jeg er saa træt, at jeg orker ikke skrive længer. Endnu engang tak for altsammen; du maa tro, jeg er dig taknemlig for hvert eneste ord.

Tusen hilsener fra din hengivne ven
Kristian Hjelde.»

IV.

Uni, Birgit og Titti havde været hos tante Bendikte en aften. Hun var flyttet op til Vinderen nu. Da de gik ned til trikken, var det blit yrende ^[93] snefog, og under sneen var veien speilglat, saa de maatte holde i hinanden – de gik og gled og snublet og lo, og Titti skreg i vilden sky. De var hvide som snemænd, da de kom i vognen.

Uni sad og tiet stille, træt og trist. De havde naturligvis snakket om hendes sidste rolle oppe hos tanten – i et originalt norsk drama, som havde gaaet tre gange og gjort fiasko. Allesammen havde de syntes, den rollen maatte være ækkel at spille: Det var en ung pige, som kom paa gale veie, i sidste akt var hun demimonededame. Forresten snakket de mest om toiletterne – hvor kjedelig det maatte være at ha skaffet sig saa dyre dragter, naar stykket straks skulde lægges hen. Især den lyse aftenkaaben i sidste akt – tante Bendikte syntes Uni kunde umulig bruge den; hun maatte sy noget andet af tøjiet. Titti syntes absolut, hun skulde gaa med den, som den var, den var bedaarende. Birgit mente, hun kunde ta af det paafulfarvede og sætte graa fløiel paa istedet –.

Du store Gud igrunden – at hun var i familie med dem! Tanten – hun havde siddet og seet paa hende – man kunde umulig forestille sig en menneskekrop indeni disse futteralagtige kjolerne med vist hundrede pinder i og de besynderlige to stive, tomme folderne fra hver skulder, som gik sammen i en tup paa maven. Og de rare, madamøse caperne og staaaltraadhjelmerne med sorte blonder og gamle fløielsblomster og smaa, slidte struds-fjærstuster. – Og saa Titti da, som altid kom op i saa meget rart, der hvor hun bodde, og altid fortalte hende om en eller anden herre, der var forelsket i hende. Og Birgit stakkar –.

^[94] «Majorstuen – alle 'raussteigen – » ropte en gammel, tyk tysker.

Titti kniste. Uni satte i at le, – en høi, uopdragen og affektert latter, saa de to andre hysset paa hende. Men Uni blev ved at le, sendte den ene bølge af høilydt teaterlatter efter den anden ud i snefoget, mens de gik bortover fortauet.

«Uni da,» sagde Birgit – «folk maa tro, du er fuld –.»

Tre herrer med ski, som havde været i tilhængervognen, gik forbi dem. De hilste – først den bagerste, saa de andre.

«Men gid –,» sagde Titti – «det var jo Kristian jo.»

Uni nikket. Hun var blit stille.

*

Hun laa om natten og kunde ikke sove. Det var kritiken: «Frøken Hirschs spinkle og nydelige operettetalent svigtet i Ragnas rolle –,» det var omtrent den peneste. «Uni Hirsch slukkede i sidste akt den skrøbelige, dramatiske gnist i teatertaarer.» «Den sorigfulde, samfundsanklagende Magdalene forsvandt graat i graat mellem frøken Hirschs hænder.»

Det var det samme, hun havde hørt bestandig, ialfald i de to sidste sæsonerne – nydelig, spinkel, graat i graat – summa summarum, ubetydelig, talentløs. Fjollede operetteroller og farceroller og lidt ros, saan et naadigt klap – ordentlige roller en sjelden gang, og saa kritiken: slaar ikke til, gjør ingenting ud af det. Og hun var begyndt at spørge sig selv, havde de ret?

Hun havde paa en prik vidst, hvordan hun vilde ^[95]gjøre Ragna. Bare livslyst, der var blit underernæret, og saa siden ulykken. Alle de oprørstiraderne – det skulde ikke være mere end alle unge pigers klage, som vil op til solskin og lykke og ingen vegne kommer, saan som man føler det, naar verden trykker og klemmer en ned i mørke – enten man gaar i hundene, eller man sidder ærbart paa sin hale paa en kontorkrak og slider hele dagen for at gaa hjem om aftenen til et lidet sekstikroners værelse i et uhyggeligt pensionat – gaar forlovet i aarevis og ser sig sint paa den man elsker igrunden, bare fordi det er saa haabløst og unaturlig indrettet – eller man ser sig sint paa sit hjem, plager sin mor og trætter med sine søskend, som man er glad i igrunden – men naar man nu er nødt til at krybe sammen i et lidet trangt hjem for at greie sig –.

Det var det, hun vilde havt frem. De var slet ikke noget gode eller rammende, de lange, voldsomme replikerne. Det var bare rigtig seet, at hun anklaget, naar hun havde stelt sig slig, helst noget saan ud i vind og veir som samfundet. Det kunde ikke nytte at gjøre mere ud af det. Men de havde sagt hende allesammen nede paa teatret, at det gjorde ingen virkning. – Hun maatte lægge rollen anderledes an. De havde altsaa faaet ret. – Hvis det da ikke var mislykket, netop fordi de tilsidst havde faaet hende gjort usikker. – Eller var det simpelthen, fordi hun ikke havde kunnet?

Hun havde blaast i kritiken den første tiden. Naar den bare var nogenlunde velvillig saa. – Hun var saa sikker paa det selv, at hun havde talent i massevis – saa hun maatte jo en dag faa overbevist ^[96]alverden. Og *naar* hun først havde slaaet igjennem. – Gudsød, hun skulde vise folk, hvordan der skulde spilles komedie. – Og endda, naar hun sad og saa andre spille, sligt som de fik applaus paa, saa sad hun og brændte efter at faa vise – nei dette er da for gærent, saa tindrende falsk, komedie, affektation, deklamation. Men det gik altsaa baade i kritiken og folket. Og nu var hun begyndt at bli træt. – Kanske det var de andre, der havde ret. Det gik jo ikke an at gaa rundt paa en scene og være naturlig bare. Kanske hun ikke kunde gjøre kunst af det, hun mente. –

Men det var jo ikke til at holde ud, hvis det skulde være hendes fremtid – at gaa der som en middelmaadig operetteskuespillerinde paa Cityteatret. Saa havde det været bedre at bli paa kontoret da. – Hun var jo ikke et haar mere uafhængig nu end før. Egentlig var det det samme – en chef, man var afhængig af, næsten mere end paa kontoret, kamerater, som hun ikke havde det ringeste sammen med – naar hun undtog et par af dem – og saa de evige pengekvaler. – Og hun fik pent bli der. Der var pokker ingen forretning, der vilde ha hende nu, hun havde faaet stemplet paa sig, kunstnerinde. –

Du evige Gud, som Kristian havde havt ret ofte.

Kristian – som hun havde længtes efter ham ofte. Bare se hans ansigt, bare høre hans stemme. Han, som igrunden aldrig havde villet andet end staa mellem hende og alt i verden, der kunde stikke og saare hende. Alt leit mellem dem, var det ikke bare kommet af det, at han saa,

hvor lidet hun duet til [97] at ta sig frem i livet, det, hun endelig vilde i kast med – og led ved, at han ikke kunde gjøre mere for hende?

Kristian – mon han havde trodd, hun var fuld?

*

Hun spillet ikke i den tid, og hun var nærmest glad for det. Egentlig havde hun forresten været selvskreven til den rollen, Clara Lund havde faaet. De begyndte at gi Clara Lund hendes roller. En af kritikerne havde ogsaa sagt, hun burde havt den.

Hun skulde paa en slags dansemoro den aften, hun stod af trikken oppe ved Kirkeveien. Men hun var saa inderlig uoplagt til at være sammen med kunstnere iaften, uoplagt til at danse, uoplagt til alting. Det var svært tidlig, hun var ude ogsaa.

Frysende stod hun og saa udover de hvide jorder – op mod de gnistrende lys i aasen, hvor Holmenkollen laa og tindret med sine buelamper. Langsomt gik hun lidt opover Sørkedalsveien. Hun vilde ikke engang tilstaa for sig selv, at hun tænkte paa en mulighed for at møde Kristian. Selvfølgelig var han gaaet fra fabriken for lang tid siden.

Der var mørkt og slukket. Uni blev staaende udenfor porten. Hvor længe det var, siden hun pleiet staa her og vente paa ham. –

Hun gik frem til veien igjen. Der kom nogen unge gutter nedover, skraalende og støiende. Saa snudde hun og gik tilbake. De gjorde mine til at følge efter hende, ropte til hende –. Porten stod aaben ind til fabriksgaarden, og hun gik indenfor.

Det lyste paa materialforvalterens kontor. Døren stod aaben – der var Kristian; han stod og snakket [98] med materialforvalteren – sagde godaften til ham. Uni smat ind i skyggen, da materialforvalteren gik.

Døren blev staaende aaben – Kristian var alene derinde; han stod med ryggen til hende og skrev ved pulten.

Det var, som gik hun i blinde, efter en indskydelse, uden skyggen af en tanke eller overlæg – hun var inde i det halvmørke rum, i den kjendte, friske lugt af gummi eller tjære, hvad det nu var, snublende over bunker af elektriske kabler og materiel, gik hun bort mod lyset over pulten, der han stod –.

Han snudde sig fort:

«Uni –!»

Han var blit aldeles bleg.

Nu stod de lige ved hinanden, paa hver sin side af krakken.

Uni var kommen til at skjælve, og hun kunde ikke faa stemmen i sin magt:

«Jeg skulde opover hid – jeg – jeg fik saan lyst til at hilse paa dig – jeg vilde saa gjerne høre, hvordan du levet –.»

«Det var snilt af dig – du – jeg skulde netop gaa nu – jeg kan kanske faa lov at følge dig – jeg – vi –.»

Hun hørte ikke, hvad han sagde. Han hvisket ogsaa ganske sagte. Han lagde nogen bøger sammen paa pulten, og hans hænder rystet sterkt.

«Uni –.»

Saa var det, som de gjorde den samme bevægelse paa en gang – da hun kastet sig ind til ham, og han tog hende.

[99] Et øieblik drog hun sit ansigt bort fra hans, saa meget, at hun fik hvisket:

«Du Kristian – hvis ikke dette var kommet nu – jeg tror, jeg var blit gal –.»

Og de klamret sig til hinanden igjen.

*

«Du – det brevet, du skrev til mig, Kristian –.»

«Hysch Uni – ikke snak om det, kjære, saa er du snil. – Jeg har angret paa det saa forfærdelig. Men jeg var rent som fra mig selv dengangen. Far var død, jeg reiste opover der og skulde aldrig træffe ham mere – jeg orket ligesom ingenting – ikke begynde igjen paa alt det gamle – møde dig igjen, naar det alligevel skulde være forbi – træffe dig, og du ikke var min længere – bare venner – jeg kunde det ikke –.

– Bagefter, saa angret jeg som en hund. At jeg ikke havde grebet til med begge hænder, naar du bød mig saa meget som lillefingren din –.»

De havde faaet lommeørklæderne op, pudset næsen paa engang og brast i latter – halvveis hulkende begge to.

Endelig kom de sig til at gaa.

«Jeg har i det hele taget ikke gjort andet end tænke paa dig, helt siden den aftenen, jeg gik forbi dig ved trikken» – sagde Kristian, mens de gik nedover. «– Jeg stod netop og tænkte paa dig, da du kom, – jeg trodde ved Gud, jeg saa syner –.»

*

– Der var faa folk paa Teaterkafeén, da de kom ind. Kristian tog af hende aftenkaaben.

«Du er endda deiligere, end jeg husket,» hvisket Kristian inderlig.

[100] Uni smilte taknemlig. Hun var ræd for, at hun skulde været rent farveløs i lilla batist – røddøiet var hun naturligvis ogsaa.

De satte sig, og Uni listet sin haand ind i hans.

«Du og – du er blit saa mandig, Kristian.»

Han smilte lidt trist.

«Vi er vel blit mere voksne da – begge to.»

Uni blev pludselig alvorlig:

«Lad os ikke snakke mere om det.»

*

«Nei Kristian, ikke champagne – er du gal gut –.»

«Vist vil vi ha champagne –. Du, som sagde, du elsket champagne – naar du var klædt til det.»

Uni tog sine lange, hvide hansker fra ham og glattet dem.

«Jaja – det er forhaabentlig sidste gang, vi forlover os ogsaa –.»

Forestillingen var slut paa Nationalteatret. Folk strømmet ind i kaféen. Luften begyndte at bli tyk af røg. Uni hilste nu og da – hun saa ansigterne glide forbi som i en taage.

«Vil du gi mig igjen ringen min, Uni?»

Hun nikket.

«Og du spørger mig ikke om noenting, Kristian?»

Han rystet paa hodet og han løftet sine alvorlige øine paa hende:

«Du er kommet tilbage til mig af dig selv –. Desuden – naar jeg ikke *kan* leve uden dig –.»

«Kristian,» hvisket Uni heftig – «naar vi blir alene. – Du skal faa igjen ringen din. Og saa falder jeg paa knæ og kysser haanden din –.»

[101] Kristian lo – mens hans læber sitret, og han kneb øinene sammen et øieblik:

«Nei fan – du er saa god, du ikke gjør scener –

*

De gik langsomt arm i arm, opover mod Unis hus i Pilestrædet. Hun hang paa hans arm og gled – nysneen var traakket sammen til et væmmelig knudret, glat føre, og saa pisket en sur sno smaa, haarde snekorn ind i deres ansigter.

«Gaa med op,» bad Uni i gadedøren «– saa ⁿⁱ skal du faa ringen din.»

Der var koldt oppe paa Unis værelse – det var brændt ud i ovnen.

Lygteskinnet gnistret grønt i de tilfrosne ruder.

– Uni gik rundt i sin lange, lyse aftenkaabe og ledte efter fyrstikker – saa var der ikke parafin paa lampen, og hun tændte pianolysene. Hun tog frem druer og vin, puttet en cigaret i munden paa ham og tændte.

«Nei Uni du – jeg vil ikke ha mere vin iaften – ved du, hvad klokken er?»

«Blaas i klokken –.» Uni stod og rodet i den øverste kommodeskuffen. Kristian gik bort til hende og lagde armen om hende. Der slog en sødlig lugt op af skuffen – af parfume, hansker og gammel pynt.

«Her –.»

Uni stak ringen ind paa hans finger.

«Skaal, Kristian!»

*

Hun krøb helt sammen, tungt og tæt ind til ham i sofahjørnet.

[102] «Du maa være snil mod mig, Kristian, og bli her lidt endda – jeg gruer mig saa til at bli alene igjen – du skulde bare vide, hvor forfærdelig alene jeg har været –.»

Hans ansigt laa ind til hendes hals, og han holdt hende fast med hænderne foldet rundt hende – hendes elskede, kjendte, kjære, lille spinkle skikkelse –.

«Lille, lille, lille Uni – tror du, jeg vilde noget saa gjerne som aldrig i livet slippe dig?»

*

Da hun for sidste gang gav ham det sidste kys i døren og stak gadedørsnøglen i hans haand, tog hun ham et øieblik med begge hænder i skuldrene og saa op med et lidet ængsteligt smil:

«Du faar ikke lov at angre paa det, Kristian!»

Han gik langsomt hjemover mod snoen – med de smaa frosne snefnug stænkende ind i øinene, gjennom de øde stille gader.

Nei angre –.

Kristian knyttet hænderne –. Kjendte, han gik fremdeles med Unis gadedørsnøgle i haanden.

Hans lille, lille –. Kanske hun laa hjemme og graat nu. Nu var hun alene –. Hendes lille kolde, overfyldte værelse – hun havde gjort nogen smaa mislykkede forsøg paa at faa det kunstnerisk, men det var bare blit rod. – Hun sov vel forhaabentlig nu.

Han længtes selv ikke efter andet end søvn. – Det var dumt at angre –. Og i middags, da han gik hjemmefra, havde han ikke anet, hvad der skulde hænde –.

Hvor lykkelig han vilde ha gaaet her nu, hvis [103] det ikke var sluttet slig. Jo vel var han lykkelig. Angre – nei. De var jo unge, de elsket hinanden, skyldte ingen regnskab. – Bare hans hjerte krympet sig nu, naar han tænkte paa hendes lille fattige værelse, paa hendes angstfuldt vilde kjærtegn, paa hendes magre, lille legeme –.

V.

Uni gik langomt opover Akersgaden – stanset etpar gange og saa længselsfuldt efter sporvognene. Hun *skulde* jo gaa, det var det, hun var ude for, men det var saa væmmeligt – i den sure, vaade taagen og det smaskende søleføret – en ækkel, haabløs novemberskumring, med lygternes røgrøde skjær over byens trøstesløse skiddenhed.

Torbjørgh Bakke kom stormende efter hende:

«Hvor i evighed gjør du af dig om dagene, unge – hvordan har du det – uf stakkar –.»

Uni kom ingensteder. Hun fik ikke tid til noget. Hun spurgte efter det nye stykket.

«Du skulde skamme dig, at du ikke har seet det endda! Du kan faa billet iaften – ta kallen din med dig vel og kom. Clara Clameraria er slet ikke værst kan du tro – for ikke at snakke om undertegnede –.»

Uni slap fra hende omsider. Det var noget tøv naturligvis, men hun blev flau, naar hun traf bekjendte. Hun ventet sig i mars og var temmelig trykket af situationen.

Hun stanset foran smaabutikerne og saa ind. Et sted var der udstillet nydelige barnedragter – en [104]yndig, hvid liden uldkjole med gult broderi. Det maatte være noksaa morsomt naturligvis at ha en liden sød pige at pynte med sligt. – Om nogen aar saa –. Ellers var det ikke rart bevendt med hendes moderglæde – foreløbig. Selvfølgelig blev det rent anderledes, naar bare denne historien var overstaaet. Hun gik og forsikret sig selv – og Kristian – at det bare var fordi hun ikke var frisk, at hun var saa mismodig nu –.

Hun stoppet ved det næste vindu; der hang floneller. Etpar bluser maatte hun jo ha sig, og en morgenkjole. Ufja, alt man maatte ha –.

Uni saa paa klokken. Hun havde bare været ude en time. Hun gik ind paa kirkegaarden. Der var endda mere sølet og uhyggeligt.

Hun stod et øieblik ved Charlotte Hedels' grav. Alle kransene var blit stygge; roser og krysantemum var blit til raaddenbrune, sleipe klatter. Den gule lere grinte frem allevegne. Mange krans havde der ikke været heller.

Det var over en maaned siden de havde fundet hende oppe i en myr i Nordmarken. Hun havde

skudt sig. Uni havde ikke faaet lov af Kristian til at se hende. Men de havde været i begravelsen. – Det var frygtelig at se paa Ellen – hun graat saa besynderlig vildt, næsten uden lyd, og saa med nogen dybe, kvalte skrig imellem. Uni havde intet kunnet si til hende – hvor hun igrunden ingenting vidste om Ellen Hedels.

Kristian og hun havde siddet lige bag Hedvig og hendes mand. Hedvig graat store, klare taarer som et ulykkeligt lidet barn og sang salmerne med [105] graadtung stemme, høit og en liden smule falsk – det hørtes saa tillidsfuldt ud, syntes Uni. Det var ogsaa Hedvig, som havde villet, de skulde syngte: «Deilig er jorden –», – fordi Charlotte havde syntes, den salmen var saa vakker.

Hun havde været lidet sammen med Charlotte, siden hun var blit forlovet med Kristian igjen. Fru Hedels var død kort efter – paa en maade havde Charlotte vist sørget forfærdelig over moren, men Uni blev ikke rigtig klog paa hende. Charlotte blev ligesom borte for hende –.

Da hun giftet sig, havde Charlotte været forfærdelig sød – forærte hende en masse af sine egne ting – sybord og kurvstol, blomsterbord og blomster og billeder og broderier, og hjalp hende at faa det saa hyggelig som mulig med de faa møblerne i de store værelserne. Hun havde snakket om etpar gange, at hun vilde reise fra byen snart – sagtens havde hun alt dengang tænkt paa det, hun siden gjorde –.

Hjeldes bodde i en af gaderne nedenfor kirkegaarden. Uni havde endnu følelsen af at være kommen til en fremmed by, endda hun havde boet her i over tre maaneder. Hun likte sig ikke – havde et indtryk af evindeligt mørke, skjønt de havde sol i hjørneværelset og lidt i sovekammeret, naar det var sol da i det hele taget. Det kom vel af, at husene var saa græsselig skidne udenpaa – og saa laa der ligesom en luft af smaa kaar – slidsom, nærsynt, hæderlig armod over hele kvartalet. Uni syntes, det glodde ud mod hende fra de smaa melkebutiker og industriforretninger, der sad trykket ned i førsteetagerne med de lange, ensformige vinduesrækker over sig, ud [106] mellem de billige gardiner og blomsterne i brogede jardinierer og gammeldags, hvide porcellænspotter. Om aftenerne, naar de tændte lampen derinde, kunde hun overalt se den samme lille nøddetræs buffet med pletkande og lyserøde glasopsatser. – Som et helt lidet Storsand var tat ud af sine smaa hyggelige træhuse hjemme og puttet i skuffer i de graa og grønagtige murgårdene. – De havde logerende saa mange steder; om morgenen kom der unge, blege og uanselige mennesker ud allevegne fra og gik til byen.

Lige overfor dem laa der en gammel trævilla med etpar træer foran. Der havde været en have omkring; den var blit næsten helt overbygget for længe siden, og det saa ud, som der ikke var blit ryddet op efterpaa – hele tomten var bare glattrampet lere, og træstammerne var skuret af unger, som laa og kløv i dem dagen lang. Kristian syntes, det var saa hyggeligt med den smule grønt udenfor vinduerne – og Uni sad alene om formiddagene og stirret trist og ørkesløst paa de herjede træer med sin lille dusk nøgne grene i toppen og de to syrinbuske ved gjærdet, de stod og holdt paa sit sygelig grønne løv endda.

Der var mørkt og koldt oppe. Pigen var ude, og Uni sad i lænestolen ved vinduet og hutret i sit sjal, for ubekvem til at gidde lægge i ovnen eller ta af sig de klamme støvlerne.

Det ringte – gudskelov det var Birgit.

«Aa Birgit, vær en engel og faa lagt lidt i ovnen, er du snil – og gidder du tænde paa beatricen, saa skal du faa te – har du kjendt magen til sjofelt veir? Var der ikke nok blonder?»

[107] Birgit gik ud og ind og stelte, mens Uni pakket op pakken med smaabitte skjorter – ærmer og kraver, bundet i smaa bunker med lyseblaa baand omkring.

«Jeg fik ikke syd mere,» sagde Birgit –. «Du skal faa resten paa lørdag.»

«Aa du er en perle. Sluttede du to paa lørdag – kan du ikke komme til os til middag da, saa kan du hjælpe mig lidt med at sy paa maskine – uf, jeg rækker ingen verdens ting! – Men Birgit, er der noget iveien med dig? – har du havt noget leit?»

Birgit havde faaet det til at brænde i ovnen omsider. Hun blev liggende paa knæ der i lysviften og stirre.

«Du Uni – det er forbi mellem Haakon og mig –.»

«Aa men Birgit –.»

Uni kom hen til hende og stod der med sin haand paa hendes skulder. Birgit begyndte at graate sagte.

«Men Birgit – det kan da bli godt igjen – du kan skjønne det –.»

Birgit reiste sig op, og hun gik hen til spisebordet og satte sig.

«Nei, det blir ikke godt igjen. Han er glad i en anden.»

Birgit lagde sig ned over bordet og graat. Uni stod stille og saa paa. Var der noget i verden forfærdeligere end denne graat – ikke Charlottes død, ikke hendes egen smerte var som dette. – Hun graat saa usigelig stille; der var ikke oprør eller trods, for der var ikke en gnist af haab. Birgits lille skjæbne, den var slut med at løytnant Gurstad havde slaaet op. Livet vilde ikke komme til hende mere.

[108] Uni vilde saa gjerne tat hende ind til sig, sagt noget, men Gud, hvad? Trøstet hende, ægget hende – pyt Birgit, han er ikke noget at skrike for, pyt, du er ung, der er nok, hvor han kom fra, du har hele livet for dig, og du er god som guld, fortjener alverdens lykke. – Det er ikke sandt, – det hjælper ingenting, at du er god – det er værst for dig selv det, lille Birgit –.

Hun kunde kysset Birgit, slaaet armene om hende. – Men der var en skyhed indeni hende, hun ikke kunde komme over, og hun blev staaende og klappe Birgit paa haaret:

«Bildit – aa Bildit –.»

«Jeg skal sige dig, jeg har skjönt det længe. – Helt siden han tog høiskolen og saa ikke vilde gjøre det offentlig. Endda saa haabet jeg – at han vilde da ikke gjøre det forbi med mig –.

– Jeg tænkte det inderst inde bestandig – du faar ham aldrig – jeg saa det jo selv, jeg *var* ikke noget for Haakon, jeg –. Og hun er saa nydelig, hun. Ragnhild Hevne, den pene, du ved – de

har det huset paa høiden der i Heftyes gade –.»

«Aa saa naa –.»

«Nei Uni, du maa ikke si det saadan. Haakon er sandelig ikke slig, at han sælger sig. Hun er saa pen – og saa kommer de en masse steder, hvor jeg ikke kommer, og der fløi hun efter ham bestandig, har jeg hørt –.

Kanske jeg skulde sagt det til ham i førstningen – men jeg turde ikke. Aa, jeg anstrengte mig saa, for at han skulde bli glad i mig igjen, – jeg skjønnte hele tiden, det kunde ikke hjælpe, og endda gjorde ^[109]jeg alt, jeg bare kunde finde paa. Gik i kirken og – –.

Saa skrev han til mig iforgaars. – Vil du tænke dig, Uni – saa gik jeg op til ham –.»

De hørte Kristian laase sig ind i entreen.

«Nu gaar jeg, Uni –.»

«Er du gal – du faar ikke lov at gaa –.»

Kristian kom ind:

«Godaften – godaften, er det dig, Birgit –.»

Hun reiste sig.

«Jeg maa nok gaa, jeg –.»

«Nei kjære, kan du ikke bli da – bli, saa skal du faa ræker,» – Kristian svinget med en liden pose. «Men at dere sidder i mørke da –.»

Uni vilde stanset ham, men han havde alt strøget en fyrstik og tændt lampen – saa saa han de to forgrædte ansigter og blev staaende med kuplen i haanden. Uni rystet paa hodet til ham, at han skulde ikke sige noget. Hun gik efter Birgit.

Der ude i entreen fik hun endelig lidt klodset fat i kusinen. Birgits hode faldt tungt ned paa hendes skulder.

«Du kan skjønne, du faar ikke gaa – du maa bli her inat – inde hos mig, Kristian kan lige i stuen –.»

Birgit blev smaajamrende ved at paastaa, hun vilde gaa. Hun orket ikke snakke med Kristian, sagde hun tilsidst.

«Vi skal sidde inde i stuen. Jeg skal jage ham, hvis han kommer; han skal ikke faa se dig engang –.»

Men Birgit vilde hjem.

«Det er umuligt – du *faar* ikke lov at sidde alene hjemme paa værelset dit og graate –.»

[110] «Aa Uni – tænk om jeg nu ikke havde faaet denne posten – saa kunde jeg reist hjem til mama og papa lidt. Jeg længes hjem saa forfærdelig – saa forfærdelig længes jeg efter mama. Efter dem alle, men mest mama. Tænk og jeg, som var saa glad for denne gode posten – jeg tænkte, jeg skulde faa lagt op lidt til udstyr –.»

Uni tog resolut paa sig.

– Da hun endelig kom hjem, styrtet Kristian ud i entreen, aldeles opskræmt.

Uni sad i kaabe og hat og fortalte ham det hele. Der var en besynderlig trøst i at fortælle Kristian det.

Kristian var oprørt.

«For en mageløs pøbel. Gaa der hemmelig forlovet med hende aar ud, aar ind – og han har fløiet gadelangs med denne nye damen sin hver gudskabende formiddag i halvandet aar, naar Birgit stakkar sad og sled paa kontoret sit. Saa en klokkeryngel –.»

De skulde spise. Uni blev kvalm bare ved lugten af rækkerne.

«Men Uni – det er jo ikke mere end en uge siden, da var det det bedste, du vidste. Men Uni, du kan da begribe, du *maa* spise noget – dette her er da rent forgalt –.»

Uni sad ved toiletbordet og tog ned sit haar. Du store Gud, som hun saa ud – spids i ansigtet som en heks, gul og skjoldet –.

Sommetider, naar hun rigtig for alvor kom til at tænke paa det, blev hun rent vanvittig af rædsel. Saa hun næsten kunde ønske, hun maatte dø forinden, bare for at slippe.

[111] Kristian kom ind, han gik hen og tog hendes opløste haar i sine hænder:

«Kjære, graater du?»

Hun slog armene om ham, trak ham nedover til sig og gjemte sit ansigt hos ham.

«Uni, sig mig, hvorfor graater du – det er mere end Birgit. – Jeg blir saa fortvilet – *kan* jeg ikke hjælpe dig –.»

«Det var Birgit. Ved du, hvad hun sagde, da jeg fulgte hende hjem – jeg vilde ønske, jeg aldrig var blit født.»

Hun lagde hans haand ind under sit bryst:

«Tror du, barnet vort vil sige det en dag, det ogsaa, Kristian?»

Kristian Hjelde stod med begge hendes hænder i sine:

«Jeg ved ikke, Uni – jeg tror, de aller fleste mennesker har ønsket det nogen gange –. Aa men Uni – livet var da deiligt sommetider ogsaa –. Kan du huske, nu i pinsen –.»

Uni nikket:

«Nei men jeg har vist aldrig fortalt dig, hvad tante Bendikte sagde, da jeg fortalte hende, vi skulde ha bryllup –.»

«Sagde hun noget saan særlig merkeligt da?»

«Nu skal du høre. – Ja først sagde hun naturligvis, du skal vel ha smaa – hysch, Kristian, se ikke saa rasende ud da vel – ellers havde hun ikke git mig symaskine i brudegave, kan du vide, tante er sandelig bra, hun. – Naa, og saa sagde hun, stakkars Kristian, det er naturligvis din egen skyld, sagde hun, for Kristian er saa bra en gut som nogen ^[112] i verden – nei ti nu stille, nu kommer vi til vitsen. Jo, jeg var enig naturligvis, og saa sagde tante: jaja Uni, det er kanske ikke det værste, som kunde hænde dig – der kan godt bli et udmerket menneske af dig nu, naar du faar noget alvorligt at tænke paa – det er det, du aldrig har havt før, sagde tante Bendikte –.»

Kristian kastet sig ned ved siden af hendes stol:

«Uni, Uni –.»

Hun sad og rystet af lattergraat.

*

Uni laa ganske passiv og lod pleiersken stelle – knappe igjen natkjolen hendes og lægge barnet i vuggen.

«Fruen skulde se at faa sove lidt – nu skal jeg rulle ned –.»

«Aa nei ikke rul ned da – jeg kan godt sove alligevel –.»

Uni laa og saa mod vinduet. Solstriben trak sig mere og mere bort, men baggaarden laa med guldlys over sig, det tinte fra tagene, saa muren var sortflammet af rindende vand – det dryppet og stænket og rislet af tagrenderne. Det blæste ude, saa draaberne fløi paa skraa forbi vinduet – Uni tænkte længselsfuldt paa, hvor lunken og vaarlig den vind maatte være –.

Hun havde blomster staaende ved sengen – tuster af bittesmaa, næsten farveløse blaaveis med megen mose rundt, og en vase med etpar brandrøde tulipaner og tre strittende pinseliljer mellem hvidgrønt, stuedrevet lindeløv. Birgit havde bragt det.

^[113] Birgit kom her næsten daglig. Der var noget ved Birgits deltagelse, som gjorde Uni saa forfærdelig ondt. Hendes optathed af Unis tilstand før den lille var kommet, alle de smaa, yndige plag, hun havde lavet, hendes henrykkelse over den lille pige – der var noget saa usigelig sørgelig i det alt sammen. Som om hun ganske havde resigneret for sig selv, Birgit med sine treogtyve aar, og ydmyg var beredt paa at nøies med at se paa de andre leve – arbeide pene ting til andres hjem, elske andres barn – hun, som fortjente tusen gange bedre at ha et hjem og faa et barn end Uni –.

Det skar i hende, naar Birgit tog barnet fra hende og snakket til det: «Gaa til tante Birgit –.» Uni kunde ikke overvinde sig til at sige «tante» Birgit.

Der kom en spurv farende og dukket ned i juleneget, som hang hvidt og vissent udenfor i solen – saa en til, og saa en hel skare, der endevendte de tomme aks og skreg øredøvende og metalskingert.

– Der var noget med spurve og juleneg – et indtryk, Uni ledte efter. – Jo. Det var netop den dag, hun blev liggende; hun havde været et ærinde oppe i grøntforretningen. Da havde hun staaet og seet paa en spurveflok, som skreg og støiet i et juleneg. Det var inde i en liden forhøve – saan en med et lidet syrinlysthus, tre høistammede roser i bastmatte og et bed med sorte, raadne asters. – Der laa neget inde paa den skidne, hullede tøsne.

Hun husket pludselig beklemmende tydelig hele billedet – og sin egen usigelig hjælpeløse følelse af armod og lidenhed.

Hendes taarer løb langsomt, langsomt nedover ^[114]kinderne – de var ganske kolde, naar de kom rindende ned paa halsen ved øret.

*

Da hun vaagnet var det mørkt i soveværelset og lampen tændt i spisestuen.

«Kristian!»

«Naa – du har sovet ordentlig, du. Skal jeg tænde inde hos dig – hvordan staar det til? Vil du ha middagen din, saa skal jeg kalde paa frøkenen –.»

Det saa næsten festligt ud, da lampen var tændt paa kommoden og lyste paa alle blomsterne.

«Nei for en deilig rose – er det du, som har havt den med?»

Kristian kysset hende. Han satte sig paa sengekanten:

«Nei men du maa da vel være sulten?»

«Jeg vil vente lidt, tak. – Skal du paa kontoret igjen?»

«Jeg maa nok det, desværre.

«Du – imorgen, naar jeg faar komme op – er det ikke deilig at det er søndag, saa du er hjemme – du maa vist gaa og leie mig; jeg tror, jeg har glemt at gaa næsten.»

«Gudskelov, jeg har dig saa langt.»

«Jeg er næsten ikke noget brun i ansigtet mere – er jeg vel? Gud, hvor jeg glæder mig til at bli nydelig igjen.»

Kristian klappede hende.

«Hvor jeg elsker dig du – Uni.»

«Stakkars gut – du glæder dig vel til at faa mig op – du faar vist ikke videre godt stel heller,

mens jeg ligger her –.»

[115] «Naa – jeg lider nu ingen nød da.»

Uni lo. Hun stak haanden ind under hans mansjet og kloret ham lidt:

«Uf Kristian – du kunde gjerne være saa galant og sige, at her var frygtelig – og du fik ingen mad og gik med huller paa strømperne –.»

Kristian lo.

«Giv mig lilleemor da, Kristian.»

«Hun skulde vel ha flasken sin nu, forresten.»

«Derfor kan jeg vel faa lov at laane hende lidt, vel?»

*

Kristian tog tullen med barnet. Han haandterte den helt rutineret allerede.

«Du Uni – fru Clausen du ved, hun havde hellerikke nok til sin lille gut, og den fik Mellins food ved siden af; den trives saa kolossalt, siger Clausen.»

Uni tog om barnets ørsmaa hænder, de stak blaarøde og rynkede ud af altfor vide ærmer. Det var et ynkeligt lidet og magert barn, skrukket i huden overalt; aarerne laa som et violet net allevegne under, og hænderne var ganske smale.

«Du Kristian – jeg ligger og tænker paa mama – hvor forfærdelig glad hun maatte være i mig.»

Kristian bøiet sig ned over sin hustru og sit barn, samlende dem begge i et kjærtegn.

«Jeg tænker paa, hvor forfærdelig glad jeg er i dere begge!»

«Hvis nogen kom og sa til mig, Kristian – at jeg maatte lide det om igjen, altsammen, ellers kunde jeg ikke faa beholde hende – ved Gud, du, jeg vilde det – jeg vilde ikke grue engang –.»

*

[116] Kristian var gaet. Uni laa og følte barnets lille bløde hode under sin haand. Hendes egne ord blev ligesom ved at fylde rummet.

Hun mente dem. Ja hun gjorde. – Aa, mange gange var det, som hjertet kunde springe i stykker i brystet paa hende – saan syntes hun, hun holdt af dem, Kristian og barnet deres.

Vidste hun bare, hvor godt hun skulde faa gjort det for ham. Det kunde hænde, at hun følte det, som hun maatte forskrige sig, forstrække sig, spænde sin sjæl til dens yderste grænser – fordi hun ikke kunde bli kvit en følelse af, at han elsket hende, mere end hun elsket ham, mere end hun fortjente. Hun laa jo her og gruet for, at hun ikke skulde kunne gi ham nok igjen for det, han gav.

Hun havde været lei mod ham ofte i vinter. Fordi hun bildte sig ind, naar han snakket saa meget om barnet og var saa glad for det skulde komme, saa var det fordi han nu var sikker paa, at han havde hende, at nu tænkte hun vist ikke mere paa noget udover hans hjem, hans barn. – At hun virkelig kunde være saa lav.

Det var jo det fortvilede, at det gik saa bra med den sidste rollen. Det kunde komme af, at hun havde været unormal, eller af det, hun havde oplevet den vaar og den sommer – ialfald, hun havde sluppet sig løs som aldrig før. Det var ikke noget at regne paa – kunde absolut ikke kaldes et gennembrud eller sligt –.

Men det var nok til, at hun syntes det var forfærdelig, da hun saa pludselig maatte holde op. Og Kristian havde været fortvilet for hendes skyld. Men ^[117] det var ligesom blit til ingenting igjen – hun var alt kommet saa uendelig langt bort fra det hele. Til Torbjørg forleden var oppe og saa paa den lille. Saa havde hun fortalt, der var saa mange, der snakket om hendes spil. – Hun burde forfølge sin succes, straks hun kom op.

Efterpaa havde Kristian talt med hende om det. Hun maatte ikke, maatte ikke ta noget hensyn til andet end sig selv. Det var jo hendes liv – han vilde ikke staa iveien for hende. Tilsidst bad han:

«Gjør det for min skyld, Uni!»

Hun vilde ikke gjøre det. Hun vidste det: han vilde aldrig i livet gjøre det ringeste for at hindre hende i noget af hendes, han som gik og syntes, han havde gjort uret mod hende.

Men det var umuligt. Hun kunde ikke gaa tilbage til det der, og saa være det for Kristian, som han trængte.

Kanske, hvis hun havde været aldeles sikker paa sit talent –.

Nei. Da hun havde kastet sig i Kristians arme, da var det jo fordi hun dunkelt havde haabet, hans voldsomste kjærtegn, hans haardeste favntag, det kunde kvæle hendes egen vilde, afmægtige udve.

Aa, den levet endda. Der var noget i hende, der altid vilde længes ud, noget af hendes inderste væsen, som der aldrig vilde bli brug for i Kristian Hjeldes hjem.

Men det skulde de aldrig faa vide –.

Hun trykket varsomt sin lille pige ind til sig.

«Det skal du aldrig, aldrig faa vide, lille bitte Nora –.»

EN FREMMED

[I.]

[121] Edele Hammer ringte paa i frøken Hansens pensionat og blev lukket ind i en skummel entré der lugtet vondt. Pigen oplyste, at frøken Hammers sager var kommet, men den andre damen havde nok ikke faaet sine ting ud endda. – Saa viste hun Edele ind paa nummer 11, en dør dybt nede i mørket.

Edele mønstret i smug ternen – hun var elegant friseret med en pølse af haar nedover panden – i lastings bluse med klar hals og stramt lakbelte.

Eftermiddagssolen havde sin rigtighed. Det lille overfyldte værelse var fuldt af gyldent lys. Der lugtet dame – kjoleliv og parfume.

Hun gik til vinduet og aabnet – ud mod en graa gade; skidne huse i skyggen ret imod, façader knudret af stukornamenter, triste vinduer med forsømte blomster i sjasket silkepapir. Gaden løb ud i en plads, som hun kunde se en snip af – samme slags huse, men i solskin, en gylden skinnegang over den graa stenbro, og kobberøde telefontraade over den blaa himmel. Bag et plankegjærde, der brød husrækken, vældet tunge trækroner ud i solen – med en slankt kneisende fabrikkpipe bagom.

Hun stod lidt og lytted ud mod skridt paa gaden, vognrammel og fjerne pianoer – og dunk-dunk etsteds [122] fra, hvor der blev arbeidet i stenbroen – hvert slag blev ligesom ved at dirre længe i den tunge, støvede solluft.

Edele snudde og besaa værelset. I en krog stod hendes kuffert. Ellers flød den anden dames effekter udover. – Kjoleliv, skjorter og sko rundt sengen, et grønt forhæng over en døraabning bulet ud over damens klær. Paa bordet laa leiebiblioteksbøger mellem et rinstenskjæde, en kam med gult haar paa og et brev til frøken Hildur Fjære. En gjild kommode med messingbeslag var propfuld af nikkelæsker og celluloidæsker og porcelænsæsker og naalepuder med broscher og haarnaale – hvidt omhæng om speilet og paa hver side et indrammet billede af Psyke og Napoleon.

Edele segnet ned i en slidt plyschsofa og tænkte opgit paa visergutkontoret, der skulde komme med hendes sager –.

Det banket. Ind kom en liden, lys dame med haarpølse nedover et sødt, hvidt og rødt ansigt, haaret glitrende fuldt af kamme og spænder. Hun var rund og blød og snørt, i skotsk silkebluse.

«Ja Gud hvad maa De tro om mig – jeg er frøken Fjære – frøken Hammer? Velkommen da – jo her ser ud – og nu er her to flyttemænd med Deres møbler, ja De *maa* undskyldte – jeg har brev til Dem og.»

Frøken Fjære fortalte en lang historie paa sit syngende sørlandsk, om hvordan hun ikke kunde komme ind i det pensionat, hun skulde flytte til; hun maatte ligge her hos en veninde nogen dage. Saa gik hun over til at fortælle om frøken Hansen.

«Ja Gud ved, hvor længe De holder ud her! ^[123]Nei undskyld, hvis jeg forstyrrer, men jeg tænkte, jeg kunde hjælpe Dem lidt –.»

Mens hun ryddet, læste Edele sit brev:

«Kjære Edele!
Mange tak for Deres hjertelige tillykke. –

Ganske uventet maatte jeg reise til Kristiania, kom idag og skal videre imorgen. – Jeg ved, De flytter idag, men vilde være svært glad for at faa træffe Dem. Kan De ikke gjøre mig den fornøielse at spise aften med mig. Jeg skal være ved Atenæum klokken 7 og blir meget glad, hvis De vil komme.

Mange hilsener, Deres hengivne ven
Per Dyrssen.»

Saa brød flyttemændene ind med bogskabet.

Frøken Fjære maste omkring Edele og hjalp til at ordne.

«Gud hvor pent De faar det – saanne yndige ting De har. Noget saa deilig som at ha egen seng – jeg skal skrive til papa og be om at faa kjøbe en – for saant stel som med sengklærne her – ja man kan simpelthen resikere de skrækkeligste ting –.

Edele fik sagt, hun skulde ud til aftens, maatte klæ sig om. Frøken Fjære blev siddende og snakke.

«– Ja kanske De vil jeg skal gaa saa –.»

«Nei kjære, det er saa hyggelig, at De sidder her –.»

Hun kunde ikke fordrage at klæ sig, naar nogen var inde. Men herregud – jage pigebarnet kunde hun jo ikke. Hun tog kjolen af.

«Neimen for en sød frisertrøie – aa De var en engel, hvis jeg fik laane den engang og sy efter – jeg skal ha no nyt undertøi –. Gid for et haar De har, menneske, hvad vasker De det med –.»

[124] Edele blev efterhaanden rigtig velvillig stemt mod Hildur Fjære. Da hun var færdig, havde hun faaet hele den andens livsløb – hun var eneste datter af konsul Fjære i Mandal, 18 aar, og havde gaaet paa Industriskolen, nu skulde hun faa bli i byen og synge og lære bogholderi. Saa havde hun været hemmelig forlovet med en kadet, som var død ifjor. Forresten havde Edele faaet en indgaaende kritik af frøken Hansen, pensionærerne og etpar andre pensionater, hvor Hildur havde boet før.

Edele stod færdig til at gaa og lod sig endnu engang beundre af Hildur Fjære.

«Bevare mig for en figur De har – ufja, *jeg* kan ikke gaa uden korset, jeg er rent uanstændig da. – Igrunden, det maa være skrækkelig for en dame ikke at være no pen, tror De ikke? – Endda, stygge damer har svært herretække ofte –.»

Edele gik nedover Karljohan, lysklædt og glad for, at hun var pen.

Hun var høi og slank – bred over skuldre og barm. Det var selve brystkassen, der var dyb og hvælvet med et elegant sving ind mod de guttesmale hofter. Armene var spinkle og hænderne fine og lange, men halsen var kraftig, rund og sterk og nakkebred.

Hun bar hodet høit, og livet havde ikke merket hendes ansigt. Drømme og tanker riper ikke furer; de lægger kanske en skygge om mund og øine, men saalænge ansigtet er ungt og blødt, saa er skyggen saa flygtig, at det synes, som et eneste smil kan jage den bort for bestandig.

Edeles mund var alvorlig; den var fyldig og rød, [125] men det var ikke den hidsige rødme paa en bleg kvindes mund, det var en sund og uskyldig roserødme i et rødkindet, lidt fyldigt ansigt. Øinene var store og lysegraa under tunge, hvide øienlaag og rolig buede bryn. Det store, mørkegule haar bar hun skilt paa siden og flettet i knude lavt over nakken.

Edele gik langsomt og lod folk se paa sig. Der var intet, der var æggende ved hende: Mændenes øine sagde, en pen pige, ikke mere; damernes tog helt om hende og hendes klær – fór detektivskarpt over hansker og underskjørt og støvler, om det var i orden med det andet, og Edele gik langsomt og holdt op i sin lyse raasilkedragt med tryk samvittighed.

Den pinte, forkomne stemning, der var faldt over hende oppe i det triste pensionat – lidt velvillig beundring, lidt varmt solskin over hendes nye klær havde endda kunnet kjæle den bort, og hendes sind var svunget op i lykkelig sikkerhed.

– Det blev rart at træffe Dyrssen naturligvis. Hun var glad, han havde skrevet, og at hun havde svart paa hans brev. For, skulde hun faaet det saan ganske uforberedt af hans egen mund, at han havde forlovet sig, var hun kanske blit lidt forbløffet alligevel.

Han kom fort imod hende, og de rystet hinandens hænder.

«Gratulerer igjen da! – Og De maa undskylde, jeg har ladet Dem vente –.»

Det var en af Edeles smaa ærgjerrigheder at hun var præcis – i det hele var hævet over smaa fruentimmeragtigheder.

Dyrssen foreslog Frognersæteren. De stod udenpaa ^[126] trikken og snakket. Det var næsten, som Per Dyrssen havde lidt vanskelig for at finde igjen deres gamle tone. – Edeie merket det og følte sig en smule overlegen.

Han var høi og bredskuldret, lidt svær – saa sværere ud i lys sommerdres. Det tætte, sorte haar var graasprængt ved tindingerne; der var ogsaa graa stænk i det spidse skjæg, som skjulte, hvor mund og hage var tung, og der laa et helt fint net af rynker under øinene – staa graa øine, som saa smaa ud, fordi ansigtet var fyldigt og fordi han ofte smilte lidt.

De fik et bord paa verandaen.

«Ja De undskylder, jeg ikke kom opom Dem – jeg vidste ikke, om det passet Dem, naar De laa paa flyttefod. Saa tog jeg mig den frihed at skrive. – De forlader moder Sveen De og? – Igrunden hvorfor?»

«Aa. De nye menneskene saa saa kjedelige ud. Der var ikke no hyggelig, da De var reist. Og saa ved De –,» Edele lo og løftet glasset – «vidner til mit nederlag. Naar jeg nu havde lagt sterkt an paa Dem –.»

De lo og drak.

«Og saa skal jeg hilse Dem fra min kjæreste og ønske Dem velkommen hos os.»

«Tusen tak.»

«Ja Karen sagde, hun haabet, mine venner vilde hygge sig i vort hjem. Og især De –.»

Edele var misfornøiet med sin egen følelse af ubehag ved dette fremmede navn i hans mund.

«De har kjendt Deres forlovede før, skrev De?»

«Det er min ungdomskjærlighed,» sagde Dyrssen og smilte igjen. «Karen Rude – hed hun dengangen. ^[127] Hun kom hid til byen i 87-spillet. Her skal De se –.»

Han tog to fotografier af sin lommebog og rakte over til hende.

«Tak. Hvor yndig hun er!»

«Det fik jeg dengang. Det der er tat iforfjors. Det er min tilkommende stedsøn, hun sidder med.»

«Hun ser forfærdelig sød ud.»

«Hun var bare atten aar da. Ja, hun var yndig. – Dere minder meget om hinanden.»

Han sagde det alvorlig uden tanke paa, at det var en kompliment. Og han saa, hun lagde ikke merke til det.

Per Dyrssen følte pludselig varmt og sterkt, hvor glad han var i hende. Fordi hun netop var saan, uden behagesyge, uden fordringsfuld kvindelighed – en ærlig, paalidelig, god ven.

Klog og naiv, uerfaren, med skarpe, iagttagende øine – varm, men med uberørthedens kølige hud over sit sind.

Hun var tyve aar yngre end han, og hun var kvinde og vakker. Det havde vel git venskabet en liden pikant buket. At hun var det, og at de havde kunnet være venner, *bare* venner, i henved tre aar. Han tænkte paa det nu – hvor ofte han havde gaaet og smilt efter hende – naar de havde sagt hinanden farvel. Fordi hun var saa alvorlig og ivrig – saa ung. Man maatte vel bli saa gammel, som han var, før man kunde forstaa det, hvor sød hun var. Og hos ham var hun altid sikker, vidste, hun aldrig vilde bli misforstaaet. Ikke fordi de havde havt saa meget at betro hinanden, forresten, saan direkte. Aajo, han nok. ^[128] Hvor meget han igrunden havde fortalt hende – om sine egne ungdomstanker – naar han saa noget af det samme speilet i hendes øine –.

«Deres skaal da, Edele Hammer!»

Det var det første glas af champagnen.

«Vi maa da først drikke for Dem – og Deres forlovede!»

Dyrssen rystet paa hodet.

«Nei Edele, først De! Husk paa, De har tyve aar mere end vi til at være lykkelig i!»

Hun lo lidt.

«Ved De hvad mine veninder har sagt altid, naar de forlovet sig –.»

«Jo da, at De skulde gaa bort og gjøre ligesaa. – Og nu tror De vel, at jeg skal gjøre det samme. Og saa –,» Dyrssen blev alvorlig –. «Naar Deres veninder blev forlovet, saa var der igrunden ikke mere mellem dere. Og saa skammet de sig lidt, og saa feiet de det af med det der, gaa hen og gjør det samme, Edele –.»

«Det var forresten ikke det, jeg tænkte paa,» sagde hun alvorlig.

Hun havde alligevel følt noget sligt. Dette var enslags afskedsfest. Og hun var utilfreds med sig selv, der sad og blev melankolsk. Det var ikke rigtig ærligt – at hun havde ønsket at ha ham for sig selv. Han havde været saa meget for hende, og hvad havde hun igrunden kunnet være for ham –. Gud fader, alt det som hun selv hemmelig ønsket og længtes til livet – hun burde været meget mere glad for hans skyld. Han var, akkurat som han pleiet, han lo, da han sagde «min ungdomskjærlighed» – men hun ^[129] havde følt, der laa saa meget, meget under. Og hun havde forstaaet altid, hvor han var ensom –.

«Men De ved, Edele, De har selv sagt, venindeskab er det modsatte af venskab.»

«Jamen det var ikke pent sagt af mig.»

«Pent – er det ikke sandt forresten?»

«Det er det forresten ikke heller, tror jeg. – Ordentlig veninder har jeg aldrig havt, skal jeg si Dem. Disse damerne, som kom til mig, som jeg var sammen med – det var igrunden lumpent af

mig, at jeg gjorde nar af dem sommetider. For de var svært snille og bra igrunden. Jeg syntes bare, de var lidt komiske – naar damer altid tror, at nogen er forelsket i dem, eller de er forelsket i nogen – og de betror mig fire kjærligheder paa et aar – og jeg betrodde dem aldrig nogetting. Forresten var det vist derfor, de likte mig saa godt allesammen – jeg lod altid dem snakke –.»

Edele lo, og Dyrssen lo.

«Ja,» sagde Edele. «Og nu sidder jeg og snakker stygt igjen. Men hvorfor i verden betror damer sig til andre damer – det er da dumt.»

«Ved De, Edele – De minder mig om en liden silkestrømpe, der er dumpet opi en kurv med uldsokker –.»

«Ja det maa De jo tro, jeg synes jeg er. – Men herregud – alle de mennesker, jeg er kommet lidt indpaa livet – i sine egne øine staar de paa hver sin søile og ser ned paa alle de andre. Selv de aller almindeligste. Saa vi er vel samme ulla alle –.»

«Ja, det siger De –.»

«Men jeg mener det selvfølgelig ikke. Nei. Og ^[130]jeg ved godt selv, det er uheldigt. Især fordi man kommer saa let til at synes da, man er no saa aparte. – Men jeg ved jo godt, der er silkestrømper i lange baner paa andre hylder. Der gaar akkurat tolv par paa dusinet af dem og.»

Dyrssen sad lidt. Saa sagde han:

«Filipine.»

Edele saa forbløffet op.

«Jo, det var i julen. Husker De ikke, vi spiste filipine til første gang, De ikke var ærlig.»

Edele lo.

«Vil De indrømme, jeg har vundet, eller skal dette ikke gjæls?»

«Joda. Endda jeg mente forresten, at jeg mente det, som jeg sagde.»

Kaffen kom, og Edele fik cigaretterne. – Det var blit helt mørkt nu, svart høstnat, med byen gnistrende af lygter nedenfor.

«Ser De, Dyrssen, – man ved en hel del om sig selv –, ser mange fine smaa traade paa kryds og tvers. De andre ser man bare udenpaa – bare de grove spræl, de gjør. Hvis man forstod dem lidt mere, var man kanskje ikke saa hovmodig, som – naaja, jeg *er* hovmodig. Men mig selv forstaar jeg ikke, og jeg bilder mig ind, det er fordi, der er saa meget –. Og sommetider bilder jeg mig ind, jeg forstaar andre, for jeg ser saa lidet i dem. Det er *min* feil –.»

«Jeg synes, De forstaar noksaa bra. – De vil da ikke komme med det der kjærringtul om at forstaa alt er at tilgi alt?»

«Jamen –.»

[131] «Neimen. Der skal være nogen, som ikke forstaaer – for at slaa af. De nemlig, som har ret. De har det – hvorfor skal De tilgi det, som De aldrig vilde kunne gjøre selv –?»

«Hvordan kan jeg igrunden vide, at der er noget, som jeg aldrig vilde kunne gjøre selv. Jeg har jo ikke været forsøgt –.

Der er ting, som jeg sommetider tænker paa. Naar jeg hører noget, som jeg synes er rigtig modbydeligt – saan at det rent kryber i mig af ækkelhed. Som den historien om fru Bentsen, som alle folk snakket om i vinter. De fortalte sligt i pensionatet og paa kontoret, sladret lidt og glemte. Jeg gaar og kan ikke bli færdig med det, kan ikke holde op at tænke paa det. Hvordan *kan* nogen kvinde gjøre sligt –. Vi unge piger, vi ved jo nok alt det der. Men de, som har oplevet det, været gift med en mand. – Saa er man ikke ræd længer, for det, man ikke har prøvet. Kan nogen af os være sikker paa, hvor rene vi vilde være, naar vi først var med i legen –.»

«Saant faar De ikke lov at tro om Dem selv, Edele!»

«Jeg tror det naturligvis ikke heller. Men jeg bare er ræd –.»

«Jeg tror ikke, de andre, De taler om, har været rædde.»

«Det kan De ikke vide, Dyrssen. Dere mænd faar saa lidet at vide om os.

Mødre og søstre snakker ikke om sligt. Og om dem, som dere elsker, eller som elsker dere, faar dere aldrig vide sandheden. Jeg har lagt merke til, [132] de af mine veninder, som har havt flest kjærlighedshistorier, ved mindst om mændene.»

Dyrssen nikkede inde i tussmørket.

«Og jeg synes, mænd og kvinder har næsten aldrig noget sammen andet end denneher kjærligheden –. Vi har jo ikke noget andet, som vi kan leve for. Faar vi ikke vort eget hjem, saa faar vi ikke noget, som er vort eget. – De har altid været saa forfærdelig snil mod mig. Og det snilleste af alt var, naar De snakket med mig om Deres arbeide, viste mig Deres tegninger og tog mig med paa bygningerne og forklarte. For det er ikke no urimelig, naar en mand ikke tror paa, at kvinder interesserer sig for ordentligt arbeide. Vi skjønner os igrunden ikke paa det – det blir mest humbug og diletanteri – vi gjør det vist oftest slig, at er det levebrødet, saa pynter vi os med arbeide og interesser, istedetfor at gaa op i det. Ja, De skjønner, hvordan jeg mener. – Jeg kan godt forstaa, om en mand ærgrer sig indvendig, naar en dame sidder og snakker om hans interesser, som er alvor for ham, og synes, det er paatrængende og anmasselse –.»

«Kjære Edele –,» hun følte hans stemme var varm og oprigtig, skjønt han lo. «Jeg skulde gjerne se Dem baade paa tinget og i kommunen – den ene retfærdige ogsaa videre –. Men helst gift ogsaa, med en mand, der er god nok til Dem – og med tolv kjække sønner –.»

– Da de gik ned fra verandaen – Edele stod paa det øverste trin og trak hanskerne paa – kom der en ung herre bort og snakket nogen ord med Dyrssen.

[133] «Ja,» sagde Dyrssen, da hun kom ned til ham. «Tror De nu den unge mand der for eksempel interesserer sig mere for sit arbejde, end – nei bare halvt saa meget, som De for Deres kontor. Aanei desværre, Edele, det er nok saa for mange mænd ogsaa, at arbeidet, det er bare maden, det. Saa for den sags skyld behøver De ikke at foragte kvinden –.»

«Hvem var det da?»

«Aagaard heder han. Han var hos mig en stund.»

«Er han ikke svært ung? – Han kan da komme til at faa mere interesse for sit fag siden.»

«Neppe. Han er paa et kommunalt kontor nu.»

Saa lo de begge.

De blev enige om at gaa til Slemdal. Saa kom de forsent til sidste trik. Klokken gik til to, da de kom til hendes gadedør. Mens de stod og sagde farvel, kom en herre og gik ind. Han hilste paa Dyrssen. Det var Aagaard.

*

Den næste morgen var søndag. Hildur Fjære kom med kaffe og hjemmebagte kager til Edele paa sengen.

«De var nok ordentlig paa rangel igaar, De? Aagaard fortalte, at De kom hjem klokken tre. Arkitekt Dyrssen, er det en ven af Dem?»

«Ja, det er en gammel ven af mig.»

«Familie? Han skal jo være saa morsom jo? Men en frygtelig boheme har han nok været – en af de allerværste.»

«Han er ialfald det nobleste menneske jeg kjender,» sagde Edele –.

«Hvad er det for en, den Aagaard,» spurgte hun lidt efter.

[134] «Jo han er fra Arendal. Forfærdelig vakker, synes De ikke? Men rasende hoven og indbildsk. Og rangler fælt. Gud, jeg har mange gange hørt han komme hjem paa lyse morgenen. Og han har havt damer med hjem og –.»

«Men taaler frøken Hansen da sligt hos sig –.»

«Hvad vil De, hun skal gjøre? – Det er ham, der har det værelset derinde –.»

Edele sagde ikke mere. Den gamle, pinefulde uvilje mod livet skyllet over hende – bredte sig ogsaa til lille Hildur.

«Nu skal jeg gaa op og skjære frokost til Dem, jeg – vi faar ikke mad her efter elleve. Kan vi ikke gaa tur, naar De er færdig?»

Da hun kom ind i dagligstuen, sad Hildur i sofaen sammen med Aagaard.

Han saa slet ikke ud, som Edele havde tænkt sig ham. Han *var* pen – fin og slank, med noget af barndommens fylde over sit ovale ansigt. En vek, rød mund, brune øine og vakkert, mørkt haar. Lidt bleg og lidt slap saa han ud.

Han bad om at faa gaa med dem. Edele var ikke videre glad for det. Men naar Hildur Fjære saa aabenbart havde et lidet sværmeri der, saa.

De drev udover Drammensveien. Edele gik og følte sig jammerlig forladt midt i søndagsstrømmen. I denne by, hvor hun havde levet hele sit liv, kjendte hun ingen – hun, som kunde gaa hjem fra kontoret aften efter aften, opover tætte Karljohan ved halvottetiden uden at behøve hilse en eneste gang.

Alle de andre, – for hendes syn dannet de en afsluttet verden, et samfund, hvor liv var filtret ind ^[135] i liv, – sondret i klikker, ordnet i lag, men med levende trevler imellem, der førte liv og blod. Hun var udenfor alt det, der bandt disse mennesker sammen, – de nedenunder, der sladrer og snobber og streber sig opefter, de ovenpaa, der maa føle, der er lag nedenunder, de staar paa. Og alt det, det binder lagene sammen – familie og selskabsliv og forretningsliv, – det lykkelige, hjemlige kjendskab til, hvem de er, alle man møder, hvem de hører sammen med, hvem de omgaaes, hvordan de sidder i det – hvorhenne de sidder –.

Hildur vidste noget om dem allesammen – mest om dem, hun ikke kjendte. Edele lod de to andre snakke. Men hun merket med en liden taknemlighed, at Aagaard hele tiden søgte at trække hende med i samtalen.

Da Hildur tog farvel med dem for at gaa til middag til en tante, havde hun ikke længere saa meget mod at gaa hjemover med Aagaard.

«Ved De, hvad jeg synes er artigt med Kristiania, frøken Hammer? Man træffer aldrig et menneske, som er født her i byen.»

«Jeg er nu forresten født her.»

«De? – Tænk jeg var aldeles sikker paa, at De var da ikke Kristianiadame.»

«Hvorfor det?»

«Nei jeg ved igrunnen ikke. – Jeg vilde havt Dem til at være udenlandsk næsten –.»

«Min mor var svensk. Kanske det er det. Hun trivdes aldrig rigtig her. Saa siden min far døde, og da var jeg bare barn, blev jeg ligesom noksaa rodløs her. Mor blev ved at regne sig for hjemme i Stockholm, ^[136] og saa havde vi næsten ingen omgang her. Saa mit hjem svævet ligesom i luften etsteds udenfor denne byen. Der er nemlig meget mere forskjel paa norsk og svensk, end man tror i almindelighed –.»

«Jamen Deres far var norsk?»

«Ja, det vil sige han var fra Meldalen –.» Edele lo. «De ved, folk deroppe regner sig næsten for et andet folk end Kristianiamennesker.»

Aagaard lo. Edele følte lidt flaut, at han ikke havde forstaaet større af det, hun havde sagt.

«Ja,» – sagde Aagaard. «Jeg kom hid til byen, da jeg var 16 aar, jeg.»

«Men De har Deres hjem i Arendal.»

«Det har jeg nok. Men man blir saa fremmet for dem, naar man bare er hjemme saan i ferierne – De ved, etpar dage nu og da. Og saa bor man herinde i pensionater og sidder paa kaféer om kvelden, fordi man ikke har andre steder at gjøre af sig, og saa føler man sig ligesom saa fremmet, naar man er derborte – mine forældre er svært kristelige og saan –.»

«Men har De ikke nogen familie her i byen?»

«Nei, jeg har ikke det heller. Det vil si, jeg har nok. To gifte søstre. Men det er jo mine svogres hjem da. De er ligesom helt gaaet op i de andre familierne de. Saa jeg synes ikke, jeg har no at gjøre der. Ja, og saa præker de for mig da,» – han lo tvungent. «Og det kunde de godt la være med. Jeg vilde bo hos den ene af dem, da jeg kom hid ind som ung gut. Men hun vilde ikke ha mig. De var noksaa nygifte dengangen.»

[137] Edele følte en pludselig øm medlidenhed med Aagaard. Stakkars gut.

«Kan vi ikke gaa ind her og drikke et glas vin sammen?» spurgte Aagaard.

Edele sagde neitak, lidt stivt. Aagaard saa skuffet ud, og det varte en stund, inden de rigtig fik samtalen igang igjen.

*

Hun sad alene inde paa sit værelse og spillet aftenen efter, da det banket. Det var Aagaard.

«Jeg hørte, De var hjemme. Kan jeg ikke faa lov at sidde lidt og høre paa Dem?»

Edele lo lidt forlegent.

«Jeg spiller aldrig for folk – jeg kan ingenting. Men kjære sæt Dem da –.»

For Aagaard stod borte ved døren og saa noksaa trykket ud.

«Tak, faar jeg lov. – De synes vel, jeg er forfærdelig paatrængende, som kommer saan. – Men jeg hørte, De sad og spillet. Jeg er saa forfærdelig glad i musik. Ikke fordi jeg forstaar mig det gran paa det, men –.»

Samtalen gik noksaa smaat. Aagaard reiste sig:

«Faar jeg lov at se mig lidt om? Her er blit saa fint saa. De har saa meget pent.»

Han tog bortover lampens hvide porcelænsfod.

«Akkurat saan havde vi hos min bedstemor. – Uf, der sidder nogen fyrer og venter paa mig nede paa Grand – jeg har ikke spor af lyst til at gaa ud iaften. Faar jeg lov at be Dem om at laane en bog –.»

Han stod borte ved hendes bogskab og saa paa bøgerne:

[138] «Edele. Heder De det –. Det var et vakkert navn. Jeg kunde forresten tænke, De hed noget sligt, – fint, gammeldags. Kan De gjette, hvad jeg heder? Alf – er det ikke et skrækkeligt navn paa et voksent mandfolk?»

«Vil De drikke en kop te –?» Edele havde bestemt sig til at forsøge at være lidt hyggelig mod ham.

«Tak, det vilde jeg svært gjerne. Det er skam, jeg kommer saan og forstyrrer Dem og gjør Dem bryderi. Det er forfærdelig snilt af Dem.»

Edele tændte spritapparatet. Og da han bad igjen, satte hun sig til pianoet og spillet.

Han gik rundt og saa sig om igjen, mens hun gjorde teen færdig.

«De har det saa forskjellig fra andre damer, De, frøken Hammer. Jeg synes altid, damer pleier ha saa mange maaneskinslamper og sligt –. Nei se der da –.»

Han havde faaet øie paa et par indrammede akvareller – gamle bygninger fra Hallingdal, slotte fra Skotland. Hun havde faaet dem af Dyrssen.

«Dyrssen, er det en slegtning af Dem det? – Nei jeg tænkte det bare fordi Deres far var fra den kanten –.»

«Nei, men jeg kjender ham godt. De har jo været hos ham engang? Han er vel morsom at arbeide hos?»

«Aaja. Det er en svært kjæk kar. Han er ligesom mere kunstner end de fleste andre arkitekterne her –.»

«Synes De ikke, det er svært morsomt at være arkitekt?»

[139] «Aa – saan underordnet paa et arkitektkontor, det er nu ikke stort andet end enhver anden underordnet kontorplads da –.»

«Neimen De tænker vel paa at bli selvstændig engang, De ogsaa?»

«Der er saa liden fremtid for arkitekter hertillands. – Og nu har jeg jo været saa heldig at komme ind i kommunen. Saa jeg faar vel holde paa det. Det er jo ligesom mere sikkert –.»

Han sagde, før han gik:

«Jeg har tænkt paa, – det gik vist ikke an – De likte vist ikke, – at jeg bad Dem gaa og drikke vin med mig igaar –.»

Edele blev rød. Hun havde ikke likt det. Og hun sagde noget om, at hun syntes ikke om at damer gik ud saan med fremmede.

«Jamen nu – ikkesandt, jeg synes da, nu kjender jeg Dem. Faar jeg lov at be Dem om en ting – ellers tror jeg, De er fornærmet. Faar jeg be Dem med paa en koncert en aften?»

*

De andre, som bodde i pensionatet, var mest unge forretningsfolk, etpar kadetter og studenter – løs og ledig ungdom af den slags, Edele havde truffet saa mange af.

Edele havde foresat sig at være hyggelig og omgjængelig – ikke stiv og hoven. Hun var ikke sikker paa, at det lykkedes helt overfor de andre. Men Alf Aagaard og Hildur Fjære kom ofte ind til hende om aftenerne.

Hun havde bedt dem begge ind til sig, aftenen før Hildur Fjære skulde flytte. Og da de sent paa ^[140]natten var gaaet, og hun ryddet op og luftet, gik hun og forsikret sig selv, at folk var meget hyggeligere og sødere, end hun pleiet mene. Og hun selv var bare en sær, egen og fordringsfuld person, som ikke havde noget med at gaa og føle sig fin paa det.

Men dagen efter kom der en pakke fra Bergen. I den laa der etpar lysebrune, klare silkestrømper og Per Dyrssens visitkort.

*

Hun sad og følte sig fremmet og forsagt oppe hos Dyrssens en søndag formiddag.

Der var solskin, som brød i vinglas og karafler og Skinnet gennem skjære blomsterblade allevegne. Blegblaa røgskyer drev i lyset, stribet sig forbi de nye, tunge og stilfulde møbler.

Der var fuldt i stuen af folk, som var paa visit. Edele kjendte nogen af ansigterne; hun havde seet Dyrssen hilse paa dem paa gaden. Der var bare to damer foruden hende, to fruer, som var der med sine mænd.

Karen Dyrssen kom bort og satte sig ved siden af hende. Det var en liden, spinkel dame med store, brune øine.

«Nei De faar ikke gaa endda, frøken Hammer. Vi vilde saa gjerne, De skulde bli her til middag –.»

Dyrssen og hans kone kom ind – de havde fulgt de sidste visiter ud.

«Ja Edele,» – Dyrssen satte sig overfor hende. «Sig mig saa, synes De, jeg gjør en latterlig figur som ægtemand. De har naturligvis siddet her og kritiseret mig ganske stille –.»

^[141]Edele kom til at le. Hun havde siddet og følt sig haabløst udenfor det hele – og udenfor ham her i hans nye hjem.

«Ja gudskelov da Karen – det værste er vel over nu –. Bare saa Tom kommer vel og vakkert

tilbage – han gik paa Bygdø. Jeg haaber, han ikke er druknet. Skaal da –.»

Tom Alvær kom. Han var lyskruset i haaret og lang, længere end sin mor – med kort og bollet lidet ansigt og trutmund.

«Goddag mor, goddag far – naa, var det ækkelt? Og fy saa mange, som her har været –.»

«Tom da,» sagde fru Dyrssen.

«Kjære dig – lad os ikke spille nogen komedie. Jeg begynder at vænne mig til min overlegne stedsøn – faar se, hvad har du der?»

Tom lagde en haandfuld planter paa bordet. Edele skjøv en avis under og fik et nik af fru.

«Den der er vist sjelden, far – ved du, hvad det er for en?»

Edele tog planten:

«Nei – men her er en – fandt De den paa Bygdø?»

Edele og Tom snakkede om planterne.

«Interesserer De Dem for botanik, frøken Hammer?» spurgte fru Dyrssen.

«Ja, – det vil sige, jeg synes, det er moro at kjende planterne – man er ligesom mere med i det, naar man ved om allesammen, hvad de heder, og naar de kommer og saan – hvor de hører til, og hvem de vokser sammen med og hvadslags jord de gror i. Man føler sig mere hjemme ude i naturen da –.»

[142] Edele smilte lidt sky. «Naturen» – det var af de ord, hun generte sig lidt for at bruge.

«Vil De se mit herbarium?» sagde Tom.

De satte sig inde i Dyrssens værelse, hun og gutten.

«Jeg gad aldrig presse dem, jeg,» sagde Edele. «Jeg tegnet dem litegran.»

«Det gjør jeg og,» sagde Tom ivrig. «Far tror, jeg kan bli flink til at tegne.»

Edele sad med mapperne i fanget. Hvor disse stuerne passet til Dyrssen. Der var gamle sortlakerte møbler i dagligstuen, med forgyldte muslingskal og mørkerødt damasktræk – hun kunde huske, han havde fortalt hende om sit hjem; det havde været noget lignende. Og herinde, de store bordene med papirer og bøger og reolerne langs væggene, som hun kjendte fra hans ungkarstuer – det fredelige, tilforladelige arbejdspræg havde altid hygget om hende med en stemning fra hendes fars studérværelse, hvor hun sad om søndagsmorgenerne i rent, hvidt forklæde og læste historiske verker før forældrene kom ind til frokost.

«Er De lærerinde De,» spurgte Tom lidt mistroisk.

«Nei?»

«Jo for De ved da greie paa saa meget.»

Edele rystet paa hodet. Hun var lidt forlegen ved det selv, at hun vidste saa meget, og hun pleiet forsigtig at skjule det. I begyndelsen, efter morens død, da hun kom ud paa egen haand mellem folk, havde hun sommetider snakket om sligt. Saa merket hun, at folk syntes, hun var vigtig – og underlig og gammel og kjedelig –.

[143] Fru Karen sad endnu ved pianoet, da Dyrssen kom ind. Han havde fulgt Edele til sporvognen.

Han gik bort og lagde kinden ind til sin hustrus.

«Regner det, Per? Du er jo ganske vaad i skjegget jo.»

Hun stod lidt med armen om hans hals.

«Du – hun var jo sød, din lille veninde.»

«Ja, synes du ikke?»

«Jo svært. Ved du – jeg synes, hun ligner Tom. – Igrunden, det er rart, du ikke har forelsket dig i hende?»

«Aaja. – Kanske det netop er fordi hun ligner en ung gut i meget, som du siger –.»

*

Det blev skiføre før jul. Dyrssen ringte Edele op en fredag og vilde ha hende med paa tur. De skulde gaa op lørdag middag og ligge over paa en hytte.

Det var en hel flok, der mødtes paa Majorstuen – lidt tilfældig sammenskrabet selskab, mange, som ikke kjendte hinanden. Aagaard var der ogsaa i følge med en grosserer Stang og hans frue. Han kom bort og hilste straalende:

«Jeg fik vide, De skulde være med – saa hængte jeg mig paa Stangs. Jeg vilde saa forfærdelig gjerne træffe Dem igjen.»

Han var blit uvenner med frøken Hansen og havde flyttet. Han sad i trikken og fortalte Edele, hvor kjedelig han havde det.

«Jeg tror, jeg er blit for gammel – jo ved Gud! [144] Jeg liker ikke det der kafélivet mere. Mine venner er vist rent ængstelige for mig – jeg sidder hjemme og læser om aftenerne, bare fordi jeg ikke gidder gaa ud med dem. Mange gange tænker jeg paa, hvor hyggelig det skulde været, om jeg turde gaa bort og hilse paa Dem og sidde en stund hos Dem –.»

«Jamen kom da,» sagde Edele glad.

«Er det sandt, jeg faar lov –? Ja for jeg kommer nemlig da.»

Han hjalp hende skierne paa, da de kom ud – laa bøiet ned og lænet sig et øieblik ind mod

hende. Edele bøiet sig over ham og følte en svag forundring over, at hun likte, han rørte ved hende.

Denne høst havde hun været endda mere alene end ellers. Hun orket ikke folkene hos frøken Hansen, og var plaget af, at hun saa umulig kunde like dem. – Hos Dyrssens var hun nok ofte; hun var blit svært glad i fru Dyrssen og i Tom, men alligevel –. Hun merket, at de saa gjerne vilde ta sig lidt af hende, og hun var taknemlig for det, uden bagtanke, men hun blev ræd for at ta mod formeget.

Karen gik ved siden af hende. Hun var nervøs for at Tom skulde gjøre fiasko, lo hun. Der var ikke større anledning til skisport i Bergen. Aagaard forsøgte flere gange forgjæves at komme til at gaa med dem.

Det var deiligt at se skogen snetung igjen – blødt, hvid og graa mod en falmende blegblaa himmel. Det havde rimet dygtig, før sneen faldt tung og vaad og klistret sig ind i baren; alting var sølvgraat og hvidt. Og velsignet deilig at høre skierne gli under sig.

[145] Herrerne vilde forsøge sig i hop i Heghullet. Og nogen af damerne vilde prøve at staa bakken.

Der gled etpar blaalakerte skispidser frem mellem hendes og Karens.

«Kom frøken Hammer, saa staar vi haand i haand sammen.»

Edele smilte ned paa de blaa ski, Aagaards.

«Jaja, vi kan jo godt prøve.»

Aagaard snakket til hende hele tiden, mens de gik opover. Hun hørte ikke, hvad han sagde, men smilte bare op til ham og tog i hans haand, naar han rakte ned til hende.

«De maa slippe straks, hvis jeg dætter, Aagaard.»

Han svarte ikke, lo og klemte hendes haand.

De satte udfor – hun suste nedover med en ny, valen følelse i benene – havde ikke ordentlig styr paa sig, kjendte hun. Aagaards ski fór fortere. Edele prøvet at trække haanden ud af hans i farten – kom ganske uforvarende over etpar dumper, og saa rullet hun grundig.

Nede paa sletten kom Aagaard mod hende med hendes lue, som han havde hentet. Edele stod og lod ham børste sig længe og grundig.

«Fy De skulde skamme Dem, Edele – De kunde godt staaet.»

Edele – han siger Edele, tænke hun jublende.

Hun gik og faldt allevegne – blev ved at være skjælv i knærne. Dyrssen samlet hende op i en liden bakke:

«Hvad gaar der af Dem idag, Edele?»

Hun bare rystet paa hodet og smilte aandsfraværende. Løipen strømmet bort under skierne, ^[146] nu det begyndte at mørkne; der var ingen tyngde og ingen kraft i hendes legeme, men hjertet flakket saa forvirret, og tankerne flakket – der var bare en eneste en bag det altsammen, en sprængende længsel, som hun ikke vilde vide om – som vilde komme gnistrende frem.

Overrumplende pludselig laa der en hytte og lyste med aaben dør. De fleste af følget var alt inde; Aagaard sprang ned og skulde hjælpe hende. Hun fulgte ved siden af ham ind, som det var selvfølgelig, og satte sig der, hvor han skjøv en stol frem til hende foran peisen.

Det var blit bestemt udenfor programmet, at her skulde der spises aftens og danses.

Edele sad i sin kubbestol og saa paa at stuen blev fuld af røg og rop og høirøstede mennesker – følte det hele som en vild, usandsynlig drøm, at hun var drevet hid. Hun havde faaet kaffe og punsch – hvorfra, vidste hun ikke – og hun aanded ind røgen af sin cigaret for at bli svimmel og kjende nerverne lammes til ro et øieblik.

Aagaard sad foran hende paa peiskanten og stelte med ilden; skjæret faldt rødt paa hans unge, bløde skikkelse.

«Jeg tror, de er spænna gærne allesammen her iaften,» sagde han lykkelig op til hende.

Den lille tykke fru Stang var kløvet op paa et bord. I skidragt og lauparstøvler stod hun og danset en mavedans, hun havde seet i Kairo. Dyrssen sad paa en krak midt paa gulvet og akkompagnerte paa trækspil.

Saa sagde Dyrssen pludselig, at klokken var et, de skulde jo videre.

^[147] Edele sad lige uanfægtet og saa de andre fare om hinanden og lede efter rypesække og luer og vaatter og remmer.

«Tom er jo fuld,» sagde Dyrssen og lo etsted i nærheden.

Hun stod udenfor i det blege mørke – der var et dæmreskjær i skogen af en usynlig maane. En efter en blev de røde fakler og de gule lysvifter fra lygterne borte mellen træerne.

Edele gik lige foran Aagaard. De to var blit de sidste. De havde bare det svage lys fra skyerne og sneen; Aagaard havde ikke skilygt.

De var kommet ud paa aasbrynet. Han gled frem ved siden af hende. Edele stod og saa lige ud.

Der stod en opalbleg fuldmaane høit og fjernt bag himmelens fine flordække. Hele den hvide dal foran dem var druknet i det perlefarvede lys, der smeltet alt ud i uvirkelige skygger. Og dybt nede fra skyggeriget steg et hanegal langt, langt borte – som fik svar et andet sted, og et andet sted igjen – nede der i maanedisen.

Han tog omkring hende:

«Vi skal staa sammen her – her er brat ned.»

Hun følte, hendes hud var kold af vinternattens friske kulde, – men blodet flommet varmt og sundt urolig under. Han lagde et øieblik en ung, vindkold kind ind mod hendes.

*

Nede paa hytten holdt de paa at rede senger. Karen Dyrssen og Edele skulde ligge sammen. Herrerne gik og rumsterte ovenpaa og støiet.

Der blev banket paa døren ind til damerne. [148] Det var Aagaard; han havde fundet et silkebaand, som vist var frøken Hammers. Hun gik til døren.

Aagaard tog fort hendes hænder:

«Jeg vilde si godnat til Dem bare – bare til Dem! »

*

Hun laa vaagen og saa dagen gry. Hun havde lovet Aagaard at staa tidlig op og gaa tur med ham om formiddagen.

«Gud bevare mig,» sagde Karen, da hun reiste paa sig. «De vil da vel ikke staa op nu vel!»

Edele saa i det kolde daggry, at Karens yndige ansigt var rynket og falmet. Hun laa med bustet haar og sov i en lyseblaa frisertrøie.

I det bittelille kjøkken stod der en fremmed herre i skjortærmer og stegte koteletter. Døren stod paa gløt, Aagaard gik ude i sneen og smurte deres ski.

«Er det ikke deilig at være kommet op,» sagde han ind. «Frøken Hammer er storartet, er hun ikke?»

Herren i skjortærmer vartet dem op paa en stump kjøkkenbænk.

Det var taage ude – et besynderlig violet lys i luften. De gik langs en liden dal – i lien paa den anden side var der hugget ud, og hver en bar bakke var ganske blaa. Der drev noget ned, som nærmest var frosne regndraaber, men skierne gled fint.

«Det er deilig – underlig,» sagde Aagaard. «Jeg syntes aldrig før, der var nogen mening i det – at jeg levet. Jeg tænkte ikke paa det saa ofte, [149] naturligvis – jeg moret mig, saa godt jeg kunde og saan. Men naar jeg tænkte paa det, saa kunde jeg bli saa trist ofte. Nu synes jeg med en gang, det er saa deiligt at leve.»

Edele seg nedover mellem rimet birkekrat, saa fnuggene drysset koldt nedover hendes hals. Hun stod lidt i skogkanten og saa udover myren. Saa tegnet hun med skistaven et A i sneen.

Aagaard snudde og kom bort til hende. Han skrev et E udenom og smilte.

Han tog om hende – fik hendes ansigt vendt opover og kysset det. Edele lod sig kysse med

lukkede øine og lukket mund. Men da hans ansigt igjen kom nær hendes, aabnet hun læberne og drak graadig i sig livsvarmen fra det andet unge menneskebarn, og hun lagde sig fast og resolut ind til hans slanke, haarde guttekrop.

«Hvad synes du om Aagaard?» spurgte Karen Dyrssen sin mand, da de gik nedover.

«Hvordan mener du?

– Han er en ordentlig liden pøbelgut,» sagde Dyrssen lidt efter. «Jeg vil da haabe, Edele har bedre vet end til at forelske sig i ham.»

«Jeg tror nu forresten, hun har for fint instinkt til ikke at merke det, hvis han er en pøbel, som du siger.»

Dyrssen stanset lidt og ventet paa hende.

«Instinkt – det skal fan hjælpe, er først uheldet ude.»

*

Hun var oppe paa Aagaards værelse for første gang. Og hun havde roser med til ham.

[150] Der fandtes ingenting at sætte dem i, andet end vandglasset, saa hun maatte skjære af stilkene, inden de kunde staa i det.

Aagaard havde frugt og vin til hende. Portvin i en flaske, og to glas og asjetter, der stod omkring paa et medtat chenillebordtæppe.

Edele sad der med en lidt utryg følelse, – det var næsten uhyggelig tomt og stygt oppe hos ham. Ikke en ting, som syntes at være hans – ikke en bog, ikke et billede. Et smalt, langt, fængselsgult værelse med et vindu ud til gaden.

Bare paa natbordet laa der to sorte bøger. Edele gik hen og saa paa dem. Det var bibelen og salmebogen.

«Jeg har lovet min mor, at de altid skulde ligge der,» sagde Aagaard.

Det fløi gennem Edele, hvad Hildur Fjære havde sagt – at han havde havt saanne damer med hjem –. Og hvad han selv havde fortalt om kortlag og venner oppe hos sig. I en underlig, saaret følelse for de to bøger, spurgte hun:

«Jamen du Alf – naar dine venner kommer her og saan –.»

«Ja du kan vide, de har gjort nar af mig for det ofte. Men det bryr jeg mig ikke om. Naar jeg har lovet mor det saa –.»

Edele sagde ingenting. Hun havde en taaget, usikker følelse af, at han ikke vilde forstaa hende.

«Kom og drik da,» sagde Aagaard og tog hende ind til sig.

«Sæt dig paa fanget mit, Edele.»

«Nei her i sofaen Alf.»

[151] Hun blev flau ved tanken om at sidde paa fanget. Voksen og langbent –.

«Vil du ikke sidde paa fanget til kjæresten din engang – det maa jeg si!»

«Tøvete gut!»

Edele slog armene om ham bagfra.

«Synes du ikke, jeg er for stor til det kanske – jeg er jo ligesaa lang som du jo. – Jeg tror sandelig, jeg kunde ta dig næsten –.»

«Ta mig – du pysen –.»

Han var oppe og greb hende, slængte hende bagover i sofaen. Og han kjærtegnede hende saa voldsomt, at hun halveis ræd værget sig lidt:

«Alf – aanei Alf –.»

Han gled ned paa knæ med hodet i hendes fang: «Edele, – ikke vær sint Edele!»

Hun klappede hans haar.

«Kanske det er letsindigt af mig, Edele, dette her. Det kan jo vare saa længe, inden det blir til noget med mig. Men jeg elsker dig saa forfærdelig. Ikkesandt, Edele? – Aa jeg har lovet mig selv, det skal bli et nyt liv med mig herefter – –.

Si at du elsker mig, Edele – gjør du ikke? Si at du vil længes lidt, du ogsaa – vil du ikke?»

«Jo Alf.»

«Jamen du er saa kjølig –.»

«Jeg Alf?»

«Du som ikke vil la mig ha dig paa fanget engang. – Næsten ikke kysse mig engang.»

«Kysser jeg dig ikke –.»

Hun kastet sig voldsomt nedover ham:

«Kysser jeg dig ikke – Alf, kysser jeg dig ikke –.»

[152] «Edele, har du kysset nogen mand før?»

Hun trak sig lidt tilbage fra ham:

«Du har, Edele!»

«Ja,» svarte hun lavt. Og lidt efter sagde hun: «Hvorfor spørger du om det – nu?»

«Det er Dyrssen,» sagde Alf.

Edele rettet sig heftig op i sofaen:

«Nei.»

«Har du havt andre venner end ham og?»

«Nei. Jeg har aldrig havt andre venner. Men jeg har været forelsket engang. Da jeg var ganske ung.»

«Hvem var det?»

«Han hed Hans Berg.»

«Er han her i byen nu?»

«Nei. Han er i Amerika.»

«Og ham var du forlovet med?»

«Nei. Jeg var ikke forlovet med ham.» Edele sad rank nu. Hun var oprørt, men af angst endda mere end af vrede – fordi hun følte, hun stødte mod noget i ham, som hun ikke vilde kunne taale, hvis hun fik se det klart. Og hun vilde ikke se det, vilde saa gjerne springe fra det, men inden hun fik samle sig, hvad hun skulde gjøre, talte han:

«Og saa lod du ham kysse dig?»

Det gjorde ondt. Men hun havde ikke raad til at miste. Og hun bøiet sig:

«Jeg var bare sytten aar da, Alf –.»

«Fortæl mig det,» brød han af.

Det kommer ham ikke ved, fór det fort og haardt gjennom hende. Men hun fortalte.

Hun var netop kommet paa kontor dengang. ^[153] Bodde hjemme hos sin mor, hvor der var saa stille som i et kloster. Hun levet slet ikke, var aldrig sammen med nogen. Men gik og ventet paa at livet skulde begynde. Han var tegner paa samme kontor, en forældreløs gut fra Aalesundskanten. En dag opdaget de hinanden – de var lige unge og klodsede og rædde for folk. Og hun blev ofte flau, naar de andre damerne snakket, og han var flau for ingeniørerne. Og hun gjettet, han gik og ventet som hun sely, at livet skulde begynde en dag – noget uventet komme dumpende ned fra skyerne.

Saa begyndte de at følges fra kontoret. Siden gik de turer sammen – opover Aker og udover Bygdø gik de og drev paa veiene i sneløsningen – inde i skogene, da det blev vaar. De snakket lidet sammen. Men de kysset hinanden.

Før han udpaa sommeren reiste til Amerika, vilde han, de skulde forlove sig. Da syntes hun pludselig, hele forholdet gik istykker, som et fint spindelvæv brast. Hun havde aldrig tænkt noget bestemt, haandgribeligt om fremtiden. Hun blev bedrøvet. Men hun fulgte ham ombord. Og de havde skrevet til hinanden etpar gange. For ham ogsaa var det blit en nydelig drøm – han havde skrevet engang, han vilde tænke paa det, naar han skulde fristes til at synes, livet var bare stygt.

«Har du de brevene hans,» spurgte Aagaard.

«Ja.»

«Vil du vise mig dem?»

«Nei,» sagde Edele. Og lidt efter: «Hvis Du vil ha det, skal jeg brænde dem.»

Aagaard taug en stund.

[154] «Og du vil si, at Dyrssen aldrig har – ikke forsøgt engang –.»

«Tror du, jeg var blit ved at være sammen med ham da? Havde kommet i hans hjem, dersom –. Havde gaaet over til dig paa denne maaden?»

Hun opdaget, at hun var paa graaden. Og hun bed det i sig.

«Jeg vil si dig en ting, Alf. Dyrssen har aldrig *tænkt* paa mig paa den maaden. Jeg ved det.»

«Aa for no –. Du vil ikke indbilde mig –. Jeg vil bare si dig, Hildur Fjære har fortalt mig, hvor du var forarget over noget, du hørte om mig. Men jeg kan forsikre dig, at jeg er nu en helgen, sammenlignet med det liv, Per Dyrssen har ført herinde i sin ungdom. Den værste bohem –.»

«Ti stille, Alf, jeg vil ikke høre paa dig –.»

«Du tror nu vel aldrig, at han er saan en idealist, som han har bildt dig ind –.»

«Jo.»

«Er det idealt at staa i forhold til en gift frue ogsaa –.»

«Ja. Hvis det er sandt, saa tror jeg det. Forresten vil jeg ikke høre historier om ham –.»

Hun havde reist sig. Hun kvalte endnu engang graaden. Tog saa sin hat –.

«Nei Edele –. Omforladelse, kjære –.»

Han holdt hende fast.

«Nei kjære, kjære –. Jeg tror dig, kan du vel vide –. Edele!»

«Men Alf–,» hun stanset forfærdet, «graater du –.»

«Edele – lille deilige Edele –. Jo, jeg graater, Edele. Jeg tror dig, alt hvad du siger.»

[155] «Nei Alf – reis dig da –.»

«Edele,» han lagde armen om hende. «Vær ikke sint paa mig. Du tror saa godt om menneskene du. En anden en – jeg ved, hvordan vi mandfolk er, jeg. De er nok ikke saanne engler, som du tror.»

Edele viklet sig ud af hans arme

«Alf. Jeg har kjendt saa faa. Men jeg har aldrig havt grund til ikke at tro godt. Nu skal ikke du, som jeg er glad i – –. Tror du mig, Alf? Jeg kommer aldrig til at lyve for dig, Alf!»

Han kysset hende:

«Jeg tror dig, Edele.»

Og hun prøvet ikke at se. Kysset, og vilde bort fra det, hun smertelig ante. At han lettere vilde tro hende, naar hun løi, end naar hun talte sandt.

*

«Er du sint paa mig endda?»

Aagaard var kommet op til hende dagen efter.

«Nei jeg er ikke sint.»

«Jasaa!» Han tog hendes ansigt mellem sine hænder. «Er du ikke sint, du? – Ikke lidt furten heller?»

«Nei. Men jeg er bedrøvet.»

«Jamen Edele, synes du, det er rart da? Det er ikke noget morsomt for en mand, at alle skal kunne si om ens forlovede – naa, det er hende, som var saa meget sammen med den og den engang –.»

Edele bøiet hodet. Det var sandt, vidste hun. Folk havde snakket om hende og Dyrssen. Hun *havde* været uforsigtig – var blit siddende længe [156] alene inde hos ham, havde kommet sent hjem med ham – ja, det var jo det første, Alf havde seet til hende. Det var ikke Dyrssens skyld – han kunde ikke sende hende bort som en smaapige. Hun havde været saa naiv – *saa* naiv, at det havde moret hende at forarge de andre damerne i pensjonatet – dem, hun foragtet hjertelig for deres evige mandfolkevrvøl: hun gav pokker i hvad de tænkte om hende.

«Jamen Alf – ingen mennesker kjender mig –.»

«Aa jo da. Den høie, vakre damen, som altid er sammen med arkitekt Dyrssen. *Ham* kjender alle mennesker. Og dig lægger man sandelig merke til, naar man ser dig.»

«Jaja Alf. Kanske du har ret. Jeg skjønner det nok. Men jeg vil saa nødig, du skal snakke saan om Dyrssen. – Han har kjendt min far og –.»

«Aa, var han en ven af din far?»

Edele veg unna:

«Han var jo meget yngre. Men –.»

Saa sad hun med ond samvittighed. Det var ikke rigtig sandt. Hendes far havde bare været Dyrssens lærer i gymnasiet et aar, havde Dyrssen fortalt engang.

«Nei Edele. Det var stygt af mig. Jeg ber dig omforladelse, Edele –.

Jeg kom for at spørge, om vi skulde gaa paa koncerten iaften – du ved, kan du huske, du lovet det engang. Og jeg har glædet mig saan.

Kys mig da, Edele – saa jeg ved, du er ikke sint –.»

*

Det var ofte, at Edele var bedrøvet, naar hun havde været sammen med Alf Aagaard. Og det [157] havde hændt, at hun ønsket, naar han var gaaet, at hun ikke skulde træffe ham dagen efter.

Men naar de var sammen –. Han havde saa bløde, bedende, brune øine. Og han var saa ung. Hans ansigt var ganske barnsligt, og hans bevægelser saa lette, lidt slængete – hun sad og saa paa ham, naar han flyttet rastløs omkring i stuen – og hvert øieblik kom han hen og tog efter hende. Naar han havde sagt eller gjort noget, hun ikke syntes om, kom han og bad omforladelse saa inderlig og saa ulykkelig, at hun angret – om hun saa aldrig havde sagt et ord til ham om, at hun var saaret.

«Du er som mor og søster for mig, Edele, sagde han en aften.

Stakkars gut. Han var saa forsømt. Hun merket det paa alt. Hjemme havde faren banket ham og moren læst i bibelen. Hun tænkte paa sit eget hjem – eller Dyrssen, som hængte ved hvert minde om sine forældre og søsteren og prestegaarden.

Hos Aagaard var de aldrig. Han syntes det selv, der var uhyggeligt. Og hos hende var der deiligt. Men de kunde jo ikke være der altid. Saa gik de ud om aftenerne. Hun likte det ikke. Egentlig havde hun aldrig likt sig paa kaféer. – Naar hun var ude med Dyrssen i gamle dage, saa sad de i en krog, ligesom ganske isolerte, snakket sammen, og saa gjorde de nar af folk, forfærdelig nar igrunnen. De to sad udenfor, de, og saa paa menageriet. – Naar hun kom ud med Alf, saa var de midt opi. De var publikum selv.

Saa traf de hans venner. Edele likte dem ikke. Heller ikke likte hun hans maade at føre sig paa, [158] paa kaféerne. Han demonstrerte *formeget*, at han var vant til at være ude.

I det hele var det ofte, at Edele ikke likte Alf. Men hun elsket ham –.

*

Hun var buden til Dyrssens juleaften. Karen kom selv op og bad hende. Edele sagde, hun

skulde reise til sin gifte søster –. Alf havde skrønet sammen et brev til sine forældre, at han ikke kunde komme.

Saa var de sammen oppe hos hende hele tiden, og de havde det deilig som aldrig før.

Nytaarsaften havde hun champagne, og juletræet var tændt. Alf laa paa sofaen med hodet i hendes fang.

«Edele – hvorfor skal det være saa længe til vi kan sidde sammen saan i vort eget hjem. Edele – længes ikke du noget. Efter at jeg skal være din mand og vi ikke behøver at gaa saan fra hinanden –.»

«Jo,» sagde hun inderlig.

Da reiste han sig op mod hende og drog hende ind til sig.

«Edele – vær snil mod mig! Jeg elsker dig – saa vanvittig – jeg kan ikke længere –. Edele, faar jeg bli hos dig –. Edele, du ved ikke, hvordan jeg har det –.»

Han knuget hende, og han skalv –.

«Edele – skal jeg gaa hjem – ligge og tænke paa dig – saa jeg ikke faar sove – saa jeg blir rent fra mig selv – Edele –.»

Hun kunde ikke komme ud af hans arme, og hun skalv selv –af angst, og af uvilje. Hun kjendte ham jo ikke – var det saan!

«Alf – nei Alf – aa ikke gjør det –.»

[159]Aa var det saan –. Hun var bare, bare ræd.

– Og hun bad for sig, liden, skjælvende, til han slap hende.

Hun gik bagefter og ryddet op, med iskolde, rystende hænder.

Hun havde tænkt sig, det skulde komme engang – at hun maatte bli hans helt ud. Hun vidste ikke, om hun angret. Hun skammet sig næsten. Naar hun elsket ham – var hun feig?

Hun havde ikke tænkt, det var saan. At det skulde byde hende imod.

*

Hun var ræd, da hun traf ham igjen. Og da han var ydmyg og angergiven, skammet hun sig. Hun følte det næsten, som hun havde gjort noget galt ved at nægte.

Det blev ved at spøge i hendes tanker. Til hun næsten længtes – efter at vise ham, jo hun elsket ham, uden forbehold. Aa men det maatte komme fint og vakkert. Ikke som et overfald. Nu gik hun bare og gruet for at bli skræmt igjen.

*

Saa traf Edele en aften Dyrssen paa gaden.

Hun havde daarlig samvittighed – hun havde ikke været der siden før jul. Og hun blev endda mere forlegen, fordi han ikke spurgte om noget, bare bad hende sige en dag, hun vilde komme ud til dem.

Nei, imorgen var hun optat. – Det blev til, at hun gik med ham hjem. Aagaard var i familieselskab den aften. Karen var ude med nogen folk fra Bergen og kom først senere.

Da hun først var der, glemte hun alt andet, ^[160] end at det var deiligt at være sammen med ham igjen og faa udfolde sig i fuld frihed for ham og Tom. – Det var, som hun ikke havde snakket med folk paa al den tid.

Karen kom først ved ellevetiden. Hun var saa sød mod Edele, og klokken blev to, inden hun kom til at gaa.

Hun ante fred og ingen fare, da Aagaard dagen efter kom op, mørk og kold.

«Hvor var du igaar, Edele?»

«Hos Dyrssens. Jeg gik didud – jeg maatte jo gaa der engang, kan du skjønne –.»

«Naa – havde du det hyggeligt?»

«Ja svært. Fru Dyrssen var saa glad for den kaffedugen, jeg sendte hende til jul.»

«Jasaa. Var hun hjemme?»

«Ja. Det vil si, hun havde været i teatret, saa hun kom lidt senere.»

«Saa. – Jeg vil forresten si dig, – Fredrik og jeg gik indom Teaterkaféen paa hjemveien. Da sad hun der sammen med nogen andre. Og de gik ovenpaa bagefter. Det fik jeg vide af kelneren.»

«Spurgte du kelneren om det?»

«Ja. For Fredrik havde nemlig seet dig gaa udover Drammensveien med Dyrssen ved halvottetiden.»

Edele sad og krøb sammen, fortvilet og ydmyget. Nu havde han grebet hende i at lyve. Og hun talte, bitterlig viss paa, at hun ikke blev trodd, op mod hans haarde, unge ansigt:

«Ja, jeg traf ham. Og saa blev jeg med ham hjem. Jeg tør jo ikke gaa ellers – jeg vidste, du skulde bort –.

^[161] Hvorfor er du slig, Alf – du tror mig jo ikke – du tvinger mig jo selv til at lyve for dig –.»

«Ja Edele –. Kan du ikke skjønne – nu kan jeg jo ikke vide, naar du fortæller noget, om det ikke er saa – at jeg tvinger dig til at lyve –.»

«Alf!»

«Ja. Tror du ikke, jeg ved, at jeg er dig underlegen kanske. Gud skal vide, jeg har seet op til dig som til et høiere væsen, helt fra første dag, jeg traf dig. Da blir man let mistænksom, skal jeg si dig. Du elsker mig alligevel ikke – ikke saan, som jeg elsker dig. Du smetter fra mig ligesom hvert øieblik. Selv om du ikke lyver saan direkte for mig –.

Du – du har dine venner. Du har saa meget, som er bare dit, du. Er det rart, jeg er skinsyg? Jeg har ingen, ingen i hele verden, som bryr sig om mig, hvis ikke du – –. Ingenting andet, jeg bryr mig om –.

Ser du da ikke, hvor jeg har det ondt –.»

Han kastet sig ned i graat. Og da hun kom hen til ham, flygtet han, og graat mere og mere.

«Alf – aa du maa ikke graate – aa Alf –.»

Han havde ramt hende med hvert ord, han sagde. Hun havde saa meget, som ikke var hans. Og det var forfærdelig, at han graat. Hun fik tag i ham, kysset hans taarer bort og kjendte, hvor de var salte og hede.

Hun føiet sig ganske viljeløst, skræmt og ulykkelig. Hun var forfærdet over, at hun havde gjort ham saa ondt – over at hans kjærlighed gjorde ham saa ondt. Hun maatte vise, at hun elsket ham grænseløst.

[162] Men da han løftet hende op og bar hende bort til sengen, havde hun midt i sine følelsers storm en pinlig bevidsthed om, hvor lang og stiv hun laa paa hans arme.

*

Hun havde lært at længes efter hans kjærtegn. Efter den første tid, da det sved hende som en skam – at hun var blit bedraget for alt det fine, deilige, svulmende hun havde tænkt sig – den dybe, stigende bølge af elskov, som tilsidst skulde bære hende uimodstaaelig ind i en mands arme. – Hun havde kastet sig hen for at stoppe munden paa ham, da han greb hende i at lyve.

Havde det saa endda hjulpet. Men han trodde hende saavist ikke mere nu end før –.

Der var et instinkt i hende, der gjorde oprør mod ham, noget, som havde lidt vold. – Hun tog ham ivrig i forsvar mod det selv – han kunde ikke være anderledes, efter de forhold, han havde levet under, fra han var bare barn. Hun *vilde* intet bebreide ham. Bare det, at han var et aar yngre end hende, gjorde, at Edele værget sig lidenskabelig mod at skylde paa ham.

Det skulde komme altsammen. Alt det, som skilte dem, hver stund ikke elskoven fyldte kløften, skulde smelte bort.

Det gik hun og drømte om, naar hun længtes efter hans arme.

Hun flyttet fra pensionatet og leiet sig et værelse – et stort vakkert et, og hun havde kjøbt sig hvidlakerte kurvmøbler med lyse roser i trækket. De [163] stod saa nydelig til de gamle mahognimøbler, hun havde hjemmefra.

Edele gik lykkelig omkring og gjorde istand, den første aften, hun ventet ham didop. Dyrssens akvareller havde hun ikke hængt op.

Hun havde store drivhussyriner i krystalbollen, Dyrssens havde git hende til jul. Til Alf havde hun sagt, den var fra Anny og svogeren. Og hun havde købt vinkarraffel og nyt bret. Alf skulde slippe for at se flaske og glas staa løse udover hos hende.

Edele dreiet sig foran speilet og satte syriner i haaret og i kjolens dybe udskjæring. Ny citrongul klar kjole. Og hun aanded dybt for at høre silkekorsettet knirke.

Det banket. Edele fløi til døren. Det var Alf – han kom stille ind, bleg og forgrædt.

Herregud – er der nu noget galt igjen – fór det gennem Edele. Hun ransaget lynsnart sin vandel i de sidste uger – –.

«Du,» sagde Alf sagte – «Endre er død. Faldt overbord i Meksikogolfen –.»

Han trak telegrammet frem og viste hende. Saa kastet han sig ind til hende. Og han graat utrøstelig, mens hun under smaa, ømme kjærtogn tog ydertøiet af ham og stelte for ham.

«Jeg snakket med far i telefonen. Jeg maa reise hjem med baaden inat. Dette her kom i formiddags. Gudskelov saa har jeg da faaet køie –.»

Hun fik ham bort i sofaen. Og hun sad og klappet ham ustanselig, fortvilet over, at hun ikke kunde graate med i hans sorg. Aa bare hun ikke [164] havde været saa haard – hun kunde saa sjelden graate.

Det var saa forfærdelig at sidde udenfor. Hun vidste jo ikke mere om denne broren, end at han havde været umulig og var blit sendt tilsjøs.

«Vi var saa glad for at vi havde faaet ham med dette skibet. Sea Unicorn – det er saant et udmerket skib, skal jeg si dig. Kapteinen en ven af far ogsaa – saan en storartet mand. Og saa hjælper det ingenting altsammen. – Faldt overbord –.»

Han boret ansigtet ned i hendes bryst.

«Og mor da. Nei det orker jeg ikke tænke paa engang. Hun er saa religiøs. Hun maa jo tro, han er fordømt, ser du. Han var jo noksaa vild, Endre. Aa Edele. Tænk den store Atlanteren. Og saa gutten udi der – drivende omkring. Bare en liden prik – som var saa meget for hende!»

Billedet greb hende pludselig og voldsomt – løste hendes taarer, saa de strømmet nedover mod hans kinder og blandet sig med hans.

«Ja Edele. – Og her havde du gjort det saa deilig til mig. Tænk om jeg ikke havde havt dig nu! Jeg skal tænke paa dig hele tiden – jeg har jo noget at komme tilbage til, jeg. Aa Edele – du som ikke tror paa Gud – jeg tror nu alligevel, det er ham, som har git mig dig nu – min deilige, deilige brud!»

Det var ogsaa det sidste han sagde, da hun havde fulgt ham ombord:

«Det blir frygtelig at komme hjem. Gud fader, som jeg gruer. Men jeg har det at tænke paa, at jeg skal tilbage til dig.»

[165] Hun sad og frøs og var træt i trikken. Og hun gik og tænkte hjemover, det sidste mørke stykke gade. Hun vilde næsten ønske, han ikke havde været saa optat af hende iaften. Ialfald ikke paa den maaden. Ikke tat hende. Det var rart, han havde kunnet –.

*

Karen Dyrssen havde havt lungebetændelse i februar. Edele var ofte derude i den tid. Alf likte det ikke, kunde hun nok merke. Men han turde ikke si noget. Hun var ikke længer saa ræd ham nu. Han var jo skinsyg paa alle og enhver – paa de latterligste mennesker. Der var ikke mere ved det at gjøre: Hun havde bare at være kold og utilnærmelig etpar aftener, saa blev han forsigtig en stund.

Fru Dyrssen var næsten frisk igjen; sidst Edele havde været der, var der tale om, at hun skulde faa komme op med det første. Da laa der brev til hende en dag, hun kom hjem til middag. Edele kjendte ikke skriften:

«Kjære Edele. Mor døde pludselig igaarmorges af en blodprop i lungen. Jeg vilde skrive det til dig, forat du ikke skulde se det først i avisen. Far sagde, jeg kunde godt gjøre det. Det kom aldeles uventet. Jeg ved ikke, hvad mere jeg skal skrive til dig. Jeg vilde bare fortælle dig det. Det er saa forfærdelig. Kom snart bort til os. Din hengivne
Tom Alvær.»

[166] Hun gik didbort med det samme. Var indom paa veien og kjøbte blomster. Det var den første indskydelse, hun fulgte. Efterpaa gik hun og angret. Herregud, blomster her –.

Dyrssen kom og lukket op. Han tog bare hendes haand og holdt den lidt. Der var ingen af dem, der sagde noget.

De gik ind i stuen. Dyrssen kaldte ind i et andet værelse:

«Det er Edele, Tom.»

Gutten kom ind, forgrædt og stille, og tog hendes haand.

«Det var snilt af dig at skrive, Tom,» sagde Edele sagte. Da brød han ud i graat igjen og blev ved at staa med hendes haand.

«Vil De se Karen,» spurgte Dyrssen.

Hun gik med ham ind i sovekammeret. Tom fulgte ikke med.

Den ene seng var flyttet ud. Der var hvidt og tomt inde. Den dødes gule ansigt lyste mellem alt det hvide, smalt og meislet under det sorte haar. Der laa konvaller mellem hendes voksfarvede hænder. Paa natbordet stod et blomsterglas.

Dyrssen tog Edeles roser ud af silkepapiret, og satte dem i et glas ved siden af det andet.

«Det er Toms, de der,» sagde han og pekede paa konvallerne i ligets hænder.

Han kom bort og stod ved siden af hende, lænet mod sengefoden, en stund. Til han saa ned paa hende:

«Men – De skjælver jo, barn –.

– Er De ræd?» spurgte han stille, underlig fjernt – næsten med etslags smil.

[167] Edele saa op paa ham et øieblik – hendes ansigt var ganske graat.

Dyrssen lagde sin haand ovenpaa hendes:

«Ja –.»

Saa tog han og førte hende med sig ind i stuen igjen. Hun gik hen og satte sig ved siden af Tom.

Hun var saa forfærdelig hjælpeløs. Saa gjerne hun vilde tat Tom ind til sig – og hun turde ikke, turde ikke gaa et skridt nærmere, end de gav hende lov til, turde neppe røre sig her ved dette forfærdelige, som havde ramt dem.

Det greb hende pludselig, at det var grufuldt altsammen – og grufuldt, at hun sad her, lammet af deres sorg – og hun havde siddet kold og udenfor Alfs. Alf, som hun havde git sin sjæl og sit legeme. Og hun stod udenfor hans smerte – udenfor, udenfor. Hun vidste ikke, hvordan hans sorg saa ud. Men denne mand og denne gut – hun vidste, hvad de led. Aa Gud, Gud –.

«De maa si til mig, Dyrssen, naar De vil, jeg skal gaa,»¹² sagde hun pludselig sagte.

«Jeg vilde helst, De skulde bli,» svarte Dyrssen rolig. «Jeg synes, jeg har været alene længe allerede. – Og saa er det ikke stort over fireogtyve timer siden – –.»

*

De sad foran kaminen i hans værelse.

«Det er underlig, ikkesandt,» sagde Dyrssen med en gang, med den samme fjerne stemme. «Her sidder vi. Og hun maa ligge inde i kulden –.

– Maa –,» hvisket han haardt og besynderlig raat.

[168] «De har aldrig seet nogen dø, Edele?»

Hun rystet paa hodet:

«Jeg var i Stockholm, da min mor døde.»

«Det er sandt, jeg husker det.

Ja, jeg har seet saa mange. – Karen. – Det er næsten, som det ikke havde været, allerede. At vi har været gifte, mener jeg.

De maa stelle Dem saan, Edele, naar De engang staar hos en, De har holdt af – saa De ikke har noget at angre – naar De staar ved hans lig.»

*

«Tom følger Dem hjem,» sagde Dyrssen, da hun gik.

«Jeg skal si Dem, – jeg vil ikke, at vi skal gaa begge. Og Tom skal ikke være alene hjemme her –.»

*

Edele og Alf sad paa Tivoli en aften, da Dyrssen og Tom kom ind. De satte sig ved samme bord.

Edele blev stille. Dyrssen saa træt og sliten ud. Tom fulgte alvorlig og interesseret varietéforestillingen. Det var især en tryllekunstner, som han var optat af; han spurgte uafsladelig Edele, hvordan hun trodde, han gjorde det og det og fortalte, hvad han havde fundet ud.

«Se snart ud da,» bad Dyrssen, da de skiltes. «Kan De ikke bli med en aften, Aagaard – saa faar vi os en whist –.»

Edele og Aagaard sad tause i trikken. De gik af ved hendes holdeplads.

«Godnat,» sagde han kort og koldt, snudde og gik nedover gaden i modsat retning.

[169] Edele stod der et øieblik. Nei dette gik vedgud for vidt. Hun havde nok seet, det trak op til scener, men dette her!

Nu skulde det ha en ende

Men hun sad oppe paa sit værelse, efter hun havde tat af kjolen, og tænkte fortvilet, hvordan hun skulde faa ende paa det. Bryde –.

Hun lo haanlig til sig selv – hun husket paa sine smaapigedrømme om kjærlighed. Gud bevare mig, hvor hun havde havt paa det rene, hvad man altid skulde gjøre. Man bryder ikke saan med en elsker. Kjærligheden – gang efter gang blir den revet istykker – man lapper paa den, saa godt man kan. – Aa man ved saa god besked om livet – bare man ikke staar midt opi det, i spindet af tusen smaa traade, med synet forvirret af de tusen smaa ting, hvis rækkevidde man ikke kan se tilende, naar de yrer over og ind paa en – myldret af tanker, hensyn, der drar til alle kanter.

Hun havde seet det saa ofte, og hun havde lukket øinene, gjort nat og mørke om sig og elsket vildt i mørket. – Hun havde siddet og følt iaften, hvor daarlig han passet blandt hendes folk. For de var fra to forskellige folk, to forskellige menneskelag han og hun. De havde samme sprog, ja, men hvert ord betød noget forskjelligt for dem: Elskov og venskab, troskab og ære og lykke – for ham var det tunge, haandgribelige former, fyldt med noget ensartet noget, der kunde fattes

sammen i en norsk stil – for hende brød det i tusen skiftende farver.

Jo det der havde ført dem sammen, da de stod alene beggeto. Det havde de været enige om at [170] kalde elskov. Det havde de fulgt – hid! Nu kunde det vel ikke føre dem længere, ikke drive dem ind paa nye veie. – Og naar de saa var lei hinanden – hvad saa. Skulde de saa staa der som to fremmede, der ikke forstaar hinandens sprog?

Der blev sat en nøkkel i hendes dør. Aa Gud, det var sandt, – han havde nøkkel til hendes dør!

Hun sprang op og kastet den lange kaabe over sig.

«Skammer du dig ikke, Edele!»

«Sig er du aldeles fra forstanden – hvad gaar der af dig –.»

«Nu ved jeg altsaa, hvordan du er! Aa jeg sad nok og saa, hvordan du slugte disse nakne akrobaterne med øinene. Først dem, og saa –.»

«Alf – nu skal du gaa –.»

«Nei nu skal du –.»

«Vil du ikke gaa, naar jeg viser dig ud af mit værelse?»

Hun ventet et øieblik. Saa greb hun sin hat. «Vel. Saa gaar jeg –.»

Han tog hende igjen i entrédøren.

«Hvor vil du hen – hvem skal du gaa til –?»

Hun svarte ikke – hørte ikke, hvad han sagde, han snakket ustanselig med heftig, halv stemme. Siden bevarte hun bare indtrykket af gaslygtskinnet gjennem en glasdør, ind paa et fliselagt gulv, og sine egne hænder, der kjæmpet med nøklen – den iskolde nat ude paa en stille gade og den raa luft i trappegangens kalkvægge.

Hun fik døren op:

«Nu gaar du eller jeg,» sagde hun mellem tænderne.

[171] «Godt, jeg gaar. For bestandig, Edele.»

«Det er bra. Du forstaar, det er det, jeg vil.»

*

Hun blev siddende paa sengen og skalv i kaaben. Hun rystet saa voldsomt, at hun engang krøb ind under teppet – musklerne smerttet som i krampe. Men det hjalp ingenting. Det blev lyst i værelset – Edele laa og tænkte paa, hun skulde gaa paa kontoret om tre timer. Hun merket endelig, hun var dødstræt, slap som en klud. Saa stod hun op og tændte paa apparatet – vilde forsøge med kaffe.

Foran speilet blev hun staaende og saa paa sig selv med et brutalt smil. Bustet paa haaret – i krøllet skjørt og undertøi – hun saa ud som en forranglet tøs med de svarte skygger under øinene –.

*

«Telefon til frøken Hammer –,» kom kontorchefen og sagde. «Fort Dem, fort Dem, det er smaaen –.»

Edele bed tænderne sammen. Det ogsaa – han vilde tvinge hende til at høre paa sig – mellem alle de fremmede –. Hvor hun intet kunde si. Nei. Alf snakket nedi røret, mens hun talte med anstrengt naturlig stemme:

«Nei. Jeg havde brev fra min søster idag. De er friske nu igjen. Du jeg har travelt idag – farvel da.»

Hun ringte af.

– Og han havde nøkkel til hendes værelse – forbandet ogsaa. Hun turde ikke gaa hjem. Hun spiste i byen. – Lillys mand var ude og reiste – hun vilde gaa did, faa ligge der inat.

Det var herligt med Lilly. Hun havde altid saa [172] meget at fortælle om sit eget – spurgte aldrig efter andres. Edele sad og fordybet sig i venindens pigesorger – hørte om Carl og svigerforældrene og kulpriserne –.

Men da hun kom hjem den næste middag, fór Alf Aagaard op af hendes sofa, og han kastet sig ned og krøb paa knærne hen til døren, hvor hun var blit staaende.

«Edele – sig ingenting! Hør paa mig for Guds skyld! Jeg har været her siden klokken fire igaar – siddet og ventet, ikke sovet, ikke spist uden etpar kjeks, jeg fandt. Se her» – han trak en liden revolver frem og viste hende: «– var du ikke kommet hjem inat, vedgud Edele, du havde fundet mit lig –.»

«Nei Alf – reis dig op da gut – aa lad være at ligge der paa gulvet da –.»

«Jeg orker ikke – du maa gi mig haanden – jeg kan ikke – Edele –.»

Da hun rakte ham sin haand, blev han liggende og klynget sig til den, skjælvende af hulken.

«Jamen Alf – du skjønner da, det maa være forbi nu – dette her.»

«Nei Edele, nei – aa jeg skulde ikke – aa jeg kan ikke be omforladelse, som jeg ved, jeg skulde – ord kan ikke si, hvor jeg angrer – aa min elskede! Elskede Edele – jeg er straffet nok –. Tænk paa igaar, tænk paa inat!

Aa Edele, hvis jeg ikke elsket dig saa vanvittig, tror du da, jeg var saa skrækkelig skinsyg?»

«Jeg ved ikke Alf. Hvis du elsket mig mere, var du vel hellerikke saa skinsyg. Kan du ikke elske saa meget, at du ikke vil fornærme mig –. Var du [173] ikke skinsyg engang, saa var der vel slet

ingen ting –.»

«Ved Gud i himmelen –.»

«Du behandler ikke engang din elskerinde som en gentleman –.»

«Aanei Edele. Jeg blir rent som fra mig selv, naar det kommer over mig. Jeg glemmer alt sligt –.»

Han havde reist sig omsider:

«Tilgi mig – for sidste gang. Jeg *skal* – du kan tro, jeg glemmer ikke denne natten! Edele – ser du da ikke, jeg ber for mit liv!»

Hun stod ubevægelig.

«Edele – tænk paa alt, vi har havt sammen – alt, vi har drømt om fremtiden og det der! Har du ingen minder om mig, som du vil tilgi mig for?»

Nei, fór det gennem hende. Men hun svarte:

«Jeg kan gjerne tilgi dig. For du ved vist ikke rigtig, hvad det er, du har gjort –.»

«Edele!» Han skreg og fór imod hende. Og faldt paa knæ igjen.

«Aa Gud, hvor jeg skal gjøre det godt igjen – alle mine levedage. Si det igjen – du har glemt og tilgit!»

«Jeg har tilgit. Men jeg har ikke glemt. Jeg vil si dig, jeg *kan* ikke glemme. – Kanske det mest er fordi jeg ingenting kan glemme, at jeg tilgir dig, Alf,» lagde hun stille til –. «Nei, ikke kys mig nu –.»

Hun var fortvilet over, at hun ikke kunde bryde. Men hun kunde ikke. Orket ikke engang den anstrengelse nu.

Hun var dødsens træt bare. Træt af hans taarer – han havde for let til dem. Hun som først havde ^[174]troet, det maatte da bety noget, naar en mand graat. – Alf graat jo regelmæssig et par gange om ugen. – Og revolveren, faldt det hende ind – hvad havde han egentlig trukket den hidop for –. Han kunde jo ikke vide, at hun ikke kom hjem inat. Lave komedie ville han.

«Du Edele,» sagde Alf pludselig og smilte som en flau liden gut. «– Jeg er saa gyselig sulten.»

Hun kom til at smile – næsten ømt. Herregud ja –.

«Jeg saa nok, der laa nogen eg – men jeg syntes, det var flaut at ta dem.»

«Jeg skal koge dem til dig Alf – stakkar.»

Det gjorde saa godt, at faa stelle med noget. Hun lavet kaffe og gjorde istand til ham.

«Og saa faar du gaa og spise ordentlig middag efterpaa. Og saa skal du gaa hjem og sove ud – lov mig det.»

Han furtet lidt, og Edele blev rørt. Han spiste som en ulv. Stakkars unge – som havde siddet her og spekuleret paa selvmord og ikke turdet ta af hendes eg. Det havde vel ikke været stilfuldt at skyde sig mellem eggeskallerne heller –.

Alf kom og satte sig ved hendes fødder og snakkede om, naar de blev gifte.

«Vi vil ikke ha barn, du – ikke paa mange, mange aar. Jeg vilde bli saa skinsyg paa de ungerne ogsaa. Jeg kan ikke dele dig med nogen, Edele!»

Hun sad og vidste, de kom aldrig til at bli gifte. Hun ønsket det jo ikke engang længere. Gud ved i det hele, hvad enden skulde bli! Hun vilde vel ihvertfald ikke være ræd for at dø – – –.

*

[175] Da hun saa en dag fik kort fra Dyrssen, om hun og Aagaard vilde komme til aftens, gik hun op til ham paa hans kontor. Han pleiet at sidde alene der udover aftnerne og arbeide.

«Nei det var da morsomt – kommer dere bortover iaften?»

«Desværre – vi kan nok ikke –.»

Hun satte sig i stolen, han skjøv frem – paa den anden side af skrivebordet. Et øieblik stirret hun ud af vinduet – det var vaarllys aften ude, tvers over pladsens nøgne trækroner lyste husfaçaderne endda med et blegt efterskin af solen, mens himmelen alt var begyndt at bli grøn af skumring. – Og herinde brændte den elektriske lampe rolig og guldklart mellem alle skrivebordets papirer.

Edele sad med hænderne i fanget. Hun havde trodd, da hun gik hidned, at hun kunde si ham det rent ud – han, som forstod alt. Men hun skjønte det nu, det var umuligt. Nei, hun kunde ikke la ham ane engang, hvordan nogen saa paa deres venskab.

Da bøiet han sig fremover bordet:

«Hvordan lever De saa da, Edele? Jeg synes, De ser saa –.

Jeg fik det indtryk, at De havde et bestemt ærende –,» sagde han lidt efter.

«Ja. De maa ikke synes, det er rart, jeg kommer saa sjelden til dere. – De ved jo, De er min bedste ven. Om jeg kommer sjeldnere nu –. De maa ikke tro, det er fordi jeg ikke – at jeg ikke mener det bestandig –.»

Han bøiet sig frem igjen for at ta hendes haand – mødte hendes øine et sekund og stanset.

[176] Hun saa, at han havde forstaat altsammen. De reiste sig paa en gang.

Han vidste hvert evige gran! Hun vilde flygte – løbe bort og gjemme sin skam, tænkte hun

bare. Da kom han efter og tog hendes haand. Og han førte hende tilbage til stolen og blev staaende med hendes haand i sin.

«Ja Edele –.»

Ja Edele. Havde han ikke andet at sige! Ja Edele –. Det havde han sagt, da han stod ved sin hustrus lig. Det sagde han nu, han stod foran hendes elendighed. Saa forfærdelig var livet. Og han, som kjendte alt i verden, sagde bare, ja Edele. Der var ikke noget at gjøre ved det, uden bøie sig –.

«Kom naar De vil, De. Og hvis De ikke kan komme, saa ved jeg, De *kan* ikke. Kjære ven. Det vil De ikke glemme, vel? Jeg ved, De ikke gjør. Men De skal bare love mig, hvis der nogengang er noget, jeg kan hjælpe Dem med, saa vil De komme. De ved, jeg vil gjerne. Jeg er svært, svært glad i Dem, Edele.»

Hun saa et øieblik op paa ham. Før – da han havde seet det – da hun flygtet, havde det faret gjennem hende, at dette var farligt – det farligste, der kunde hænde deres venskab. At hun forvandlet sig til noget andet i hans øine. Hans veninde – en anden mands elskerinde.

Men det blev borte, mens han snakket.

«De er flink, Edele. Jeg ved, De vil helst hjælpe Dem selv. De kan det ogsaa, bedre end de fleste. Men hvis – ikkesandt, saa faar jeg lov. Vi har da ^[177] været venner saa længe – venner saan at jeg synes, jeg har ret til det.»

Han stod et øieblik. Han saa at hun graat. Men hun tog sig fort i det.

«Tak, Dyrssen. Tak. Jeg turde godt be Dem hjælpe mig.»

«Selv tak.» Han trykket hendes haand haardt. Hans store, muskelfaste haand kjendte hun endnu, mens hun gik nedover trapperne.

Gudskelov, tænkte hun. Hun behøvet ikke at gi ham op. Selv om hun aldrig skulde se ham, saa havde hun ham endda.

*

«Her skal du se,» sagde Aagaard og rodet i lommebogen.

Edele saa ud af vinduet. De sad paa et konditori paa Drammensveien. Folk gik forbi ude i solen, blanke og nye i vaarstasen.

Alf rakte hende et prospektkort, han havde faaet fra en ven i Berlin. Med tysk tekst.

«Den er god du, hvad. Synes du ikke?»

«Nei,» sagde Edele kort.

«Aa jaaaa naa – du er snerpet idag.»

Edele trak hansker paa. Gik hen foran et speil og ordnet sit slør. – Da de kom ud paa gaden, begyndte hun at gaa mod byen.

«Jeg trodde forresten, vi skulde gaa tur,» sagde han.

«Ja – som du vil.»

Edele gik og saa udover vandet, der blinket hvidlig og muntert mellem villahavernes nøgne, knopfulde trækroner. Spiræhækkene var lysegrønne, og ^[178] der var krokus og høirøde tulipaner i de smaa snilete bed foran verandatrapperne. Unge piger og smaa barn kom indover med blaaveisbuketter i hænderne.

Vaaren, vaaren. – Hun havde gaaet saa mange vaarer, ulykkelig og længselsfuld og drømt – rødkindet og fri og ung. Og nu gik hun her med ham – to blege, grætnede syndere. Hun havde neppe merket, det blev vaar iaar –.

«Det er saa hyggelig, naar du er furten,» sagde Alf.

«Uf Alf, ikke begynd paa det der nu da.»

«Du pleier da sandelig ikke at være ræd for en dristig vits – jeg synes, du har selv fortalt mig nogen ganske kraftige historier undertiden.»

«Jeg syntes ikke, det var nogen vits. Det er da ikke nok, det er en uanstændighed slet og ret.»

«Det er da rart, du er saa nøie paa det idag – jeg kunde da ikke vide, du skulde bli saa fornærmet for det kortet – du, som har Simplicissimus paa dit værelse.»

«Neinei. Synes du for eksempel, annonserne bagpaa er lige saa morsomme som Gulbransson?»

«Jeg maa si, du er sød idag.»

«Omforladelse, Alf.» Hun var lei for, hun havde sagt det – skammet sig. Fy, at hun var blit saan.

«Saa du læser altsaa annonserne,» sagde Alf giftig.

«Nei Alf, nu skal du holde op.»

«Ja – hvem var det, som begyndte?»

Hvem var det, som begyndte – kanske det var hende selv, tænkte Edele. Hun vidste det ikke selv. – Hvis skyld var det, at de ikke kunde gaa en fredelig tur udover Drammensveien en søndag formiddag ^[179] uden at rive ned, begge to, paa de skrøbelige rester, der var igjen af deres kjærlighed – –.

*

Hun stod udenfor paa platformen og saa de lyst grønnende haver suse forbi toget. Nedover

fjeldsiden sprutet smaa gule bækker og smat under jernbanelegemet – ned mod den blide, hvidblinkende, indestængte fjord. Luften skalv af vædedis i solen.

Edele var flyttet til Ljan for sommeren – mest for at slippe at være saa meget sammen med Aagaard. Sit værelse i byen – hun hadet det.

Hun havde merket det paa atmosfæren i pensionatet, at hun var blit en dame med temmelig uheldigt rygte. Der bodde en hel forsamling ældre frøkener, lærerinder og kontordamer. Edele havde, straks hun saa dem, bestemt sig til at være sød mod dem, rigtig et mønster paa, hvordan ungdommen skal være mod ældre, slidte og ribbede frøkener. Men før hun havde bodd der en uge, opdagede hun, at den vakre plan lod sig ikke realisere –. Saa var der etpar jaaalete unge piger, der var frygtelig imødekommende mod hende, og nogen faa herrer, der var paafaldende optat af hende.

Edele lo. Før havde aldrig herrerne i pensionaterne lagt spor af merke til hende.

De kom, nogen af ungdommen, og vilde ha hende med paa et parti billard efter middagen.

«Nei frøken Hammer – nu maa De vaagne – De spiller i søvne, tror jeg.»

«Ulykke i spil – lykke i kjærlighed –,» sagde en anden af herrerne.

I hans tone laa der en gemenhed. Men Edele smilte svagt rolig til ham, mens hun kridtet køen.

[180] «Jeg er ikke flink iaften, nei – frøken Bugge, vil De løse mig af?»

Og hun hilste smilende og gik.

*

Hun skrev og rev istykker og skrev igjen. Tilsidst kom hendes brev til at lyde:

«Kjære Alf!

Det er bedst, det blir forbi alt mellem os. Lad os gi hinanden vor frihed tilbage. Naar du har gjort mig mest ondt, har du vist slet ikke ment det, og naar jeg har seet dig mest ulykkelig for min skyld, har jeg ikke vidst engang, hvordan det gik til, at jeg kom til at saare dig. Vi har lovet hinanden bod og bedring saa ofte, og vi har ment det, og det har ikke hjulpet noget. Vi kan vist ikke for det.

Jeg gjør ikke dette i hidsighed, jeg er ikke sint paa dig, eller fornærmet. Men jeg ser saa rolig paa vort forhold nu, at jeg skjønner, vi kan ikke gjøre hinanden mere godt. Jeg elsker dig ikke saan som i begyndelsen, men jeg er glad i dig og ønsker dig alt godt. Har jeg gjort dig lykkelig en stund, saa angrer jeg ikke. Jeg har ingenting at bebreide dig, men forsøg du ogsaa ikke at bebreide mig noget. Jeg ønsker dig alt godt.

Din hengivne

Edele Hammer.»

Der kom ikke noget svar. Han sendte hende tilbage de ting, hun havde givet ham, og etpar breve, hun havde skrevet, da han var hjemme efter brorens død, uden en linje.

Det lammet hende rent. – Ikke et ord havde han at si. Hun vidste ikke engang, hvad han nu [181] tænkte – var han rasende, bedrøvet – eller glad for at være sluppet ud af forholdet saa letvint?

Havde hendes brev været hovmodigt? Hun havde prøvet at skrive saa rolig og hæderlig, hun kunde. Saa han skulde forstaa, hun var ikke bitter, fordret ikke noget, bebreidet ham ingenting. Hun saa det nu – inderst inde havde hun haabet at faa ham tilbage, slig som hun vilde ha ham. Han maatte se tilsidst – hun havde da viljen til at forstaa ham. Hun vilde ikke tyngte ham – være hans ven og kamerat, som hun var hans elskerinde. Og han maatte forstaa, hun var da ialfald ærlig og paalidelig.

Hvad følte han. For en uge siden havde de været hinandens – og nu ante hun ikke, hvad han tænkte ved, at det var forbi.

Det var løgn, at hun intet angret. Den skjære løgn. Hun angret alting. At hun havde git slip paa hans kjært tegn til evig tid. Hun angret de tusen smaa ting, hun længtes efter – som halvt bød hende imod: Hun havde ladt ham hjælpe og klæ af sig – bedt ham knytte op et baand, knappe op en knap – hun, store voksne menneske gjort sig til som en liden unge paa fem aar. – Hun angret sit brev. Angret, hun havde sat sit fulde navn under. Hun havde gjort det i trods. Hun stod ved sit forhold. Brugte han det til pøbelstreger – kunde han ville hende noget ondt – saa til helvede med saant smaatteri som navn og rygte.

Der var gaaet en maaned, før hun vidste af det – før hun havde vænnet sig af med at tænke nervøst, naar hun sad paa kontoret – ligger der brev, naar jeg kommer hjem? Der gik flere maaneder, og hun [182] ventet det ikke – men hun tænkte paa det daglig og gik og udmalte sig det.

Hun flyttet til byen, da det blev høst – til et andet strøg. Hun havde uorden i sine pengesager og gjæld, som pinte hende. Hun drev alene omkring i udkanterne af byen, og sad alene og læste paa sit værelse. Dagene flød skyggegraa hen over hende – det var, ligesom hun ikke følte, at tiden gik – saa tom og indholdsløs var den. Hun følte det, som hun ventet paa noget – der var intet, vidste hun godt sely.

Saa fantaserte hun om sit forhold til Alf. Det var svundet fjernt tilbage i fortiden allerede. Hun husket det sletikke sandfærdig – følte bare smertelig savnet. Det begyndte at gaa i digt for hende.

I julen reiste hun til sin søster. Men hun kom hjem dagen før nytårsaften. Og saa sad hun paa sit værelse den aften og forsøgte at læse og ikke tænke paa ifjor. Til hun blev staaende i sit aabne vindu og stirre paa de oplyste ruder og lytte til fodtrin og stemmer paa gaden, hvor folk gik hjem fra selskaber.

Om morgenen kom hendes vertinde og vækket hende. Der var en herre, som spurgte efter frøken Hammer.

Hun forsøgte at kvæle den tanke, der sprang frem. Spurgte alligevel om lidt:

«En herre – hvordan herre – hvordan ser han ud?»

«Ja, han er svært ung. Det er nærmest en gut da.» Tom Alvær – tænkte hun. Skulde det være Tom –.

[183] Det var ham. Han vilde ha, Edele med og ake. Han konverserte hende ustanselig inde fra vertindens dagligstue, mens hun gik og klædte sig.

Tom havde uendelig meget at fortælle. Han havde været med sin far i udlandet om høsten. Nu vilde han bli arkitekt – rigtignok var der over et aar til han skulde ta middelskolen, og saa var der artium ogsaa. Saa havde han faaet helfisker til jul af faren. Og spillet ishockey. Han forklarte Edele indgaaende, hvordan det var.

Der var taaget nede i byen. Men alt ved Slemdal brandt solgløden i grantopperne. Og ovenfor laa aasen hvidgylden af sne i lyset, op mod en høi og blaa vinterhimmel.

Det yret af akende og kjørende og stakkars folk, som bare gik paa sine ben og traakket og stod i klynger ved svingerne og saa paa.

Kulden bed i kinder og øren. Edele aandede dybt ind. Det var deilig alligevel – flammet det ungt og trodsig op i hende. Deilig at være ung og sund og levende. – Som hun vaagnet op igjen. Hun tøvet og lo med Tom: De gik og haante de elendige udlændingerne fra sanatorierne, som gik og trippet med alpestokker paa den glatslebne vei.

«Ja Tom – nu slaar du mig ikke ihjel!»

«Blaas paa dig. Jeg er grepa god, skal jeg si dig – jeg holder staven saan jeg, med venstre haand bagpaa –.» Tom demonstrerte. Det hørtes saa komisk ud med hans hvasse bergensstemme og alle de kristianiaudtryk, han samlet paa.

Sneen var kommet for en uge siden, og det havde frosset haardt siden. Veien var speilblank i [184] alle svinger, og det humpet forfærdelig. Edele sad og smaaskreg, hvergang kjælken sprat, og vilde skrubbe i alle svinger, saa Tom brølte, hun skulde være stille – og skar over alle andre rop med sin grelle gutterøst: «Seop der – holloi!»

I Svendstusvingen dat han af. Edele fik kjælken opi en snedrive.

«Jeg sprat af,» sagde Tom, «jeg sprat af bogstavelig.»

«Aa Gud Tom, jeg kommer ikke til at kunne sidde paa træstol i en uge –.»

Saa dukket Dyrssen op. Han var ifølge med en tyk, liden herre i pels, som blev forestillet som brugseier Aune. Han lignet en velvillig gorilla, omgivet med rødt haar, men med snille, vandblaa øine; han smilte med lange gule tænder til alt, Dyrssen sagde. De var barndomsvenner; Per Dyrssen bygget et kapel paa hans eiendom.

Det blev til, at Edele og Tom skulde møde dem paa Turisthotellet ved firetiden og spise

middag. Foreløbig skulde de ake, mindst en gang til – de var aldeles ellevilde beggeto.

Hun havde gruet til at træffe ham igjen – havde ikke snakket med ham siden den aften paa hans kontor. Og ønsket at møde ham, men ikke turdet gjøre noget – fordi det havde været som en bekjendelse – at det var forbi. Men han var kommet – havde sendt Tom til hende. Og det var gaaet saa selvfølgelig altsammen, da de traf hinanden – hun var saa evindeligt lettet. Den frostblanke dag, hendes opspilte humør, bar hende let og lykkelig tilbage til det gamle. Bare at hun var ham saa tindrende taknemlig.

[185] Hun fik Tom med ind paa Frognersæteren, og de drak chocolate. Først var han lidt betænkt ved at la sig invitere af en dame.

Der var meget færre folk, da de igjen akte nedover. Tom var rent vild – de skurte appaa kanten af hver eneste skjærm, saa det durte. Saa gik det rundt med dem midt paa veien.

«Det var din skyld,» paastod Tom, «du havde sluppet ned tommen saa –.»

«Aa du med den tommen! Jeg tror, du er rent tomset, Tom –.»

Han væltet sig ned i snedriften – de skreg af latter beggeto.

«Tom da – kjælken gut! Ta til dig kjælken!»

Den laa ude i veien endda. Inden Edele fik reddet den, akte en anden kjælke paa den, saa der røg splinter af den bagi.

Den anden kjælke gik ogsaa rundt. Der sad en dame paa den i høirød golfbluse, med silkeslør over det store, guldblondede haar. Og en herre, der bandet forfærdelig.

Saa fik han se Edele – tog til luen, mumlet noget og trak fort kjælken et stykke nedover. Damen kvidret noget til hende og sprang efter. De akte videre.

Edele reiste sig og begyndte at gaa opover. – Det var Alf og Hildur Fjære. Hun havde havt en følelse, som hendes hjerte pludselig skrumpet sammen – som et stykke kjød, der kastes ind i ilden. Som laa der bare en liden haard knude og pinte inde i hendes bryst.

«Har du slaat dig,» spurgte Tom forsagt.

[186] «Neida. Men vi maa gaa nu, hvis vi ikke skal la din far vente.»

«Men det er da meget snarere, vi aker ned til bautastenen,» indvendte Tom.

«Det er sandt,» sagde Edele fortumlet og satte sig paa kjælken igjen.

«Er det sandt, du ikke har slaat dig,» sagde Tom, mens de gik mod hotellet.

«Neida, jeg feiler ingenting.»

Edele blev rød. Tom saa saa rart paa hende. Gud ved, hvad han havde fundet ud. Han gik stiltiende og drog paa kjælken og saa ned i bakken.

Hun maatte jo ta sig sammen. – Hun kunde jo vidst, de vilde komme til at mødes, før eller siden. Det var ikke noget at være saa vanvittig skræmt for.

– Bare hun havde vidst noget om, hvad han tænkte – hvad han havde gjort. Hvad mon han havde sagt til Hildur Fjære.

Hun sad og snakket med Dyrssen og Aune. Og mens de fortalte om kapellet, var det, som lammelsen gik af hende lidt efter lidt.

Hun blev bitteliden af taknemlighed over at være kommet tilbage til dem. Hun spurgte forsigtig, til Aune skjønte, hun forstod sig virkelig lidt paa det. Saa talte de beggeto ivrig til hende.

Nu vidste hun, hvad det var, der altid havde draget hende hidhen. De havde noget, der aldrig kunde trækkes ned – en kysk kærlighed til sit arbejde, de var af dem, for hvem livet har dage, lyse og svale og travle. Derfor kunde de leve, som de vilde – for dem var der en mening med at være til.

Hun tænkte paa alt, Per Dyrssen havde fortalt ^[187] – i gamle dage, paa skiture om eftermiddagene i mars. Naar de kom ud af skogen oppe paa Sognsjorderne idet det sidste røde solskjær blev borte og stjerne efter stjerne tændtes – og det gik paa skaren, saa hun fik taarer i øinene nedfor bakkerne.

Han havde fortalt om sin ungdom herinde i ottiaarene – alt mulig – om politik og om rangel, om møder og resolutioner – nye tanker og ny kunst. Hun havde bare følt dengang, og følte det nu – der havde været en ungdom, de bedste af ungdommen – der havde villet hugge næverne i det virkelige liv, graat som det var, og frugtbart og koldt som lere i vaarbløten. Ingenting, som *var*, var uvigtigt, for det *er* der ligemeget, om man lukker øinene for det; alle som lever, kan snuble over det – og det er de mange, de, som ikke har raad til at gaa med lukkede øine og drømme.

Og de kom til at snakke om dengang, han og Aune. Og Dyrssen sad og smilte:

«Det er komisk, Edele – saa godt De husker!»

«Ja – hvad *vil* ungdommen igrunnen nufortiden?» sagde Aune.

«Ja Edele og Tom – hvad er det, den *vil*?»

«Vi *skulde* ialfald ville – ta livet, akkurat som det er – og se, hvad vi kan arbejde ud af det.»

Saa saa hun op. Alf Aagaard og Hildur Fjære kom ind. De fik et bord i nærheden.

«Ja,» sagde Dyrssen. «Det høres bra ud. Saa længe man arbejder, har man det bra. Det som man har opnaaet, er der ikke nogen stas ved. Det er det, man vil opnaa, der har værdi. Saalænge man ikke har det godt, har man en mening med ^[188] livet. De som har det vondt – forudsat de er i kondition til at kjæmpe for at faa det bedre – har det godt. De som har det godt – har det vondt.»

Edele forsøgte at le. Saa saa hun, at Dyrssen fik øie paa de to.

Han blev ved at snakke. Men hun merket, hvordan han lidt efter lidt lod hende slippe ud af

samtalen – lod hende faa fred. Hvordan han hjalp hende. Og efterhvert som hun følte, hvor forfærdelig elendig hun virkelig var, lod hun ham hjelpe sig. Hun kjendte al sin blufærdighed dø bort som den syges foran lægen»

Da de gik over i peisestuen for at drikke kaffe, flygtet hun. Ind i toiletværelset. Hun vidste bare, hun maatte gjemme sig lidt – slippe et øieblik at beherske sit ansigt.

Rent mekanisk stod hun og vasket og vasket sine hænder – holdt pulserne under vandet. Saa gik døren op. Det var Hildur.

«Nei saa fornøielig at træffe Dem!»

Edele stod og smilte med et stivnet, ubevægeligt smil til alt, den anden fortalte. Det var en masse – om sig og Aagaard. Hun forstod, Hildur triumferte lidt – hun vidste sagtens, hvor meget Edele og Aagaard havde været sammen den forrige vinter:

«Ja nu ber jeg dere to i selskab en aften –.»

Og Edele flygtet igjen – ind til de andre.

*

Den fik en ende den eftermiddag ogsaa. Da Dyrssen hjalp hende jakken paa, faldt hun et øieblik sammen. Hun graat voldsomt og tilbagetrængt – han lod som han ikke saa det; sørget bare for, at de kom til at gaa lidt bagefter de andre.

[189] Hun bed tænderne sammen og stod stille en stund, gav ikke en lyd fra sig, men strøg sig haardt over øinene. Da tog han om hende og drog hende halvveis ind til sig.

Midt i den overraskende følelse af at kjende ham saa nær indtil sig, slog det hende – han havde aldrig før lagt sin arm om hende. Hun lod være at tænke, vidste bare, det gjorde godt. – Det var et øieblik, saa kunde hun smile op til ham, og hun trak sig bort. Han smilte ogsaa lidt, da han slap hende.

«De er en tapper kar, De Edele.»

*

Dagen efter ringte han hende op – om hun vilde gjøre ham en tjeneste? Gaa paa barneforestillingen om ettermiddagen med Tom og hans to søsterdøtre, som var kommet til byen. Han var desværre forhindret.

Han kom og hentet dem ved teatret.

«De maa være saa snil og bli med hjem, Edele – jeg ved sandelig ikke, hvad jeg skal gjøre med barna. Juletræ har vi gudskelov – og lotterispil har jeg kjøbt. Saa stoler jeg paa Dem og Vorherre forresten.»

Smaapigerne var alvorlige, røde og hvide og runde med topfletter i haaret. Paa hjemveien tog

først den kjækkeste og saa beggeto Edele under armen.

– Dyrssen saa stjaalent paa hende, mens de gik rundt juletræet. Han havde ikke seet hende i selskabsdragt siden før forrige jul. Hun var igrunden svært forandret. Især figuren – den var ligesom støbt om. Mere mager, og alligevel mere yppig. ^[190] Det var den høie barm, der var sunket lidt fra det trodsige brysthvælv, og blit tungere. Og saa var hun begyndt med korset – hun var smalere om livet og havde faaet lidt hofter.

II.

Det var vinteren efter, at Dyrssen var kommet op i en basarkomité. Han havde faaet Edele til at gaa med nummer. Hun stod deroppe en aften og ventet paa at faa sig bog udleveret, da en af komitéfruerne kom og spurgte efter hendes tegn.

Edele forklarte, at hun havde git tegnet til en af damerne for et par aftener siden, fordi hun ikke vilde være paa basaren de dage.

Komitéfruen stod og mønstret hende – det var en lang, skarp en, der raslet af sorte perler.

«Ja – De har altsaa ikke laant det bort da – ikke git det til nogen, som vilde ind paa varieteen?»

«Selvfølgelig ikke.»

«Ja, der er nemlig forskellige, som bruger den trafik. Hvad var det for en dame da, som De leverte det til?»

Edele husket ikke, hvad damen hed. Det var en ung frue ved den store basar.

«De kan faa besked hos arkitekt Dyrssen. Det var en af de damer, han forestillet mig for den første aften. – Hun er sammen med fru Colding ved sølvtøiet.»

«Ja – De kan jo vente, saa skal det bli undersøgt.»

«Mange tak, det behøves ikke.»

Edele stod et øieblik. Hun maatte da vel ha det vet, damen, at gjøre en undskyldning? Men ^[191] perlefruen raslet bort til de andre damer – og sagde høit noget om arkitekt Dyrssen – trække sine tvilsomme veninder hidned.

Edele hilste med sin aller hovmodigste hilsen og gik ud i garderoben.

Da kom damen med merket brusende efter hende – en ung blond, kolossal frue, der næsten væltet ud over hende:

«Neimen søte Dem frøken Hammer – De maa da ikke gaa – janei den fru Henriksen! Der er ikke no haab! Aa jeg gir hende gift paa et stykke smørbrød en dag, jo vedgud! – Aa Dyrssen, gudskelov De kom – fru oldermutter har været paa spil igjen! Mærra!»

«Naada?»

«Ja det var no tøv med merkerne – hun trodde vist, jeg havde laant det bort –.»

«Ja stakkars lille frøken Hammer – De ved, hvordan det benskranglet er –.»

«Nu skal jeg gaa efter hende – hun skal faa gjøre Dem en undskyldning.»

«Nei Dyrssen – lad være, jeg vil ikke!»

«Jo saa fan – omforladelse – hun skal sandelig bli bigslet dennegang –.»

«Aanei – jeg ber Dem!» Edele la haanden paa hans arm, men han sprang fra dem.

Hun ønsket bare hun kunde løbet sin vei, hun og – hvad havde hun her at bestille, saa dødsens usikker og sky hun følte sig –. Og den lyse fru snakkete iveri:

«Neimen han er *stor* – der kommer han med *dragen!*»

[192] Edele og fru Henriksen vekslet nogen isnende fraser.

«Neimen søte Dem, De maa ikke gaa – nu maa De bli og nyde seiren – Gud; den *havde* hun *godt* af – Nei Dyrssen! Gaar De ogsaa?»

«Jeg følger frøken Hammer –.»

«Kjære dere – jeg *tør* ikke bli her, naar dere gaar – søte dere, hun mishandler mig!»

Dyrssen saa et øieblik paa Edeles forpinte ansigt.

«Kan De ikke gaa med da, fru Platou – saa drager vi ud og fester alle tre –.»

Fru Platou hoppet, saa hendes byste skvulpet:

«Ved Gud – jeg gjør det! Find min svigerinde da – hun er nede i bodegaen – saa sætter vi hende paa sølvtøiet – nei Dyrssen, De er *stor!*»

Alle Edeles smaa indvendinger blev druknet af de to andre. Hun slap ikke. Og lidt efter sad de fortøiet paa speilsalen, og fru Platou spiste og drak og jublet:

«Dette *var* deiligt! Hvis jeg endda kunde gaa med nummer, ser De –. Men sidde bagom en disk med alle de hurpedillerne! Jeg faar ikke lov til andet jeg, frøken Hammer. For jeg har en snil gammel hædersmand og syv sultne skrikerunger hjemme.»

*

De gik langsomt opover mod Edeles bolig, efter at ha fulgt fru Platou ud i Tostrups gade.

Edele havde maattet love at komme op en dag og se paa skrikerungerne.

«De skal gjøre det, Edele. Hun er en udmerket liden dame, skal jeg si Dem. Likte De hende ikke?»

«Jo. Tror De hun mener noget med det?»

[193] «Ja det gjør hun. Og hun har det svært lidet morsomt.»

Edele gik trist og stille og hørte paa ham.

«De er forlidet sammen med folk, Edele. De er for ung til at leve, som De gjør. Det kan komme til at hevne sig en dag.»

«Hvordan hevne sig?»

Dyrssen svarte ikke. Først om en stund sagde han:

«Husk – De er bare femogtyve aar. Sommetider er jeg ræd, De gaar og tror, De er færdig med livet.»

«Og De gaar og synes synd paa mig.»

«Fornærmer det Dem?»

– Jaja Edele. Men det er ikke rigtig. Man skulde *aldrig* vise fra sig menneskers – naaja, medlidenhed da. Ikke engang naar den kommer fra folk, man agter lidt ringe. Selv om den er noksaa grundt følt – man skal være stolt og huske paa – der *kan* være lidt i den af det bedste, som er i menneskene. Det er alligevel det eneste, som gjør os til medmennesker engang imellem – det eneste, som af og til bringer os ud af os selv for et øieblik –.

Det er sandt, man synes altid, ens egen sorg er saa stor, – at al medlidenhed er ynkelig uforstand. Men man skal jo hellerikke be om medlidenhed – bare ta taknemlig mod det lille, folk kan gi af sin fattigdom. Ikkesandt, mod en gave tar man med tak – spørger ikke efter dens værd –.

Aa De lille Edele, som vil være alene –.

Saalænge man vil det, – saa ved man ikke, hvad det er –.

Jeg har seet folk bli saa ensomme, at de ikke kunde naa tilbage til menneskene. Kan De tænke [194] Dem, hvordan det er – naar man merker, alle forsøg paa at naa dem er unyttige – man kan ikke. Ensomheden er ikke længere ens valg – den er ens dom.»

Edele gik med bøiet hode.

«Jeg ved ikke.»

«Nei. De ved ikke. Man *kan* ikke, saalænge man er saa ung som De. De tror alligevel – maa tro – om De saa havde lidt det værste i verden –. De vokser fra det. De tror ikke i Deres inderste

hjerter, at De aldrig mere skal vaagne i spænding for, hvad dagen bringer, ikke lide i ny smerte, ikke nyde i ny lyst, ikke kjæmpe igjen, ikke elske igjen –.»

«Nei. Det vil sige –. Naar jeg tænker rolig, saa tror jeg det ikke. Men igrunnen er det vist bare det, jeg gjorde, da jeg var liden pige, naar jeg ønsket noget rigtig – saa sagde jeg til mig selv, det blir ikke, det blir ikke – for at lure Vorherre.

Men skulde jeg elske igjen –. Ja det maatte ikke være saan en liden lykke, hvor man maa digte om paa halvparten og lægge den anden halvpart til af sine drømme –.

Jeg vil heller resignere end ta tiltakke –.

Det maatte være en mand, som kunde si – ta og bli med mig – jeg skal betale dig en haandfuld ægte himmelstjerner.»

«Die Sterne, die begehrt man nicht» –, sagde Dyrssen sagte.

Edele smilte underlig fortrukket i mørket.

«Jo. Og han maatte kunde indbilde mig, han var solvent. Saa jeg trodde, han havde solen og ^[195] maanen liggende løse i lommen. Saa jeg sprang gjennom ild og vand for at hente hans stjerner, naar han sagde mig, hvor han havde dem. – Men kræve ham for betalingen – se det vilde jeg aldrig turde nu!»

«Saa trodde De jo ikke alligevel da.»

«Tro –,» Edele kvalte en liden, næsten hysterisk latter. «Jo jeg vilde nok tro. Men jeg vilde aldrig turde forlange beviser.»

*

Og hende skulde man ikke synes synd i – tænkte han, mens han gik alene hjemover. –

*

Edele vilde til Klevstuen i paasken, havde hun fortalt Tom. Onsdag kom Dyrssen op til hende og spurgte, om han og Tom fik slaa følge med hende.

Edele sad og stoppet strømper. Hun var straalende og flot i humør:

«Jøs, dere skal faa kjøre paa min vogn –.»

Og langfredag formiddag laa de inde ved Retelsæteren og solstegte sig.

Øverst oppe paa volden var der en bar flek rundt en stor stenhelle. Edele og Dyrssen havde bredt vindjakkerne ud – han laa paa ryggen og myste ind i himmelen, hvor der drev finstribede hvide skyer høit oppe i det blaa. Edele sad barhodet i tynd bluse og røgte – ærmerne havde hun endda streifet op til albuerne. Og Tom havde travelt med at koge kaffe, skjønt de andre havde protesteret. Men spritapparatet var ganske nyt. – Edele stak tørre pinder indunder for at se, om

det brændte – flammen var ganske usynlig i den klare dag.

[196] Skisporene fra vinteren laa i sølvblanke striber ovenpaa den tindrende vaade sne. De smaa graa sæterhus lyste nedover bakken, og foran dem laa snehvide flader og skogen gyldengrøn af snebare træer, aas efter aas, til de borteste stod mørkeblaa mod himmelen.

«Tror De ikke, saan en østlandssæter inde i skogen er det peneste i verden, Dyrssen?»

«Vi maa faa Edele med til høsten, Tom – til vor sæter – ikkesandt? Saa tar vi mine smaa niecer med ogsaa –.»

Edele begyndte at fortælle om fotturer – hun havde gaaet over fjeldet engang, i sekstenaarsalderen, lige ved hans jagthytte, bare med sin søster og Svea Afzelius, kusinen. De havde næsten ikke havt penge tilslut, levet paa kaffe og etøreskager paa skifterne. Og havt det vidunderligt.

«De angrer ikke paa, De blev med, Dyrssen?»

«Angrer – dette her er altfor godt for en gammel synder –.»

Han lagde armen om hendes liv et øieblik, saa flyttet han haanden op til hendes skulder og drog hende ned ved siden af sig:

«Se bagover nu –.»

Gyrihaugen og Ringkollen stod med hvide skaller og grissen, svart skog mod himmelblaaet.

Dyrssen pegte hvor deres tre par ski stod med fint krydsende linjer mod luften.

«Har De rigtig lagt merke til, for en fortryllende ting en ski er?»

Lige mellem ham og hende stod en bitteliden karvekaal og havde saavidt begyndt at sætte en [197] stjerne af lysegrønne blade nede mellem det gamle, brune græs. Dyrssen stak neglen ned under den, men hun tog om hans haand og skjøv den væk:

«Nei ikke rør den!»

De laa og hørte efter stilheden et øieblik, – der var bare den sagte, sagte lyd af sne, der sank puslende sammen under solstegen – en kvist etsteds i skogen, der sprat raslende op, eftersom det var tinet omkring den – og et hanegal uendelig fjernt nede paa Ringerike.

Til der kom en fugl og satte sig i et røgnebærtræ – hoppet lidt og vipet i de nøgne, blanke grene. Saa tog den en lav, forsigtig fløitetone – saa to-tre lange, søde, fulde, og nogen dybe, klare slag – lettet og kastet sig skraat paa vingerne gennem den fugtige, silkebløde luft.

Edele havde reist sig overende – sad og holdt pusten. Saa smilte hun ned til Dyrssen, som laa og tittet under lueskyggen og smilte med sin store, røde mund – det spidse, graasorte lille skjæg stak ret op i veiret.

«Naa koker'n,» gnelret Tom –, «fort dig, Edele – kom med bægerne.»

De fik kaffe i fæltbægerne og Dyrssen snudde sig, saavidt at han fik rodet frem likør og kjeks af rypesækken.

«Sæt dig her paa jakken, Tom – blir du ikke vaad af at ligge der paa bakken –.»

«Vaad,» sagde Tom –, «jeg har ikke været saa vaad i buksen, siden jeg var et aar.»

«Og inat faar vi maaneskin –,» sagde Edele jublende –, «er det ikke en mageløs paaske iaar –.»

[198] Og hun kunde ikke begribe, hvorfor de andre lo.

«Ved du ikke det engang, du da – paasken gaar jo netop efter maanen jo.»

*

Edele og Tom sad alene i stuen ovenpaa efter aften. Dyrssen havde truffet nogen venner, som skulde gaa til Stubdal om natten – han vilde følge dem lidt indover skogen.

De havde bladet gjennem et ældgammelt Skillingsmagazin og alle de album, som laa der, betragtet alle fotografierne paa væggene og et dukkestel paa en stumtjener, spillet paa pianoet og drukket kaffe og likør og røgt et utal af cigaretter.

Saa gik de ud paa svalen og saa paa maaneskinnet.

Maanen var bagom huset – Klevkollen stod steil og kulsort mod den lysende himmelkuppel. Over paa den anden side Ringerike laa der blaafjeld bag blaafjeld og blev borte i himmelen – bare snefonnerne lyste i brede sølvblik, der svandt sammen med skyer.

«Du Edele – synes du ikke, far er forfærdelig mærkelig? Jeg ved ikke noget menneske, der er som han –. Jeg har tænkt paa – kanske du synes, det er rart, at jeg tar imod alting af ham?»

Edele rystet paa hodet.

«Jeg skal si dig, jeg kan det. Han snakket saa meget med mig – baade da mor var død, og da vi var i udlandet. Han spurgte, om jeg vilde bli hos ham – som hans søn. – Du kan ikke tro, hvordan han er. Jeg føler mig meget mere i slegt med ham end med min ordentlige familie –. Jeg synes ikke nogen er som han –.»

[199] «Kan du huske din rigtige far, Tom?»

«Aa ja da. Han var forfærdelig snil. Men han var ikke saan – mærkelig.»

«Hvor gammel var du, da han døde?»

«Ni aar. Men jeg skjønner det godt alligevel. – Du Edele – mor og far – Dyrssen altsaa – de var forlovet, da de var unge. Jeg har faaet vide en hel del – af tante Alvær og de der. – Jeg skjønner igrunnen ikke, at mor kunde ta min ordentlige far efterpaa. Men det var det, at far havde

staaet i forhold til en gift dame –.»

«Saant skal du ikke snakke om, Tom.»

«Du kan vide, jeg har aldrig nævnt det til nogen uden dig. Ja jeg dømmes ikke far,» sagde han gammelklogt. «Saanne damer – det er ikke let at komme fra dem, skal jeg si dig!»

«Tom – du skal ikke gaa og tænke paa denslags.»

«Aa du – jeg er aldeles ikke saant et barn, som dere tror, jeg.»

Han nappet cigaretten ud af hendes mund og stak den mellem sine læber. Edele rev den heftig fra ham og trampet paa den. – Alf havde pleiet at gjøre det.

«Isch Tom – lad være med sligt, gut – det er saa ækkelt –.»

«Du liker ikke kjærligheden, du Edele – det har jeg godt forstaaet –.»

«Kom Tom – saa tar vi os en fort liden skitur, før vi gaar og lægger os.»

*

Det skar og skreg under skierne i den brændkolde nat. De gik indover veien et stykke.

Edele stanset ved en bakke. Opkjørt og sort [200] af tømmeraffald hang veien i bue foran dem; bakke ned og bakke op løb den gjennom fiendtlig mørke, øde skoge under den isnende hvide, onde fuldmaane. Der fandtes ikke sne paa træerne – haard og sort stod skogen mod den maaneblaa himmel. Faa stjerner funklet evighedsfernt i det tomme rum.

«Jeg tør ikke gaa længer paa denne veien, Tom – har du seet no saa fælt –. Er ikke du ræd –.»

«Ræd – pyss –.»

Hun følte en uhyggelig, farlig lyst til at skræmme gutten i sin egen øde angst.

«Turde du gaa bort til sæteren nu –?»

«Om jeg turde – kom vel!»

Skierne hvinte og skreg øredøvende nedover de haarde tømmerklever. Udover de hvide sletter i skogen gjorde de ikke slag i skaren engang.

«Faa laane kompasset dit, Edele –.»

Det hang i ursnoren. Edele gav ham det hele.

De stod en stund oppe paa volden ved den store sten. Den bare flekken var kulsort. Nu frøs det altsammen. Det var utrolig at tænke paa alle dagens blide, vaarlige farver – dødt var det alt i dette forfærdelige, døde maanelys – bare sort skog og hvid, lysende sneslette og det syge himmelblaa.

Svart, svart var det i hende selv. Øde, døde skoge omkring – tomt og utrolig ensomt. Hun skammet sig, fordi hun havde lyst til at ta gutten og kysse ham – bare for at kjende et liv i sine arme i den frysende, tomme nat.

To aar siden – lidt mere – var det siden den milde, blaadisige nat hun stod og hørte hanegalene nede i Sørkedalen –.

[201] Hun stod et øieblik foran speilet inde paa sit værelse. I skinnet af det eneste lys var det bare øinene og næsebor og mund, der synte som sorte flekker under haarets skygge.

Edele fik de vaade støvler af, tog frisertrøie paa. Saa kastet hun sig paa sengen – laa og stirret i lyset med hænderne knyttet bag nakken.

Hun hørte Dyrssen komme – han slog sneen af skierne, saa det gjaldet i kulden. Han stanset udenfor hendes dør og banket.

«Er De ikke iseng endda, Edele?»

Hun lukket døren op paa gløt:

«Tom og jeg var ogsaa ude. – Hvor langt var De?»

«Over Gyrihaugen. Har De kjendt mage til langfredagsnat, saa trolsk –.»

«Det er sandt, hvis De husker det, saa træk op uret mit da. Tom fik laane det –.»

Han sagde godnat og gik. Edele havde slukket lyset og sad paa gulvet foran ovnen, da det banket igjen og han kom ind.

«Det var uret Deres, her er det – aa undskyld, er De ved at lægge Dem –.»

«Neida –,» hun stod op, kom bort til ham og tog mod det i mørket.

«For et vanvittigt maaneskin –,» sagde han ud mod vinduet. Saa tog han om hende – stod slig et øieblik, før han drog hende voldsomt til sig. Uden et ord knuget hun sig ind til hans ansigt.

*

[202] Han stod udenfor hendes dør og ventet, da hun om morgenen kom ud. Hun saa ikke paa ham, da han tog hendes haand og sagde godmorgen.

«Vil du gaa med mig op i salonen et øieblik – jeg vilde gjerne snakke med dig, Edele –.»

Hun nikket og gik med bøiet hode foran ham. Fra spisestuen hørte de et selskab snakke høirøstet og klirret med kopper og kniver.

Dyrssen lukket døren og gik bort til hende ved vinduet. Saa tog han hendes ansigt mellem sine hænder og vilde kysse hende – hendes læber laa livløse mod hans mund et øieblik.

«Men – lille Edele –.»

Hun rystet paa hodet.

«Kom hid og sæt dig» – han drog hende med sig – «Edele – har du aldrig tænkt paa det før – at det var rimeligt, om vi giftet os?»

Hun saa paa ham – for første gang – og hun smilte underlig fjernt:

«Har du tænkt paa det – før idag?»

Dyrssen nikked.

«Jeg vidste naturligvis godt, Per, at du vilde – by mig det. Men jeg tar ikke imod det. Og du har ingenslags pligter overfor mig –.»

«Pligter – men Edele –.»

«Hør her Per. Du er bedrøvet over dette, du ogsaa. At du er kommet til at trække mig nedover – du ogsaa. Du synes synd i mig. Nu vil du hjælpe mig op igjen – for enhver pris. Du skal ikke –.»

Han merket, hvordan hans første følelse – utaalmodighed, fordi hun tog det saa grænseløst høitidelig ^[203] – faldt sammen under hendes unaturlig klare øine. De magtstjal ham – han maatte se paa det som hun –.

«For du synes, jeg har skjæmmet mig ud. Jeg er det. Er ødelagt. Om man aldrig saa meget var af silke engang – er man faldt i sølen engang, saa er man alligevel bare en klud til hvadsomhelst –.»

«Edele –,» han talte lavt, men saa heftig, at hun fór sammen. «Ved Gud! Du skal ikke si sligt til mig. Du maa ikke beskylde mig for overlagt gemenhed –.»

Hun saa næsten forbauset op:

«Jeg vilde ikke beskylde *dig* for noget. Jeg mente bare, jeg er blit det.

Nei hør paa mig, Per.

Siden dengang – da jeg kom tilbage til dit venskab – det er over et aar siden. Jeg var faldt udford engang – jeg vidste ikke selv, hvor megen skade jeg havde tat. Du vidste det kanske – du kjender livet meget bedre end jeg – selv om du ikke vilde tilstaa det for dig selv. Du var min ven – du gav mig den haand, jeg trængte. Men vort venskab blev anderledes. Før var der meget, vi aldrig snakket om, lod, som vi ikke saa. Du glemte aldrig, jeg var en uskyldig liden pige. Nu havde det jo bare været skaberi. – Du havde aldrig rørt ved mig heller før – bare tat min haand sommetider. Siden tog du mig ofte om livet og saan – for moro bare. Tror du ikke, jeg ved, du har aldrig et øieblik tænkt noget saant ved det selv –. Kan du for, at du er mand, og jeg – erfaren –?

Nei Per, lad mig snakke nu, mens jeg orker. ^[204] Du har ladet mig merke, du havde ingen fordomme. Men jeg skal si dig, nu ved jeg, hvad der er bag de dumme folks fordomme – det er de kloges domme det. De dumme siger, en ung pige skal være ren – de kan ikke si hvorfor. Men de, som har sagt først det, de andre jatter efter – de har vidst det. Vi begynder med en, vi tror, vi

elsker – siden længes vi altid efter at elske igjen –.»

«Edele –.»

«Ja nu ser du, hvordan jeg er blit. Raa –.»

«Du skal tie stille, Edele. Du er blit raa, siger du. – Herregud, raahed – det kan være saa meget – ogsaa de fines og svages oprør, naar de er jaget til det yderste –.

Du har lidt forfærdelig meget mere end jeg havde anelse om.

Hvad kan det nytte, om jeg vilde si dig, du overdriver – naar du føler det saa forfærdelig.

Men kan du tænke, jeg kan slippe dig, naar du føler det saan. Skjønner du ikke, det er umulig. – Aa, det er jo lettest at være venner, saalænge man ikke staar hinanden saa nær. Men nu er det engang saa. Kjære, kjære Edele – min egen ven!»

«Du siger, din ven. – Ja Per. Før, Per – før for to aar siden, vi ved jo begge, da kunde dette ikke være hændt.»

«Edele – en normal mand begjærer ikke et barn. Men blir barnet kvinde, saa –.»

«Jeg var ikke barn, Per. Jeg var ung pige. Og du en hæderlig mand. Og det er du ligefuldt – om du lader mig gaa min vei nu –.»

«Edele – nu skal du høre paa mig.

[205] Lad mig snakke rentud – som din kammerat. Jeg kan bare si, hvordan det staar for mig.

Du har *lidt* ret i det du siger. – Naar du ikke mere har tillid til dig selv. Da ved ogsaa jeg, det er farligt –.

Jeg har seet saa mange kvinder, der seilet ovenpaa, blanke og muntre som bobler paa en rendesten. Til de kom i havn eller gik under. De som er saa letsindige, at de bevarer godhed og dygtighed alligevel – de blir ikke uvenner med livet. – Du er for tung og steil. Du vilde hade og bli hæsli. Nogen blir alt tilgit – for deres gode humør eller hjerte. Du har ligesaa godt hjerte – jeg ved ikke hvorfor, men dig vilde ingenting tilgives. Der er nogen, hver mindste plet synes saa forfærdelig paa. Du Edele –.

Der vil ingen anden komme til at kjende dig – som jeg gjør. Tror du ikke, jeg agter dig lige høit idag – mere end nogen gang før. Du har aldrig bebreidet et menneske din ulykke –. Idag, hvor du sidder og bare vil se sandheden, som den er – uden skaansel mod dig selv –.

Edele – tror du ikke jeg ved, du vilde ikke finde dig i at synke. Tror du ikke, jeg ved, hvordan du vilde redde dig –. Aa men Edele, det er værre at gaa fra livet, end du tror nu –.

Forstaar du da ikke – jeg kan ikke miste dig? Jeg trænger til dig. – Saa er det Tom. – Han er ogsaa svært glad i dig. Tror du ikke selv, der er meget, som duer i dig – saan en gut tar ikke feil.»

Han gik bort og strøg over hendes bøiede hode.

«Men vi elsker ikke hinanden, Per.»

«Elsker. – Jeg kunde si jo, Edele. Hvis jeg ^[206] ikke vidste, hvor meget du mener med det. – Men tror du ikke, det vi kan gi hinanden, kan ha vel saa megen værdi som – elskov –.

Herregud, hvorfor skal dere kvinder hænge dere slig i et ord. – Elsker –. Jeg holder usigelig meget af dig. Der er da ikke en ægte kærlighed og en uægte – som ægte og uægte Maria Farina –.»

Du elsket din hustru –. Hun turde ikke si det, følte, det gik ikke an, at nævne den andens navn engang her i dette.

Men han havde sluppet hendes hode. Og han sagde uden at se paa hende:

«Jeg har ingen stjerner at by dig, Edele.»

Hun saa fort op.

«Hvorfor siger du det – var det raat af mig – det om stjernerne?»

«Nei. Jeg tænkte bare paa det.

Edele – jeg byr dig det, jeg har. Og ber om det, du kan gi. Herregud – jeg er mand og du er kvinde. Og vi staar alene beggeto. Og vi ved da, vi kan stole paa hinanden som trofaste venner. – Eller er det det – synes du, jeg har forraadt vort venskab –. Saa du ikke kan –?

Er det det Edele – ved Gud, du – da skal du se, – jeg skal forsøge at vinde det tilbage –.»

Hun havde reist sig og gik bort til ham. Saa tog han hende varsomt ind til sig.

«Kjære – tror du ikke jeg ved, hvordan du har det. Jeg er for gammel til dig, jeg ved det. Alligevel. Jeg vil jo gjøre alt det bedste, jeg kan for dig.

– Dit eget hjem – dine egne barn kanske – tror du ikke, det kunde fylde livet for dig, til en viss grad?»

^[207] Hun smilte trist op til ham:

«Du havde vist ikke tænkt dig dine barns mor slig Per?»

«Sligt gaar da ikke en mand og tænker paa. Hvorfor skulde jeg ikke ønske en god, tapper kvinde –.

Saa er der det – jeg kan by dig – noksaa sorgfrie kaar. Livet ser lidt lettere ud, naar man ikke behøver at bekymre sig om mange ting, du har maatte plage dig med –.»

«Man blir sløvet, mener du?»

Der gik en pludselig trækning over hans ansigt – som gjorde de fyldige træk uskjønne – af smerte, som hun aldrig havde seet før.

«Herregud Edele – man blir barmhjertigvis lidt sløvet engang –.»

Hun blev staaende med hans arm om sig et øieblik, forvirret, uklart urolig – ræd for at tænke tilbunds. Han glattet hendes haar tankeløst:

«Ja du – vi faar vel gaa ned da.»

*

Hun gik med en underlig sløv følelse af, at det ikke var sandt, det hele. Som noget, der igrunnen ikke kom hende ved, læste hun notisen i aviserne:

«Forlovelse er indgaaet mellem frøken Edele Hammer, datter af afdøde rektor Harald Hammer og hustru, født Afzelius, og arkitekt Per Dyrssen, Christiania.»

Folk snakket naturligvis, vidste hun. Hun kunde smile, naar hun tænkte paa, hvad der blev sagt, og hvordan det var i virkeligheden. Naar hun havde været med at snakke – vidste man virkelig altid saa [208] daarlig besked? – Det, som pinte hende, var tanken paa ham – hvad han igrunnen mente om det altsammen? Ganske vist, hun trodde ikke, han nogensinde havde brudt sig synderlig om, hvad folk sagde. Men kunde han være saa ligeglad med det altsammen, som han lod – hvis det ikke var fordi han var lidt færdig med livet?

Han var saa rolig bestandig – hun kunde sidde i smug og se sig ræd paa hans evige lille smil og lytte angst efter en undertone i hans dæmpede, sikre stemme. Var det virkelig saan, havde han virkelig faaet gjort sig selv lidt sløv – hærdet sig, saa han kunde ta livet saa selvfølgelig – det var sørgeligt; der var ingenting at gjøre ved det. Han bøiet sig for det med den uforanderlige døde resignation.

Hun kunde ta sin ring af fingeren og læse i den «Din Per» og dagen han havde git hende den. – Han maatte meget hellere bare sat sit navn i den. Din Per – han var jo netop ikke hendes. Alt andet gav han hende – bare ikke sig selv. Og han forlangte ingenting af hende.

Deres forhold nu – som syntes ham saa selvfølgelig. Han trængte en hustru – men ikke netop hende. Og deres sjæle blev ved at være venner, fortrolige kamerater, som ofte kom sammen. Men bodde hver for sig.

Hun stod oppe hos ham en ettermiddag – var kommet for at takke ham for en buket aurikler, han havde sendt hende. Det var mange aar siden hun havde sagt engang, det var hendes yndlingsblomst. Og hun var glad.

Tom spillet violin inde paa sit værelse. Og Edele stod ved det aabne vindu og saa paa Per, [209] som sad og spidset en blyant. Han saa ikke op og spurgte:

«Hvad har du lyst til, vi skal gjøre i aften – skal vi gaa ud?»

«Gaa ud –,» Edele bøiet ansigtet ned over den aurikel, hun havde stukket i brystet. «Du – synes du selv, det er no moro, at gaa ud og more sig? Eller gjør du det for Toms og min skyld?»

Han lo lidt:

«Det er da altid et tidsfordriv – sidde og se paa folk –.»

«At man igrunnen skal behøve at fordrive den smule tid, man lever –.»

Han saa fremdeles paa blyanten og smilte:

«Du Edele – du tar nu livet *svært* høitidelig.»

«Ja. – Har ikke du og gjort det engang forresten?»

«Aajo. Unægtelig.»

«Jeg faar haabe, jeg blir ligesaa fornuftig som du – med aarene.»

«Tja. Man pleier det.»

Det ringte paa telefonen. Han tog den. Da han var færdig, sagde hun sagte:

«Er du sint paa mig, Per?»

«Nei kjære dig. Det var vel rimeligere, du var sint paa mig.» Han saa ikke paa hende, ledte paa skrivebordet.

Hun listet sig ud i sideværelset – skjælvende. Hun havde seet det i et lynklart sekund – i sin angst for at ha gjort ham misfornøiet med sig, den mindste smule – i sin glæde og skuffelse, at han ikke brød sig om det –. Der var ikke en glæde [210] og ikke en sorg i hendes sind, ikke den mindste. som ikke han voldte. Saan elsket hun ham. Det var den anelse, der havde kjæmpet under al hendes uro og smerte, efter de var blit forlovet – at ikke den mindste bevægelse kunde skjælve gennem hendes sjæl, uden hun vilde føle, hvor kjærligheden havde bundet den.

Og inden den visshed havde levet saa mange sekunder, at den naadde at bli til fryd, vidste hun, hun maatte skjule den –. Andet havde været forræderi. Han havde jo sletikke ønsket nogen elskov – aldrig spurgt efter den. Det var jo netop forudsætningen – de elsket ikke hinanden.

*

Hun havde bedt om at faa si det til Tom selv. Og næsten ydmyg havde hun snakket med ham:

«Du kan vide, Tom – jeg kommer ikke med nogen fordringer. Du skal huske paa – han har git dig en søns ret. Det er hans og din mors hjem, hvor jeg kommer ind som en fremmed. Jeg ved godt, det hun var for ham, kan jeg aldrig bli. Derfor skal du huske paa, – det at din far gifter sig med mig, kan ingenting forandre mellem ham og dig –.»

*

Brylluppet skulde egentlig været ved pinsetider. Men hvergang de havde snakket om det, var der det samme, de gik udenom begge to.

Edele var pint ved tanken om at flytte ind i hans hjem – næsten som det var andre menneskers ægteskab, hun brød. Og hun ante, at han ogsaa følte det som en vanskelighed.

Saa havde han en aften bedt hende komme op ^[211] paa sit kontor efter kontortid. Da viste han hende endel tegninger til en villa. Han havde lyst til at bygge for sig selv, sagde han.

Hun sad og saa paa tegningerne med en underlig sammensat følelse. Det var lettelse – men der sad en saar smerte under.

De drog omkring sammen og saa paa tomt. Det blev til, at Dyrssen købte en parcel af en gammel løkke paa Bygdø – en grøn eng med gamle æbletrær i rækker, skraanende ned mod fjorden.

Som en selvfølge, de neppe snakket om engang, blev det fastsat, at de skulde gifte sig i september, naar huset blev færdigt.

*

Hun sluttet paa kontoret i august. Saa skulde hun være med ham op paa hans sæter om høsten og efterpaa en stund hos sin gifte søster – der var jo altid forskjelligt at ordne.

De havde været sammen ude og seet paa huset, dagen før de skulde reise. Hun havde ladet ham ordne alt paa egen haand, intetsomhelst havt at indvende eller ønske. De stod ved vinduet i det værelse, som skulde være hendes, da han nævnte det. Edele smilte undvigende:

«Du, som pleier at bande saa forfærdelig over disse fruene, som lægger sig opi alt, de ikke skjønner – det skulde bare mangle!»

Han havde tegnet hver eneste ting til hendes værelse – ordnet det i hver smaating. Lyst og festligt skulde det bli. Hun gik bort til døren og saa ind did, hvor han skulde bo. Han vilde ha det ^[212] som i sin ungkarstid – lyst og rummelig og enkelt. Et sted, hvor hun ingenting havde at gjøre, aldrig vilde vove at trænge ind. Af og til vilde hendes herre komme ind her i hendes fine dukkestue, hvor hun skulde bo mellem alle de smaa nydelige legesager, han gav hende.

Dyrssen blev med hende hjem efter aften. Han sad og saa i et album, mens hun stelte med sine blomster. Han drog et billede ud:

«Edele – vil du gi mig det her – jeg vilde svært gjerne ha det.»

Hun kom bort og saa paa det. Det var et fotografi af hende i trettenaarsalderen – i hvidt forklæde med udslaaet haar. Hun stod ret op og ned og saa svært alvorlig ud.

Han havde aldrig før bedt om noget billede af hende. Hun undret sig selv over, at det kunde gjøre hende saa ulykkelig, at det netop var dette barnebillede, han brød sig om at eie – –.

*

Steinveggen hed Pers sæter. De kom didop en kvæld i solnedgangen. De havde gaaet en liden fodtur først. Edele og Tom laa ude i kveen, da Per kom med hendes lange, blodrøde silkesjal – en af hans gaver – og Toms jakke.

«Du Per – dette er det deiligste af alle de steder, vi har været paa endda!»

Han nikket glad.

Sæteren laa under en steil, naken fjeldvæg med volden skraanende ned mod et staalsvart lidet vand. Der var mørk vidde paa den anden side – med mange ^[213] smaa, blanke tjern og uddøende graner og blege myrer – og bølger af fjeld bag fjeld i skumringen paa den anden side af dalen. En øde, mørk skog laa imellem, fortalte han. Men bag dem laa der nuter i rad og række og lyste graagule i solnedgangen.

Der skar et uhyggeligt, gnelrende fuglerop gennem stilheden – vildt og pludselig, som det rev aftenluften istykker.

«Hør ørnen, Edele.»

«Er her ørn?»

«Jada. Kongsørn. Den har rede lige opi Steinveggen. Se der er den – kan du se, den hvide bugen – der er maken ogsaa.»

«Men tar den ikke mange rypekyllinger og sligt for dig da?»

«Aajo. – Men jeg lar den ifred. Jeg er blit saa gammel, at jeg har ikke moro af mere at faa skudt en to-tre hundrede ryper. – Jeg liker bare at gaa og drive her i vidden – se hundene arbeide – skyde lidt og saan. – Det vilde ikke være det samme for mig, stedet her, uden det kolde ørneskriget oppe i hammeren –.»

Hun vilde være med dem bort paa nabosæteren efter melk. Der var en ung pige, som hed Rønnaug, og etpar slaattekarer fra bygden. Edele sad borte i bænken, lidt undselig overfor disse bønder – de syntes vist ikke, saan en smule byfrøken var noget.

Tom var bedstevener med dem allesammen. Og paa hjemveien plukket de multer, hun og han, mens Per gik i forveien for at stelle aftens. Og da de to gik mod sæteren i det voksende mørke, fattet Edele hver stenhelle paa veien og hvert blink af vand ^[214] ude i vidden, og hver linje af fjeldene mod himmelen, med et ømt og lykkelig blik, – som man samler paa feriens første dag et overblik over alle de herligheder, man skal ta i eie og bli fortrolig med.

De kom hjem, vaade og kolde, og der var et baal af tyrirødder paa peisen og mad og kaffe paa bordet. Og sæteren var deilig – den stod forresten omtrent som da Dyrssen havde kjøbt den. Der var seng og bænker om væggene og gulvfast bord i peisestuen, hvor han selv laa, og i melkeboden var der indrettet et soverum, Toms, og i en bitteliden kove paa den anden side var der gjort istand til hende.

Hun krøb iseng, træt og lykkelig. Hun gik igjennem hvert minde fra deres tur – taknemlig

mod ham og mod Tom, fordi hun følte sig saa inderlig hørende sammen med dem. Alt, som duet i hende, det var jo i slegt med dem.

*

De var kommet op etpar dage før jagttiden gik ind. Tom laa borte paa Rønnaugs sæter den nat, Per kom ind og vækket hende.

Han var klædt paa, og det brændte paa peisen inde hos ham.

«Har du lyst at gaa og se solen staa op? Og gaa og fiske siden. Ja saa fort dig lidt da –.»

De gik opover den steile sti bagom sæteren i den iskolde, graa gryning. Vidden var svart bag dem, men mens de gik, vaagnet der et blegt rosenskjær over skogfjeldene paa den anden side dalen, og som de kom høiere op, steg der fjeld med blank sne paa op bagom skogaasene. Der laa en vifte af mørke skyer paa den blege himmel over Steinveggen – saa [215] tændte solen brændende striber under og skyerne smeltet og seilet i flaker høiere op over himmelen.

Da de kom op paa varden, steg de ind i morgensol, som lyste over en øde stenmark med flaker af gulgraat lav.

«Ser du Hægrefjeld – med skav af nysne. Det er did, Tom og Helge skal idag.»

Han fyldte bægeret med iskoldt vand under en snefonn og havde whisky opi:

«Se her, drik – det er koldt heroppe.»

Hun smilte til ham, mens hun drak. De to skulde være alene sammen en hel dag. Heroppe havde aldrig nogen været med ham før – han havde sagt, der havde aldrig været damer paa hans sæter før.

«Fryser du, Edele? Er du træt? Vi gik fort op.»

Hun sprang nedover den steile styrtning, saa uren rullet ud under hende og han ropte, hun skulde gaa forsigtig, ned mod en bitteliden sæter ved et nyt lidet vand.

Over en klop, over en lys, rivende liden elv. De hilste paa en gammel kone, der gik i rødruddet skjorte, sort livstykke og falmet grønt verkensskjørt og bar vand i to bøtter, et træspand og en ny zinkbøtte. Vandet blinket i morgensolen – blev til en liden aabenbaring af renhed og skjønhed i det sølvlyse spand.

Og saa kom de til en ny, steil styrtning. Ret udfor, under en li af smaabjerk, der var begyndt at gulne, laa der en rund, mørk skogslette med lange, hvidgule myrstrøg omkring smaa og store, stille vand. Og ude mod himmelen var der evig mange fjeld, [216] mørke skoglier og snaufjeld og blaafjeld med bræer og nysne i al uendelighed.

*

Edele sad og kjælte for Shot, hans unge, røde setter, og saa paa, at Dyrssen fisket. Hun havde

git det op for længesiden, for hun kunde ikke slaa ihjel fisken. Men han var utrættelig.

Det var skyet over, mens de laa paa vandet. Og saa kom med en gang en snefloke – en til og en til, dalte tyst ned i det blymørke vand, som stille suget den i sig – til det blev en sneiling, der visket ud alting, bare den grisne, dødsorte skog ved bredden skimtet de.

Dyrssen tog ind fiskegreierne og rodde udover. Der laa en bod ved sydenden af vandet. Edele hørte efter lyden af aarerne, der blev underlig uldent borte i den tykke luft.

«Per – ta paa dig jakken da. Du blir saa vaad ellers –.»

Han kastet den over til hende og lo.

«Nei – ta den over dig du, som sidder stille.»

Sneen var blit regnskyl, før de naadde fiskeboden; de var drivende vaade.

«Se her – ta af dig, saa skal jeg faa tørret det værste –.»

Hun sad paa gruekanten og krøb sammen med de bare fødder opunder skjørtet og hans trøie over sine bare skuldre.

«Du – du blør paa haanden, Per.»

Han suget blodet bort og lo:

«Uf – det smager fiskeslo af hænderne mine.»

«Faa kjende –.»

[217] Hun tog efter hans haand og lagde munden til. Saa bøiet han sig ned og kysset hende paa skuldren, lige over brystet.

«Du Edele –.»

Hun saa sky op, og hjertet snørte sig pludselig smertelig sammen i hendes bryst, mens hun et øieblik stirret ind i hans smil. Han var kommet i tanker om hende tilsidst – steg ud af sin ensomhed lidt for at lege med hende. Men alligevel, forladt og fortvilet, slog hun sine bare arme om hans nakke og lukket øinene.

Edele blev liggende i sengen, mens han gik og stelte. Han kom tilbage og satte sig paa sengekanten, lagde sig halvveis opi og strøg over hendes haar og hendes pande.

«Her kommer næsten aldrig andre end jeg. – Jeg har ligget her ganske alene – uger ad gangen. Denne døende, vandsyge skogen her – jeg længes altid efter den nede i byen. – Jeg har ligget her alene, du –.» Han lagde ansigtet ind til hendes stille, blege, «– fantasert om ødeliv, skoggangsliv –. En kvinde i stuen – min viv, min hund, en bøsse – ikke mere. Du Edele?»

Hun vendte ansigtet ind mod væggen og plukket i fliserne. Hendes anden haand holdt han.

Saa han havde gaaet og drømt slig – og nu var hun her – tilfældigvis –.

«Tøiet dit er tørt – støvlerne faar du ta, som de er –.»

Mens hun klædte sig, saa han paa fiskene i sniken:

«Det er ikke saa værst faa du – vel?»

[218] – Men saa træt du ser ud!

Orker du ikke gaa hjem? Skal vi bli her inat – hvad? Det er et stykke hjem, ved du.»

Edele vilde ikke.

«Du maa huske – imorgen skal du begynde at skyde ryper ogsaa –.»

«Aa blaas med det – du ser svært træt ud.»

Hun var segneferdig træt. Og hun frøs bitterlig, mens de gik hjemover i gylden eftermiddagssol, der kastet lange, sorte skygger over vidden. De kom forbi den samme lille sæter som om formiddagen. Nu saa den bare fattig og trist ud.

*

Der laa aviser og post paa dørhellen, da de kom hjem. Dyrssen sad og saa i dem, mens hun stelte aftens.

«Ørreten er bra den, Edele. Hvem skulde nu anet, du havde huslige dyder ogsaa.»

Saa sad de efter aftens i hver sin kurvstol foran peisen, røgte og læste.

Edele sad og saa i smug paa hans ubevægelige ansigt. Nu var han tusen mile borte igjen.

«Tom blir nok paa renslytten inat,» sagde han engang, uden at se op.

«Ja. Er du ængstelig?»

«Nei da.» Han banket snadden ud paa peiskanten. Saa fik han se hendes ansigt. Hun skjøv hastig sin stol tilbage og reiste sig.

«Edele – hvad er det?»

Hun rystet fort paa hodet og gik ind til sig selv. Han hørte hende vaske sig derinde. Og hun kom tilbage og forsøgte at smile:

[219] «Det er ikke noget. Jeg kan ikke like, nogen ser mig graate.»

Saa faldt hun helt sammen. Og mens hun bøiet forover paa bænken hulket ned i sine hænder, kom han stille hen og satte sig hos hende. Han tog og lagde hendes hode ind til sit bryst. Men han sagde bare:

«Jeg skal ikke se paa dig, Edele.»

*

«Du skal ikke bry dig om det, Per,» sagde hun tilsidst. «Jeg¹⁹ er bare træt. Jeg gaar og lægger mig nu.»

Han blev staaende og stirre ind i peisen.

Gaa ind til hende nu –. Hun var svag iaften, som han aldrig havde seet hende. Alene og ulykkelig – nu kunde han tvinge ud af hende, om han vilde, hvad det var, hun led i sin inderste sjæl, flænge og rive istykker alt, hun gjemte sig i. Det var voldtægt. – Hvad saa?

Kunde han saa hjælpe hende. – For hende var han en gammel mand – ja han var jo gammel. Det hjalp vel ikke, om han selv havde følt sommetider i det sidste, han var det ikke. Var det det, hun graat for: At han havde tat hendes ungdom, bedraget og lokket hende bort fra livet? Han vilde eie hende – det var det – og han havde kaldt det, at by hende den trygge havn, sagt sig selv, hende vilde livet fare grusomt med. Som om han havde faret bedre med hende.

Og han havde gaaet og skudt skylden fra sig. Det var kommet slig; han havde ikke villet det paa forhaand. Hvad var han mand for, naar han ikke ^[220] havde kunnet hindre det. Og siden – han havde skudt fra sig igjen alt, det pinte at rede ud. De skulde været gift for længe siden. Og hun skulde faaet vide, hun var fri til at gjøre, hvad hun vilde, skyldte ham intet. – Ikke fordi hun vilde tat mod nogen frihed forresten –.

Men han havde gaaet og bygget hus – bygget drømme ogsaa. At hun en dag skulde komme og vælge af sig selv hans venskabelige gammelmandskjærlighed istedet for den unge lidenskab. Venskab, kameratskab, forstaaelse – naar hun var ung og sultet og tørstet efter livet.

Imens gik han og stjal hende. Og saa længtes hun vel efter en ung mand – var *det* hendes sorg, din mand er gammel, gammel, gammel –.

Og nu, hun havde git sig over, laa og graat derinde. Jeg liker ikke nogen ser mig graate –. Hun kunde sagt, ingen fremmed. Nu kunde han kanske tvinge hende helt ind under sig, narre hende til at gi sig helt i hans magt. Nei ikke det. Han havde ingen ret til at ta hendes hjerte.

*

Edele sad op i sengen med armene om knærne.

Hun havde tænkt paa døden saa ofte – stadig i den sidste tid. Som en udvei – det barmhjertige skjul.

Den nat levet hun det igjennem – da det ikke længer er et lunt ly, der drager etsteds ude i det blaa, men det svarte gab lige for fødderne. Og der er ingen redning, ingen vei tilbage til livet.

Hun kunde aldrig bli hans hustru. Om de blev viet tyve gange – hun blev ikke hans make, hans ^[221] viede mætræsse kunde hun bli, aldrig andet. Som menneske holdt han af hende, agtet

hende kanske. Som kvinde naadde hun aldrig op og blev hans lige. Som kvinde havde hun selv degraderet sig, ødelagt sig. Op paa den plads, der var hans hustrus, naadde hun aldrig.

Den smule magt, hun havde over hans sanser – hun kunde forsøge at vinde lidt af slavindens usle, æreløse magt over sin herre – den, der vindes ved uhæderlig list, ved høkren med sin gunst, ved armodens økonomiske speiden og regnen ud, ved alt, som er ydmygelse og skam. Nei.

Da var det bedre at dø nu – før hun sank did.

For hvor skulde det ellers ende – hvor længe kunde hendes kærlighed nøies med det, hun havde ret til, og det hun fik? Naar de var gifte – hun skreg det ud en dag i hans stille stuer, at hun elsket ham, vilde ha alt det, han ikke kunde gi, ikke vilde gi. Og han som gav og gav, alt han kunde gi hende – vilde det ikke være det værste hun kunde gjøre ham. At han en dag skulde staa der og se, at han var bundet til et menneske, der vildt forlangte alt, han ikke havde?

Ha ham helt vilde hun. De fortvilede tyve aar, der skilte dem, hele det liv han havde levet igjennem, alt det, der laa brændt haardt lag paa lag over hans væsen, vilde hun bryde op, trænge sit væsen igjennem, ind i hans hjertes hemmeligste kroge. Han maatte ikke eie den ro, han havde kjæmpet sig til, for hende, ind i hans aller inderste vilde hun. Hun følte det – var det ikke fordi hun vidste, hun ikke [222] kunde – saa vilde hun ikke givet tabt, fordi om hun ikke havde ret.

Og nu maatte hun dø. Hun kom til at gjøre ham sorg – men hun kom til at gjøre ham værre, hvis hun levet. Og han lod hende ikke gaa, for han syntes, han havde et ansvar for hende. Kunde hun slippe at gjøre ham bedrøvet – men han vilde bære det lettere end saa meget andet, han havde levet igjennem. Som over en hund, over et barn kanske, vilde han sørge – men vide, hun duet alligevel ikke til at leve.

Han skulde ikke ha en hustru, som han vidste, havde tilhørt en mand, han neppe regnet for medmenneske engang. Hans hustru skulde være en kvinde, der kunde staa som lige for hans inderste mandsinstinkt.

*

Han aabnet pludselig hendes dør paa gløt:

«Sover du, Edele – er du syg?»

Hun fór op. Der sank en tung, grusom visshed i hendes sind. Nei, hun kunde ikke be ham om hjælp. Han havde givet hende for meget. Hun turde ikke be ham om det, han ikke kunde gi.

«Jeg er bare overtræt, tror jeg. Jeg kan ikke falde isøvn.»

Han stod et øieblik.

«Vil du ha kloral? Jeg har lidt.»

Kloral. Det isnet i hende. Det var som en dom. Hun kunde bare ta formeget –.

«Tak.»

Han kom med en ske.

«Se her. Du er ikke vant til det – dette greier sig vist, tænker jeg.»

[223] Han gav hende det af skeen. Hun holdt om hans haandlede og forsøgte at se hans ansigt.

«Godnat da. Du skal se, nu faar du nok sove.»

Hun laa i en slags døs. Gjennem hendes fortvilede tanker skjød der uafslædig billeder fra turen, som hun havde seet, uden hun vidste det. Hun gik og gik i halvsøvn – det var enerris og dværgbirk med rustbrunt løv, der slog hende om benene, ur, der raste ud under hendes fødder – blege muldebær i fløielsgrønne mosetuer, brogede multeblade, der kruste sine mørkerøde og bronzebrune stjerner for hendes øjne, til hun sovnet af.

*

Hun vaagnet temmelig sent. Per gik og stelte inde hos sig. Hun stod op og klædte sig fort paa.

«Godmorgen. Naa, hvordan har du det idag?»

«Tak godt.»

«Det var da bra det da.»

«Du har vist ventet paa mig,» sagde Edele. «Nu kommer du saa sent ud ogsaa, for min skyld.»

Han lo lidt brydd:

«Kjære dig –.»

Han havde gjort istand i stuen, dækket bord og kogt kaffe.

«Glæder du dig?» spurgte hun.

«Glæder mig –,» han lo. «Se paa Shot!»

Edele klappede hunden. Den vøret hende ikke idag, havde bare sans for ham.

Hun fulgte ham til grinden:

«Du faar vakkert veir, Per.»

Vidden laa i sol. Der drev dotter af fugtiggraa, lysbræmmede skyer høit oppe i det blaa.

[224] «Hvad skal saa du gjøre i formiddag, Edele?»

«Aa – jeg har en masse, jeg skal ha gjort. Jeg klarer mig nok.»

«Jaja. Neimen du skal nu alligevel være med en dag – se paa hundene – forsøge, om du kan skyde en rype. – Gad vide, hvordan det gaar med Tom og Lady og Helge –.»

Aa læg armene om mig lidt, Per. Sig, du er lidt glad i mig. Lad mig faa bare lidt, lidt – saa jeg faar lov til at leve –.

Men hun sagde bare, mens hun trak ham til sig over grinden og gav ham et lidet, ængsteligt kys:

«Ja, god lykke da, Per.»

«Er du gal du – ved du ikke, sligt maa man ikke si – » og han lo og klappet hende flygtig.

Hun stod og saa efter ham og hunden, til de blev borte i heien. Saa gik hun langsomt op til sæteren.

Hun undret sig over, at hun ikke var mere ræd. Det var ikke, som det var virkelig – at hun skulde dø – nu, om en liden stund. At han var gaaet fra hende for sidste gang.

Edele gik bort og tog hans fuglerifle ud af læretuiet. Hun undersøgte den: Bare den havde været ladet. Men naturligvis havde han ikke hængt ladt vaaben fra sig. – Med en gang syntes det hende uoverkommelig rædselsfuldt, hver bevægelse hun skulde gjøre, hvert skridt, hun endda maatte gaa.

Han skulde tro, det var en ulykke. Hun havde havt tag i hans børser før; hun og Tom havde holdt skydeøvelser før nede i kveen, ved den gamle laaven, de første dagene. Han kunde godt tænke, hun havde [225] tat riflen, mens hun gik alene her og kjedet sig – efter hun var blit lei af alt det andet, hun havde forsøgt – og saa havde hun faldt paa trappehellen – –.

I hodet – det var sikrest. Men hun turde ikke. Det var for fælt. Og Per havde sagt, en kugle i brystet – det var døden, hvordan det saa traf. De forblødte indvendig –.

Forbløde, forbløde – det maatte være underlig vellystigt –.

Hele hendes kjærlighed – det havde været som at bløde ihjel. Hun kunde faret værre i livet end saan – elske grænseløst, afmægtig, føle det stige i sindet som bølger, der reiser sig og knuses evindeligt, unyttig, – til sjøen gaar træt. Der var ingenting at sørge for.

Hun var nok ræd. Men under angsten sad der en haard liden vilje, der ikke veg. Forbløde –.

Hun ladet geværet, lagde det paa bænken og reiste sig. Hun frøs saa hun blev ganske mat, lidt sløvet. Som om nerverne blev stumpe for rædselen.

Edele tændte en cigaret, mens hun vasket op efter frokosten. Asken lod hun med forsæt være at slaa bort.

Saa tog hun en ny bog, skar op en snes sider og lagde den omvendt paa en stol ved peisen. Pakket op sit broderi og slængte paa bænken. Per skjændte saa ofte lidt, fordi hun lod alting ligge udover efter sig. Hun fik pludselig taarer i øinene: Med en øm, liden længsel tænkte hun paa hans smaaskjænd – ganske hemmelig havde de ofte fyldt hende med en lykkelig følelse af fortrolighed.

[226] Blomsterne paa bordet var visne – hun kastet dem og hentet ind friske: Sølvgraa

vidjekvister og forglemmigei og smørblomster fra kveen. Hun graat stille, mens hun gik i solen og plukket dem. Hun saa udover et øieblik – farvel.

Hun satte de peneste i vindueskarmen, ved hans seng. Hans urkjede laa der – hun tog den i haanden et øieblik. Det var egentlig en gammeldags damekjede – hans mors, som han bar mangedobbelt. For faa dage siden havde han villet gi hende den, og hun vilde ikke ta imod den – en af søsterdøtrene burde faa den. Saa lo han: Eller min egen datter, havde han sagt.

Hans barn. Hun havde ønsket det saa brændende. Var hun mor til hans barn – saa havde hun ret til at være hos ham. Nu vidste hun, hendes kjærlighed vilde ikke nøies med det. Om de havde et barn, om de holdt det hver i sin haand – hun vilde ikke komme ind i hans ensomhed alligevel.

Hun bøiet sig over hans seng og lagde ansigtet ned mod hans hodepude et øieblik.

Jeg elsker dig, jeg elsker dig, Per.

Saa tog hun riflen og gik ud.

*

Bagefter havde Per Dyrssen fra den eftermiddag og den kvæld bare et eneste, tydeligt minde. Hvad han havde følt og tænkt husket han bare som *en* kvælningsfølelse. Men saa tidt han lukket øinene, kunde han se det sribede mønster af grønt og lyseblaat i den blodige flonelsbluse, de havde klippet af ^[227] hendes krop – føle det tynde, udvaskede uldstof og det klisne blod i sine hænder.

Tom og Helge havde fundet hende, da de kom. Og Helge var sprunget til bygden for at telefonere efter lægen, saa Tom var alene med hende, da Dyrssen kom hjem.

Og saa gik han og ventet, mens det tog til at mørkne ude. Han regnet ud – hvis Helge fik tag i doktoren med en gang, kunde han cykle til Heggen. Saa var det fire timer op til sæteren; paa fire timer kunde han gaa op, naar han vidste, det stod om livet –.

Han havde lagt hende i sin seng inde i peisestuen, hvor der var varmt, og han havde gjort det lille, han kunde. Kuglen var gaaet gennem venstre lungespids høit oppe; der var et stygt, opflænget saar paa ryggen, hvor den var traadt ud gennem skulderen. Hun havde blødt nok saa sterkt ud af saaret; hun laa hen uden bevidsthed og ynket sig lidt nu og da, som i søvne.

Og han regnet og regnet – som timerne langsommeligt løb ud og det nærmet sig den tid, han for alvor kunde begynde at vente paa lægen, blev pinen utaalelig. Han stod og stirret paa uret, der sad i et lærbaand om haandleddet – tik tik gik det, som smaa hvasse staaltænder hakket uafladelig ind i nøgne nerver.

Hvis ikke Helge havde truffet doktoren straks –. Han ventet, som om lægen kunde gjøre undere. Endda levet hun – han forsøgte at gi hende konjak; men det meste randt ud af hendes mund igjen.

Det var kulmørkt ude nu, skyet over – bare oppe over fjeldhammeren et gløt af grøn himmel.

[228] Stille ude – en liden vind, der peb og ynket sig inde paa vidden.

Det er de nætter, da guderne fødes i himmelen. For intet menneskehjerte kan tro det for alvor – at det er det blinde tilfælde, som afgjør. At ingenting nytter. Ingen tror paa lidelsen – alle saa venter de, fra sekund til sekund, i den voksende pine – det maa holde op, nogen maa stanse det. For menneskene, som klager over ubarmhertigheden – i sit inderste tror hver evige sjæl paa barmhertigheden og kræver den som sin ret.

Lægen kom en halv time senere end det tidligste, Dyrssen havde turdet vente. Først da han var færdig med Edele, mens han stod og vasket hænderne, spurgte Dyrssen:

«Tror De – er der nogen mulighed?»

«Der er en mulighed – akkurat.»

Mens lægen spiste inde i Edeles rum, og Dyrssen gjorde sengen istand til ham, fortsatte doktoren:

«Hvis De husker, Even Volland – den næstældste sønnen der. Det var samme historien omtrent – kuglen havde forsaavidt truffet dybere nede ogsaa. Ja han klarte det –.»

«Even» – Dyrssen talte sagte og langsomt – «døde han ikke forresten – af tæring?»

«Der har været megen tæring hos dem paa Volland. Ved De, om Deres forlovedes familie – kjenner De til, om der ligger tæring til den?»

«Ikke spor.» Han talte fort, som han bad om skaansel. «Hun har netop nævnt det engang. Hun siger, hun har ikke været syg otte dage, siden hun blev voksen.»

[229] Doktoren nikkede og spiste.

«Ja. Hun ser jo sterk ud. Det er det, man faar haabe paa. – De maa forresten se at faa en sygepleierske op. Hvis De kunde faa bud ned inat, saa der blev telefoneret til byen imorgen tidlig. Saa kunde hun reise med ottetoget – være her i overmorgen eftermiddag.»

I overmorgen – han havde ingen følelse af, at der skulde komme flere dage. Men der var en underlig hjælp i at doktoren sagde det – paa trods af al fornuft en barnagtig trøst, som om doktoren lovet, hun skulde ialfald faa leve til i overmorgen. Han saa paa klokken:

«Ja. Jeg gaar nedover med det samme.»

«Far. Lad mig gaa du.» Det var Tom. Gutten havde siddet og krøbet sammen inde hos Edele.

Det jog igjennem ham – saa slap han at gaa fra hende – og gaa opover imorgen i den forfærdelige uvished. Lynsnart jog hele veien forbi hans syn – opunder Holmenuten og Heggenhamrene – ned skaret, over Smaasætrene og saa de to timer giennem skogen – i svarte natten.

«Nei Tom – jeg vil ikke, du skal gaa.»

«Joda, far, jeg gaar. – Du kan sende en af gutterne bortpaa Rønnaugsæteren nedover for sikkerheds skyld, saasnart det blir lyst. Saa kan hun komme med tretoget ialfald. Jeg tar med lidt mad ogsaa. Men forresten saa finder jeg veien som ingenting.»

Dyrssen følte, gutten snakket som til et barn. Det var galt at la ham gaa. Men han gjorde det, vidste han. Og han merket det med en ny forfærdelse, at han var hjælpeløs, afmægtig, hørte paa de [230] andre, der snakket, som man narrer en liden unge tilro.

Han fulgte Tom over myrene, til han havde stien under Holmenuten. Og der blev han liggende et øieblik, da Tom gik.

«Edele. Edele. Edele. Du *maa* ikke dø.»

*

Det var først seks dage efter, at doktoren en aften sagde ham, at nu var der ikke nogen øieblikkelig fare for hendes liv. Hun saa ud til at greie det.

Dyrssen stod og saa efter lægen, mens han gik bortover myren. Han var overrasket over at opdage, at han ikke var overrasket. Hele tiden havde han havt en stædig visshed siddende i sig – hun skulde leve.

*

Han kom opover mod sæteren en aften i november, fra en tur til byen. Nysneen laa i flekker ned mod fladen, men vidden var svart; det havde regnet det meste af dagen. Men nu føg skyerne udover fjeldene, og der faldt et svovlgult solstreif over sæter vandet og de graa huse, glødet opefter Steinveggens mørke ur.

Edeles blodrøde sjal lyste lang vei; hun sad tullet ind i en kurvstol ved stuevæggen. Da hun saa ham, viklet hun plæd og tæpper af sig og gik ham imøde, forsigtig, som hun netop havde lært at gaa.

Hun saa ud som en liden pige, der hun stod ved grinden i det korte skjørt, med haaret i flette nedover ryggen. Hendes ansigt var voksgult mod den røde silke og munden saa blegt rød som paa et nyfødt, lidet barn.

[231] Dyrssen pakket hende ind i stolen igjen og satte sig paa trappehellen foran hende.

«Skal du ikke ind og ha mad Per? Rønnaug er inde. Tom er gaaet ud med hundene.»

«Tak. Jeg spiste paa Heggensæteren.»

Hun bar den venstre arm i bind. Han tog hendes høire haand, som laa i fanget, og saa paa den. Den var fugtig bleg, saa den lyste, og han kysset den forsigtig. Han blev ved at holde den, mens han snakket.

«Edele, vil du si mig en ting –.

Du skal ikke fortælle mig noget, hvis du ikke vil. Jeg synes, der er ikke noget i verden, jeg ikke kunde gjøre for dig. Jeg synes, jeg har ikke elsket noget menneske som dig. Derfor skal du sige mig, om jeg kan hjælpe dig. Jeg tænker paa, Edele, jeg har levet saan med dig – jeg saa nok, du var ikke lykkelig. Men jeg ante ikke, du kunde gaa lige fra mine arme og saa gjøre dette –.»

Hendes haand skalv i hans, saa han maatte lægge den tilbage i hendes fang, men han holdt den fast og flytted sig tættere ind til hende.

«Per – er det sandt – at du elsker mig?»

Han nikked langsomt.

«Skulde jeg ikke sagt det, Edele?»

«Aa Per – jeg gjorde det, fordi jeg elsket dig. Aa Gud, hvor jeg har elsket dig, elsket dig –.»

– Han laa med hodet i hendes fang og graat. Og hun havde faat sin haand fri og klappet ham ustanselig over haaret, mens hun forsøgte at stanse sine egne taarer:

«Du skal ikke graate for det, Per. Du kan ikke [232] skjønne, hvor jeg er lykkelig nu. Du elsker mig, og jeg skal faa lov at leve. Endda i morges trodde jeg det ikke. Jeg trodde, jeg kom til at dø snart. Jeg var ikke bedrøvet, Per. Ikke ræd. Mens jeg var syg, du ved ikke, hvor jeg syntes, det var deilig, naar dere kom ind, du eller Tom, om natten og lagde paa varmen. Og naar du var i byen, som jeg glædet mig til du skulde komme op. Og jeg snakket altid med Tom om dig – fik ham til at fortælle om dig ustanselig –.

Jeg tænkte, du skulde være hos mig, naar jeg døde. Du ved ikke, hvor god du har været mod mig altid, altid. Jeg syntes, du var glad i mig, mens jeg var syg, som i et barn. Og det var nok for mig –,» hun smilte. «Da jeg var frisk, var jeg skinsyg, fordi du vilde ha det billedet af mig, hvor jeg var liden –.

Aa Per. Nu var jeg tilfreds med altsammen. Med at ha været din elskerinde sommetider. Jeg syntes, det var nok at være din slavinde, som elsket dig. Og du har snakket fortrolig med mig ofte. Kan du huske, du sagde engang, at man betror saa meget til en hund? Jeg forlanger ikke mere end det – at du skulde gi dig af med mig, som man gir sig af med en hund eller et barn, naar man er ensom og bare trænger til at kjende et varmt legeme nær sig, eller se i etpar øine, som man snakker til, selv om man ved, de ikke forstaar –.

Aa Per, nu synes jeg jo, jeg har elsket dig bestandig. Da jeg forstod det, ja da var jeg ulykkelig paa en maade. Det var fordi jeg trodde aldrig, du kunde komme til at elske mig. Og du havde [233] altid git mig – ingen mennesker paa jorden har gjort mig saa godt som du. Helt fra jeg traf dig – og dengang kunde jeg jo ingenting gi dig? Og da jeg kom tilbage til dig, som en pjusket fugl, du lukket ind, som skulde faa være hos dig og samle sig sammen igjen – et elendigt, forkomment menneske, som du hjalp –.

Det var derfor, jeg ikke orket at leve. Jeg havde ingenting at gi dig, som havde nogen værdi. Det var saan, Per. Jeg var ikke din lige. Din hustru, Per, hun stod ved siden af dig. Du behøvet

bare at bøie hodet lidt for at kysse hende. Til mig maatte du stige ned –.»

«Edele –.»

«Jamen Per. Det var saan. Kanske du aldrig tænkte det. Men du følte det.»

Han saa næsten ræd op i hendes ansigt. Og hendes haand laa paa hans hode.

«Jeg *ved* det, Per. Og jeg ved, at nu elsker du mig. Tror du saa, jeg vilde ha noget uskeet!

Du tror kanske, det bare er saant fruentimmersnak, men jeg har ingen elsket uden dig. – Da det andet var forbi – aa jeg hadet, jeg led ved hvert minde. Og mest ved alle de smaa, skjøre ting, som ingenting er, naar ikke kjærligheden er der. Ligesom det guldets til de underjordiske, som blir til visne blade naar dagen kommer. Engang skrev jeg navnet hans med skistaven i sneen – jeg kunde skringe af skam, naar jeg tænkte paa det.

Men Per, alt som har været mellem dig og mig – min dybeste ydmygelse, jeg elsket at tænke paa det, elsket lidelsen. Endda det var, som hver eneste ^[234]rod, jeg havde i livet, blev slidt over. Jeg vidste, det maatte ende med døden – jeg vilde ikke undværet noget!»

«Aa Edele, Edele –.

Jeg turde ikke si det. Jeg burde forstaaet, det var livsfarligt at tie stille. Men jeg turde ikke. Prøv at forstaa det.

Jeg følte vel, hvad du mener med kjærlighed. Og Edele – jeg er saa meget ældre end dig. Du kan ikke forstaa, hvad det er. Jeg trodde vist, jeg skulde slippe billigere fra det – ikke behøve at sætte livet ind.

Saa er der det – det sidder saa fast i alt, som er han – man vil slaa ind paa legen med blanke fjær, bruse sig op og klunke og skjærpe. Og man ved om sine graa haar – er ræd for de unge –.

Men den natten, du laa der, og siden hele tiden, jeg gik og vidste ikke noget – hvorfor du havde gjort det, hvad der skulde ske mellem os to. Ja Edele, da merket jeg, jeg kunde ikke slippe fra livet. Jeg var kastet midt udi – i mørket og stormen og kampen – maatte ta det op og stride mod alt det blinde og ubarmhjertige, som er saa forfærdelig uberegneligt og overmægtigt. Og da jeg var midt opi det igjen, Edele, hvor jeg elsket dig, som havde tat mig tilbage til livet, ja til ungdommen, selv om jeg bare skulde slaaes tilbage –.

Mit liv, ser du, det ligger meget længere tilbage, end du ved om. Jeg elsket Karen – men det er længe siden jeg *levet* den kjærlighed. Det var da jeg var ung. Jeg bedrog hende. Jeg var bundet i et forhold, og jeg havde ikke brudt det, da jeg tog ^[235]hendes ord. Jeg gik og kviet mig for det vanskelige. Du ser» – han smilte tungt, «jeg er aldeles ikke noget energisk mandfolk, som du vist tror. Tvertimod.

– Ja saa brød hun. Og reiste, forraadt og ulykkelig. Siden levet jeg ikke igrunnen. Bare drømte. Da jeg traf hende igjen – jeg vilde forsøge at ta livet tilbage – opleve drømmen. Som jeg havde gaaet og gjemt mig i, mens hun var gift med en anden, fik en andens barn. Og det blev ikke

stort mere end en drøm, for jeg turde ikke rigtig tro. Gav mig ikke helt over. Og da hun døde – jeg syntes inderst inde, det var selvfølgeligt. Derfor kom jeg ogsaa over det – paa en maade.

Aa Edele. Jeg ved ikke, naar jeg begyndte at elske dig. Miste dig – nei da gjorde alt i mig oprør. Det trodde jeg ikke paa.

Og jeg var forsagt du. Du har saan en liden graadig sitren om munden sommetider – naar jeg havde kysset dig. Jeg turde ikke vide, hvad du længtes efter. Dette lille lyse kruset dit, du har der paa kinden, hvor haaret slutter – jeg havde saan lyst til at kysse det ofte – jeg turde ikke for mit graa skjæg.»

*

Rønnaug havde klædt af hende og hjulpet hende iseng, og Per kom ind og satte sig hos hende.

«Er du svært træt? Eller faar jeg sidde her lidt?»

Hun tog hans haand og lagde den paa sit bryst, holdt den fast over sit hjerte. Han sad og saa paa hende – som hun laa der med lukkede, sunkne øine og det ubevægelige smil paa den fyldige rentskaarne ^[236] og blege mund, saa hun ud som en død ung jomfru. Men han følte hendes varme, faste bryst, der steg og sank under hans haand og kjendte under ribbenets høitsvungne rand hendes haarde, faste hjerteslag.

«Edele – naar du nu kan flyttes ned til bygden – vil du, vi blir viet – nede i den lille kirken der?»

Hun aabned øinene og smilte lidt mere:

«Ikke endda, Per. Jeg vil ha to friske, stærke armer, naar jeg skal bli din hustru.»

Han bøiet sig ned og hvisket:

«Det er jo bare en form, Edele –.»

«Ikke for mig – ikke nu mere.»

Saa kysset han hende:

«Ved du, hvad doktoren siger? Vi faar ikke gifte os paa seks maaneder – mindst.

Men kan du ikke forstaa – jeg længes – efter at du skal ha mit navn. Naar du kommer ned herfra. Saa følger jeg dig op paa et sanatorium. Og saa kommer jeg op og henter dig til vaaren. Vil du gjøre, som jeg ber dig?»

«Ja. Men kan jeg ikke faa bli hos dig?»

«Jeg skal komme op til dig – ofte, Edele.»

Hun havde faaet en liden stribe af rødt oppe paa kindbenene. Han lagde haandbagen mod hendes kind:

«Du har lidt feber, Edele. Tar du ikke det der om aftenen?»

«Jeg har ikke gjort det, siden pleiersken reiste, men nu skal jeg nok gjøre det – »

«Skal jeg gi dig?»

«Ja tak.»

Han kom med medicinskeem og løftet hende op ^[237] med den anden arm. Hun tog om hans haanded og smilte;

«Kan du huske den natten, du gav mig kloral?»

«Ja.»

Hun virret med hodet ned i puden og lo.

«Hvad er det, du ler for, Edele?»

«Ta livet og døden af din haand. – Er det ikke komisk, saa poetisk kommer jeg til at tænke, bare fordi du gir mig medicin af en ske –.»

«Aa du elskede, elskede –.»

«Du skal ikke bry dig om, at jeg ler. Du skjønner, jeg er forfærdelig alvorlig.

Per. Men jeg er saa lykkelig, at jeg føler mig aldeles overmodig –.»

Han saa paa hendes hvide, lille ansigt. Men han hvisket bare:

«Er du overmodig, du – herregud.»

«Per. Stakkars dig – jeg vilde ikke gjort dig saa ondt. Jeg trodde ikke – det er virkelig sandt – jeg trodde ikke du skulde forstaa, jeg gjorde det med vilje –.»

«Aa du lille tapre, tapre pige.»

Han lagde sig ned paa knæ og drog hende varsomt ind til sig.

«Jeg forstaa ikke du kunde. Nei Edele – at du turde, efterpaa du havde været helt inde i det, efter du havde gaaet ind i døden – at du kunde tænke paa at gaa den vei en gang til.»

Han kysset hende: «Godnat.»

Og han hvisket, som han havde villet si det længe:

«Du maatte hente dine stjerner selv, Edele.»

*

^[238] Hun stod og ventet paa ham paa stationen en vædeblank vaardag, da tunge sølvskyer drev

og sendte slagskygge over aasene, og dalen blev borte i blaa dis, der hvor fjeldene mødte sammen. Elven fosset gul og strid under broens rødmalte træbue, og nedover lien gnistret der fine strenge af rindende vand.

Solstreifene flyttet og gjorde visne jorder gyldne og pløiet mark fløielsbrun, tændte paa slanke, lysegrønne askestammer, der stod med rødbrune rakler og lugtet sødt af balsam, brandt paa røde udhus og hvide gaarde og graa stuer; en svart skogli blev med en gang blank af olivengrønne graner med sølvgraa, naken løvskog indimellem.

Det blev bare et fast haandtryk, da han sprang udaf kupeen, og et til, mens de gik over perronens trægulv, og en lang, stormende omfavelse inde i det øde, gulmalte venterum.

De gik opover veien mod skydsskiftet – det var en eneste, rivende bæk; linerlerne pilte over veien og ilskreg ustanselig, og tunge kraaker flyttet fra træ til træ og skreg til hinanden. Men lerkerne trilret høit og lavt, som det var selve den solfødte dirren i luften, der var blit til lyd.

«Edele hvor du er blit brun!»

«Jamen jeg var brunere i paasken, ikkesandt?»

– Du, jeg har bestilt middag til os her. – Du havde nok faaet det bedre oppe paa sanatoriet. Men jeg havde saan lyst. Saa kan vi spise alene, ser du. Synes du ikke, jeg skulde gjort det?»

Han nikket og lo.

Og de spiste middag i et stort værelse med ^[239]umalte panelede vægge, alene ved den øverste ende af et langt bord. Edele stod op midt under maaltidet og gik bort for at se paa prospektkortene, der var slaaet op over buffeten.

«Gid jeg vidste nogen at sende et kort til, du Per. – Det er akkurat, som jeg skulde være paa reise –.»

«Din søster og svoger da?»

«Ja! Vil du sætte en hilsen paa. Og til Svea!»

Hun stod bag hans stol og saa med inderlig interesse paa, at han skrev sit navn under hendes. Kysset ham fort paa tindingen, da han gav hende blyanten tilbage.

«Du – fortæl mig alting fra byen da, hvis du ikke er forfærdelig sulten længere –.»

«Ja – jeg har vist forresten skrevet rub og stub til dig allerede.»

«Det gjør ingenting. Jeg vil gjerne høre det alligevel. – Dere har forresten været mageløs snille til at skrive, baade du og Tom. Men det kunde godt behøves ogsaa. – Og hvergang der var brev til fru Edele Dyrssen, saa maatte jeg først tænke mig om – jo det er jo sandt, det er mig, det –.»

De gik og drev nede i haven, en gammel bondehave med kronglede æbletrær udover den visne græsvold. Og de blev staaende ved skigaren og saa ud over bygden og vaaren.

Edele bøiet sig ned. Der laa skyttet sammen under buskene vissent, graat løv med slam paa efter snetiningen, men der i solbakken stak græsset fine, haarde straa op tversigjennem de døde blade, og der [240] var smaa rosetter af kruset løv paa stikkelsbærbuskene paa de grene, som laa helt ned paa den solvarme muld.

Edele plukket nogen smaa kvister, og hun havde fundet etpar lyse violer. Hun satte dem i hans knaphul.

Han greb om hendes hænder og holdt dem fast.

«Ufja Per, se hvor de er blit røde og skrubbet!»

«Ja – Gud ske lov –,» og han kysset dem.

«Du aner ikke, Per, hvor jeg glæder mig til at komme hjem.»

«Edele.

– Men alligevel – synes du ikke, det var noksaa bra at være deroppe? Du har igrunnen været saa altfor lidet sammen med folk. Uden alslags snobberi – du har da truffet mennesker, der var mere af dit eget slag end disse her i pensionaterne og, saan –.»

Hun lo stille.

«Jo naturligvis. Men du, jeg har opdaget – jeg synes, ingen mennesker er morsomme uden du.

Husker du fru Paludan? Den rødhaarede danske, som sad overfor os ved bordet i paasken. Hun holdt nogen forelæsninger for mig om, hvor galt det var, naar unge fruier gik saa aldeles op i sin mand, at de ikke havde nogen egen personlighed og meninger og saan –. Jeg kom til, skal jeg si dig, nogen gange at si, at du havde sagt saan og saan –.»

«Jamen Edele» – han tog hendes hænder igjen. «Fru Paludan har jo ret i det –.»

«Per. Jeg har forsøgt at leve, og jeg har forsøgt [241] at dø. Og det blev bare kludder altsammen. Jeg *kan* bare det eneste, elske dig.»

«Lille Edele. Du tar feil. Du har stridt tappert dit liv og din død. Hør nu paa mig –.

Du skal huske paa, jeg forlanger ingen ret at ha over dig. Jeg har ikke glemt, jeg er seks og firti aar, og du er seks og tyve. En gammel mands kjærtegn, en gammel mands hænder, der famler paa din hvide hud, det skal du aldrig behøve at taale. Aa Edele – jeg har seet saanne gamle mænd, som sneg sig efter en ung kvinde – det er det sørgeligste, det hæsligste paa jorden. Forkomme, forraaede, som en slusk, der betler og speider imens, om han kan se sit snit og stjæle –.»

«Per –.»

«Nei, nei, Edele. Jeg er ikke ræd. Tror du ikke, jeg ved, hvad der saa hænder – aldrig et øieblik vil jeg bli ræd for, du skulde skjule noget for mig. Om du en dag skulde se, tiden havde tat mig, jeg var ældet bort fra din side – du vilde ikke kunde skjule det for mig, om du saa forsøgte for at spare mig –. Og aldrig, aldrig skal det hænde, det siger jeg dig paa tro og ære, at jeg skal være ræd for at se –.

Du ved ikke selv, hvad du har git mig, Edele. Jeg *er* ikke gammel nu idag, jeg elsker dig, og du elsker mig, men ved du, hvad det er for mig? Saa mange gange jeg har gaaet og seet det bli vaar og staaet udenfor, dægget lidt for gamle, livløse stemninger – og nu staaer jeg her midt i vaaren med dig, med disse blomsterne, du har sat paa mit bryst. Og jeg har længtes en hel lang vinter igjennem, talt dagene, ^[242] og hver dag var fyldt af livet, livet, til bredden. Hver gang jeg kom op til dig – dine kys, som lovet mig alle livets skatte –. Du elsker mig – jeg som ikke turde ta elskovens navn i min mund; og du kom og førte mig tilbage til livet – du den stolteste og den bedste –.

Edele forstaar du lidt af, hvor jeg er dig grænseløst taknemlig!»

Hans haar var saa graat – det hvide solskin viste saa fuldt, hvor musklerne i hans ansigt var sunket sammen, hvor livet havde formet ud og brændt hans træk faste.

Edele stod med ryggen lænet mod gjærdet. Hun var blit bleg af bevægelse, og hun kunde bare løfte armen mod ham, mens hendes taarer strømmede:

«Forstaar du da ikke, mand, hvordan jeg elsker dig – paa knæ, naar du ikke holder mig!»

Han sprang for at gribe hende i sine arme. – Saa kom der en gut oppe mellem træerne: vognen var spændt for.

Hun lagde bare sin haand i hans, og hun listet sig til at helde sit legeme ind mod hans arm. Men det betød, hun var hans i al evighed. Og han forstod det.

Saa gik de bagefter skydsgutten haand i haand op gjennem haven.

DRØM –

[245] Næsten hver nat saa drømmer jeg.

Nu ligner vel mine drømme alle andres drømme. Stumper og stykker af tanker, jeg ikke fik tid at tænke ud om dagen, ligegyldige ansigter, en notis i en avis, som jeg ikke fæstet mig ved vaagen – det er det, der nu oftest gaar igjen i mine drømme. Og oftest er drømmen glemt, naar jeg vaagner. – Nu.

Det var anderledes, da jeg var barn. Fra ti – tolvaarsalderen og opover gennem overgangsaaene.

De sovende hjerner arbejder vel altid efter samme love – leger med indtryk der ligger igjen som spaaner og fliser efter dagens arbeide. Naar mine drømme dengang var saa anderledes, kom det vel af, at der var mange indtryk, jeg optog alt dengang. Men barn som jeg var, kunde jeg intet gjøre med dem – havde ikke tid til at tænke paa sligt heller.

Digte har jeg gjort, saa længe jeg kan huske – lange, vidunderlige historier med mærkelige hændelser til underholdning for mine søskende. Endda vidunderligere historier for mig selv alene.

Jeg ante jo dengang ikke, hvad digt er – det sande og det egne ved alt i mennesker og om menneskene. Men drømmende vidste jeg alt meget deraf.

Der hændte mig sjelden noget i disse drømme. [246] Jeg *var* bare. Pludselig var jeg i en eller anden skjøn egn eller gled gennem mange egne, drømmelande, usigelig skjønne og yndefulde. Men den hele verden havde den verdens træk, jeg kjendte. Kristianiadalen, steder her paa østlandet, hvor jeg havde ligget paa landet, egnen om en liden by i Danmark, hvor jeg ofte var om somrene – af deres skjønheds egenart var min drømmeverden som en sterk og duftende essens.

Jeg kan ikke huske, der var vinter paa et eneste af disse drømmebilleder. Sjelden ogsaa sommer eller høst, sjelden solskin – næsten altid var det den nøgne, tidlige vaar med bleggrønne, blomsterfulde, vaade enge og mildt regnveirsllys, jeg drømte om. Søvnens tunge mørke ligger omkring disse syner – kun det enkelte, egne lille billede staar klart og skarpt. Jeg har seet japanske træsnit, der ser ud, som de forestillet et saant drømmelandskab.

Med aars mellemrum kan pludselig en saan drøm dukke op i min erindring, saa jeg lukker øinene for at holde paa synet, det flygtende. Naar jeg gaar paa gaden, naar jeg sidder og arbejder, saa er det der med en gang – og jeg længes ved det, smertelig som hjemvé, efter den skjønne verden, som ikke er til – eller mine egne skarpe, friske sanser fra dengang.

En myr i taage – en vaad eng, hvor jeg har plukket gule drømmepioner, som lignet

kjæmpestore balblommer – en oversvømmet egn, hvor jeg flød i en underlig lav baad mellem sivskoge og trækroner, hvis løvværk jeg kunde følge med øinene dybt nedover i det graalige vand, under en graa himmel, der ^[247] blev hvidblank som en makrelbug ud mod horisonten – en gul og sandet landevei, hvor jeg gik mellem tørvemoser og magre, brune enge ud mod en høi, kratgrodd banke, hvor jeg vidste om en røverkule i den steile, gule sandskrændt – og hvor jeg aldrig, aldrig skal naa hen.

Men der var ganske faa drømme, hvor jeg oplevet noget. Dem husket jeg stadig, og dem tænkte jeg dengang helst paa.

En eneste af disse drømme var om erotik. Jeg tror, det var om vinteren, da jeg var mellem tolv og tretten aar, jeg havde den.

Den bundet vistnok i noget, som havde hændt mig sommeren før. Men da det hændte, havde jeg ikke følt noget ved det.

Jeg gaar udover en landevei sammen med to voksne damer – hvem de er, ser jeg ikke i drømmen. Veien ser jeg derimod ganske tydelig. Den gaar langsmed fjorden udenfor den lille by i Danmark. Det er i skumringen, jeg har et indtryk af, at fyret er tændt ude paa odden, men det som er paa siden af mig, ser jeg ikke, aner det bare i drømmens halvllys. Inde paa marken paa den ene side gror der tæt med smaa hvide læbeblomster i det tørre, lave græs; paa den anden side skvulper vandet ganske smaat og sagte i fjæren. Og der ligger et blegt sølvlys ude i himmelbrynet, paa vandet og under skyerne.

Jeg gaar og venter paa nogen – paa noget, i drømmen ved jeg ikke paa hvad. Men jeg er lyksalig, dybt og stille – som var det lykken, den luft jeg aandet ind.

^[248] Saa møder vi nogen. De to damer gaar sammen med nogen andre ud over veien – ud af drømmen.

Den ene af dem, vi mødte, er stanset bag mig. Og jeg staar ogsaa stille. I drømmen ved jeg ikke, hvem han er – ingen bestemt, jeg nogensinde har kjendt – bare en, jeg har ventet paa.

Bagfra lægger han hænderne paa mine skuldre og bøier mig tilbage mod sig, til mit ansigt vender opover, saa jeg kunde se ind i hans. – Men jeg husker, jeg saa ikke hans ansigt – jeg tror, han forsvandt i det samme –.

Hvad jeg husker, er den overvældende følelse af, at jeg eksisterede. Rimeligvis har jeg aldrig før været mig bevidst, at jeg er et væsen, adskilt og udskilt fra verden om mig og fra de andre mennesker. Følelsen var saa pludselig og sterk, at jeg vaagnet i et sæt.

Jeg var barn, da jeg drømte det. Og jeg var barn efter det – længe efter. Alligevel – for alle kjærlighedens grænseløse muligheder, for alt som er nyt, hvergang det hænder, for hver det hænder paanyt – hvor meget af det var essentielt aabenbaret i den drøm?

Men jeg var barn dengang. Det var en anden drøm, som i de aar gjorde langt sterkere indtryk paa mig.

Det var en drøm jeg havde i sekstenaarsalderen.

Jeg var igjen i den samme lille by. – Jeg drømte, jeg sad paa stengjærdet i udkanten af den store park, som er byens stolthed. Jeg sad altsaa paa stengjærdet og ventet. Og dennegang vidste jeg godt, hvem jeg ventet paa.

[249] Bag mig hang parkens store trækroneer udover, mørke som et skogbryn. Foran mig laa egnen, bakker bølgende og ternet gult og grønt af eng og ager. I tornebuskene nedenfor støiet spurvene med skingrende metalliske stemmer som altid, og over bakkerne trilret lærkerne som altid. Der var sommer og fuld sol i denne drøm.

Saa kom der en mørk mand gaaende gennem den store rugmark – han, jeg ventet. Men han er endnu høiere, endnu spinklere, foroverbøiet og med en bredbremmet, sort hat paa. Nei, det er ikke ham –.

Med en gang staar han saa paa den smale, sandede sti mellem rugageren og tornebuskene. Han løfter hodet og ser paa mig. Lærkerne tier, og spurvekvidden dør ganske pludselig som i et gisp, og fuglene trykker sig dødstause ind i buskene. Jeg ser hans ansigt –.

At jeg ikke vaagnet af rædsel –.

Det lignet ansigtet paa en spillemand med trækspil, vi barn kaldte «den spedalske» – vor rædsel. Et ansigt, udaf hvis huds døde hvidhed alle træk syntes fortærede; kun rundt øinene var der levende, røde saarrande, og munden var som en smal, blodig rift –.

Men synets øine var ikke spillemandens døde – lysende og levende stirret hans blik ud af de blodige øienrande paa mig, ind i mig, gennem mig – levende mere end livet. – Og hans mund videt sig ud i en lydløs latter. –

Saa løftet han sin ene haand, greb ind i hækken: – som barn stryger bærene af en ribsklase, strøg [250] han de stumme, bange spurve af tornebuskens grene og knuget haanden sammen. Jeg vidste, hvor de spinkle fugleknokler knastes, og jeg saa blodet rinde ud over hans magre, hvide haand, hørte det sive i stiens sand. –

Og han lo lydløst op til mig.

– Saa var jeg pludselig paa et loftskammer, hvor jeg har leget som barn, og solskinnet faldt gyldent mellem de gamle kasser og kufferter og skrammel. Men nedenfor under vinduet stod manden, som streifet spurvene sammen i sine hænder og knuste dem. Og hans mund kaldte uden lyd paa mig, og hans øine med de blodige saar omkring befalet mig at komme tvers gennem mur og væg.

Jeg var henne ved vinduet. Jeg saa den gule landevei over bakkerne, hvor jeg har gaaet mine gladeste skridt – lyset slukket pludselig over den lyse egn, og jeg saa ingenting uden *ham*.

Han stod nede i buskadset mellem vinroserne. Han havde løftet sit hvide, fortærede ansigt og saa op paa mig, smilte med sin smale, blodige mund og sine saare øine, lo og kaldte taus og løftet sin ene, blodige haand.

Og jeg vidste, jeg maatte lystre – den haand, der vilde knuge mig sønder og sammen, som den havde knuget de rædde spurve –.

Saa stupte jeg ud af gluggen. Og saa vaagnet jeg – –.

Jeg tænkte ikke paa andet end min drøm i de første dage. Og der har været mange tider siden, hvor jeg har tænkt ofte paa den. Jeg glemmer aldrig det ansigt, jeg saa i drømmen.

[251] Jeg undret mig paa, dengang, hvad den drøm betød. For jeg var viss paa, den betød noget.

Det ansigt – jeg har kaldt det dødens ansigt, og livets ansigt, og kjærlighedens ansigt.

Men det var jo ikke andet end noget, jeg drømte. Videnskabsmænd siger, at en drøm varer høist tre minutter. Men de siger jo ogsaa, at tiden ikke *er* – – – –.

Noter

n1. «– saa] rettet fra: Deilig– saa (trykkfeil)

n2. gaa,»] rettet fra: gaa (trykkfeil)

n3. tilsidst. «Jeg] rettet fra: tilsidst.» Jeg (trykkfeil)

Sigrud Undsets *Den lykkelige alder* er lastet ned gratis fra bokselskap.no